

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

Факультет міжнародно-правових відносин

Кафедра міжнародного права та міжнародних відносин

**«Проблеми захисту прав людини:
міжнародно-правові та національні аспекти»**

*Матеріали
наукової студентської конференції,
присвяченої Міжнародному дню захисту прав людини
10 грудня 2015 року*

Одеса
Фенікс
2015

УДК 342.7
ББК 67.400.7
П 78

П 78 Проблеми захисту прав людини: міжнародно-правові та національні аспекти : [Електронний ресурс] : матер. наук. студ. конф. (10 грудня 2015 р., м. Одеса). – Одеса : Фенікс, 2015. – 125 с. – Режим доступу :

ISBN 978-966-438-969-0

УДК 342.7
ББК 67.400.7

ISBN 978-966-438-969-0

© Національний університет
«Одеська юридична академія»,
2015
© Автори статей, 2015

ЗМІСТ

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ЗАСОБИ ЗАХИСТУ

Клименко О.В.

студент 3-го курсу Інституту прокуратури та слідства Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМА МІЖНАРОДНОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ 9

Єріненко І. С.

Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства Національного університету «Одеська юридична академія»

ДОТРИМАННЯ ПРАВА НА АБОРТ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ 11

Любашенко В.И.

Кафедра международного права и международных отношений, Национальный университет «Одесская юридическая академия»

ПРАКТИКА ПРИМЕНЕНИЯ «ОБЯЗАННОСТИ ЗАЩИЩАТЬ» В КИРГИЗИИ 14

Чекалюк А.М.

Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства Національного університету «Одеська юридична академія»

ПОРУШЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ В КРИМУ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ 17

Балишев М.В.

Студент 3 курсу Інституту прокуратури та слідства Національного університету «Одеська юридична академія»

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВА НА ВІЛЬНИЙ ВИБІР МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ТА СВОБОДУ ПЕРЕСУВАННЯ.....20

Кузьмінська О.Ю.

Студентка 3-го курсу Інституту прокуратури та слідства Національного університету «Одеська юридична академія»

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВА НА СВОБОДУ МИРНИХ ЗІБРАНЬ..... 23

Мельник Ю.В.

Студент 3 курсу Інституту прокуратури та слідства «Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРАВО ЛЮДИНИ НА ДОСТУП ДО МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ 26

Линок С. И.

*Студент 3 курса Института Прокуратуры и следствия
Национального университета «Одесская юридическая академия»*

ЗАЩИТА РЕЛИГИОЗНЫХ СВОБОД 29

Іщук І. М.

*Студент 3-го курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**ПЕРСПЕКТИВИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В РАМКАХ ПРИЙНЯТТЯ
УКРАЇНИ ДО РАДИ БЕЗПЕКИ ООН 31**

Пащенко М.В.

Студент 3 курсу Інституту прокуратури та слідства Національного університету «Одеська юридична академія»

**ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ
МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ 34**

Музика В.В.

*студентка 5-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ЗАХИСТІ ПРАВ
ЛЮДИНИ ВІД ПРОТИПРАВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТНК..... 37**

Федорів В.І. 40

*Студент 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМА КЛОНУВАННЯ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ 40

**ПРАВА ЛЮДИНИ І МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В СФЕРІ ПРОТИДІЇ
ЗЛОЧИННОСТІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИРУ 43**

Гриник О.А.

*Студентка 4 курсу Факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ
НЕДОТОРКАНІСТЬ В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ 43**

Іванцова Ю. М.

Студентка 3 курсу Інституту кримінальної юстиції

Національного університету «Одеська юридична академія»

**ДО ПИТАННЯ БЕЗПІДСТАВНОГО ЗАТРИМАННЯ В
МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ..... 46**

Пащук С.І.

Студент 3 курсу Інституту прокуратури та слідства

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРАВО ЛЮДИНИ НА СВОБОДУ ВІД КАТУВАНЬ..... 49

Боровик М.Р.

Студент 3 курсу Інституту кримінальної юстиції

Національного університету «Одеська Юридична Академія»

ПРОБЛЕМА ВИКРАДЕННЯ ЛЮДЕЙ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ..... 51

Крамаров А. В.

Студент 3 курсу Інституту прокуратури та слідства

Національного університету «Одеська Юридична Академія»

**ДОТРИМАННЯ ПІДСТАВ ДЛЯ ВІДМОВИ ВІД ЕКСТРАДИЦИЦІЇ ТА
ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ..... 54**

Флюнт М.О.

Студентка 3 курсу Інституту кримінальної юстиції

Національного університету «Одеська юридична академія»

**РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ «ТОРГІВЛІ ЖИВИМ
ТОВАРОМ» 57**

Коваленко Є.О.

Студентка 3 курсу факультету цивільної та господарської юстиції

Національного університету «Одеська юридична академія»

**ТОРГІВЛЯ ЖІНКАМИ, ЯК ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА ПРОБЛЕМА В
МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ..... 60**

Щербай О.А.

*Студент 3 курсу Інституту прокуратури та слідства Національного
університету «Одеська юридична академія»*

**МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ ЯК ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА
СУЧАСНОСТІ ТА БОРОТЬБА З НИМ 62**

Шаварин А.Т.

*Студент 3-го курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**ПРОТИДІЯ МОРСЬКОМУ ПІРАТСТВУ ЯК НАГАЛЬНА ПРОБЛЕМА
ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ..... 66**

Платонов С.С.

*Факультет міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**ПРОБЛЕМИ РАТИФІКАЦІЇ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ РИМСЬКОГО
СТАТУТУ В УКРАЇНІ 68**

Корчак О.О.

*Студент 3-го курсу інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**ПЕРСПЕКТИВИ РАТИФІКАЦІЇ УКРАЇНОЮ РИМСЬКОГО
СТАТУТУ 72**

МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ОСІБ

Шутяк Т.В.

*Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ НЕНАРОДЖЕНОЇ ДИТИНИ
В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ..... 76**

Любонько А.О.

*Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**ПРОТИДІЯ НАСИЛЬСТВУ НАД ДІТЬМИ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ
ТА В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ 79**

Дердей А. І.

*Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ ВІД
ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ З БОКУ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї 82**

Анастасієва В.В. <i>Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства Національного університету «Одеська юридична академія»</i> МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЖІНОК	85
Мельниченко І.С. <i>Студентка 3 курсу Інституту кримінальної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»</i> ЗАХИСТ ЖІНОК ВІД НАСИЛЬСТВА В СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ	87
Балковий Н.Д. <i>Студент 3 курсу Інституту прокуратури та слідства Національного університету «Одеська юридична академія»</i> ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ АПАТРИДІВ	90
Хлименкова А.Л. <i>Студентка 3 курса Института прокуратуры и следствия Национального университета «Одесская юридическая академия»</i> СОБЛЮДЕНИЕ ПРАВА АПАТРИДОВ НА УДОСТОВЕРЕНИЕ ЛИЧНОСТИ И ПРОЕЗДНОЙ ДОКУМЕНТ	94
Murmil O.V., Vykhovets A.V. <i>3-nd year students of the Institute of Prosecution and Investigation National University "Odessa Law Academy"</i> ILLEGAL MIGRANTS: DO THEY HAVE RIGHTS DESPITE THEIR STATUS?	96
Станчак О. І. <i>Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства Національного університету «Одеська юридична академія»</i> ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ БІЖЕНЦІВ У СУЧАСНІЙ МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ	99
Бартловський М.В. <i>Студент 3 курсу Інституту прокуратури та слідства Національного університету «Одеська юридична академія»</i> ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ В РЕЗУЛЬТАТІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В СХІДНІЙ ЧАСТИНІ УКРАЇНИ	102

Левкович С.Ю.

*Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**ЗАХИСТ ПРАВ І СВОБОД ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ОСІБ ПІД ЧАС
ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ 105**

Борбелюк В. П.

*Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ –
ОДНА З НАЙВАЖЛИВІШИХ ПРОБЛЕМ СЬОГОДЕННЯ..... 108**

Московчук Д.О.

*Студент 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**ЗАХИСТ ПРАВ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ МІЖНАРОДНИМ
КОМІТЕТОМ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА 111**

Козачок Т. М.

*Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЗАСУДЖЕНИХ В УКРАЇНІ:
МІЖНАРОДНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ 114**

Рибчук А.С.

*Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету “Одеська юридична академія”*

**РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ВІЛ-
ІНФІКОВАНИХ ЛЮДЕЙ 116**

Гончаренко А.О.

*Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДИСКРИМІНАЦІЯ СЕКСУАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ 119

Мілінчук І.О.

*Студентка 3-го курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ НЕГРОМАДЯН ЛАТВІЇ ... 122

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ЗАСОБИ ЗАХИСТУ

Клименко О.В.,

студент 3-го курсу Інституту прокуратури та слідства Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМА МІЖНАРОДНОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Проблема міжнародної правосуб'єктності фізичної особи є однією з центральних і важливих у науці міжнародного права. Під міжнародною правосуб'єктністю розуміється якісна характеристика статусу суб'єкта міжнародних правовідносин, що виражає його здатність самостійно брати участь у цих правовідносинах, підпорядковуватися нормам міжнародного права та брати участь у їх створенні, володіти міжнародними правами та обов'язками.

У науці міжнародного права питання міжнародної правосуб'єктності фізичної особи розглядається від її повного невизнання, визнання специфічної, обмеженої, особливої правосуб'єктності до безумовного визнання повної правосуб'єктності.

Міжнародне право відіграє значну роль у регулюванні прав і свобод індивіда. В одних випадках норми міжнародного права встановлюють стандарти правового статусу індивідів, в інших — є безпосередньою підставою для виникнення суб'єктивних прав і обов'язків людини.

Саме виникнення та розвиток теорії примату міжнародного права над внутрішньодержавним у Європі в 50-х роках минулого століття поклало розвитку концепції міжнародної правосуб'єктності індивіда. Так, англійський вчений Я. Броунлі вважає, що *«не існує загальної норми, відповідно до якої фізична особа не може бути суб'єктом міжнародного права. Проте було б марно відносити індивіда до суб'єктів міжнародного права, оскільки це передбачало б наявність у нього прав, яких в дійсності не існує, і не позбавляло б необхідності проводити*

відмінність між фізичними особами і іншими видами суб'єктів міжнародного права».[1, с.132]

Підставами для визнання міжнародної правосуб'єктності індивіда можуть бути:

- 1) Створення для особи прав і обов'язків міжнародним правом.
- 2) Можливість індивіда звертатися в міжнародні судові установи для захисту своїх прав.
- 3) Фізичні особи є суб'єктами міжнародної кримінальної відповідальності за міжнародні злочини.

Першочергове значення для визнання міжнародної правосуб'єктності індивіда має Загальна декларація прав людини, зокрема положення, що міститься в ст. 6: *«Кожна людина, де б вона не перебувала, має право на визнання її правосуб'єктності».* [2, с.27]

Також правосуб'єктність фізичних осіб визнана в інших міжнародних документах: Міжнародному пакті про громадянські та політичні права 1966 року (стаття 2); у Міжнародній конвенції про захист прав усіх працівників-мігрантів і членів їхніх сімей 1990 року (стаття 8) та ін. Це дає підставу деяким ученим говорити про те, що індивіди стають учасниками міжнародних відносин, урегульованих нормами права, тобто, в певному значенні, суб'єктами міжнародного права .

У Консультативному висновку Міжнародного суду ООН від 11 квітня 1949 р. у справі «Відшкодування збитків, понесених на службі ООН» Суд досить чітко визначив, кого слід вважати суб'єктом міжнародного права: *«Бути суб'єктом міжнародного права значить мати здатність володіти міжнародними правами і обов'язками, а також спроможність підтримувати ці права зверненнями, заявами у міжнародні судові інстанції».* [3, с.324]

Але прихильники іншої концепції щодо статусу фізичної особи в міжнародному праві заперечують те, що індивіди можуть бути суб'єктами міжнародного права. Оскільки міжнародні правовідносини – це відносини між державами, а не окремими фізичними особами, тому останні не являються суб'єктами міжнародного права.

Практика Європейського суду з прав людини не лише визнає фізичну особу суб'єктом міжнародного права, а й дає чітку відповідь на всі заперечення, що їх висувають противники такої правосуб'єктності. Для наявності співставимо такий аргумент противників міжнародної правосуб'єктності фізичної особи з рішенням цього суду: «Адресатом відповідних норм міжнародного права є не індивіди, а держава».[4, с.14]

Отже, дане питання є надзвичайно актуальним сьогодні, що і підтверджується цим розбіжністю думок, проте можна підсумувати, що все ж таки переважна більшість вчених не визнає індивіда суб'єктом міжнародного права, а робить його лише учасником міжнародних правовідносин, наділяючи його спеціальним видом правосуб'єктності, що проявляється у можливості звертатися до Європейського суду з прав людини, нести міжнародну відповідальність, тобто володіти деліктоздатністю та наділяє суб'єкта широкими правами людини.

Література:

1. Черкес М. Ю. Міжнародне право. Підручник – Харків, «Одісея». – 2001.
2. Лукашук И.И. Международное право. Общая часть: Учебник. – 2001.
3. Тимченко П.Д. Международное право: Учеб. / П.Д.Тимченко. – 1999. – 528 с
4. Онуфрієва В.Г. Правосуб'єктність фізичних осіб / В.Г.Онуфрієва // Вісник УНКД. – 2009. - № 6, 7

Єріненко І. С.,

*Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДОТРИМАННЯ ПРАВА НА АБОРТ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Право на аборт є досить суперечливим. Як зазначає Б. Тобес: «...проблема абортів у правозахисному контексті дуже суперечлива. З одного боку, виникає питання, у якій мірі ненароджена дитина має право на життя. З іншого — необхідно

зрозуміти, чи має право мати сама розпоряджатися своїм тілом і чи має вона внаслідок цього право на фізичну недоторканість та на особисте життя. Унаслідок такої невизначеності дуже важко урівноважити права ненародженої дитини і матері, зробити вибір між ними...»[1, С.243].

Міжнародна конвенція ООН про права дітей закріплює положення про те, що «... кожна дитина має право на життя». Конвенція зобов'язує державу захищати права дитини як після його народження, так і до.

Серед варіантів підходу до визначення точки відліку початку життя виділяють момент зачаття, різні періоди внутрішньоутробного розвитку та власне народження. Доцільність вважати початком життя народження обумовлюється тим, що до народження людина є частиною організму матері, в утробі якої знаходиться. Суб'єктивні права виникають у реально існуючого суб'єкта, а не того, хто може з часом ним стати. Разом з тим, з точки зору православної культури, право на життя виникає з початку запліднення. Найчастіше схиляються до позиції, згідно з якою початком життя людини визнається термін життя плоду в 22 тижні(так, як має багато ознак майбутньої людини, тому визнання саме такого віку як початку життя вважається оптимальним).

Декларація щодо медичного аборту 1970 року висуває перший етичний принцип, відповідно до якого лікар має поважати людське життя з самого його початку. Якщо аборт дозволений законом, ця процедура повинна бути виконана лікарем відповідної кваліфікації за умови виконання певних вимог: визначення ставлення до цього питання і правил його рішення в даній державі або громаді лежить поза компетенцією медицини; лікарі повинні лише забезпечити захист своїм пацієнтам і відстояти власні права в суспільстві. Однак, якщо лікарю не дозволяють призначати і виконувати аборт його переконання, він може відмовитися від цього, забезпечивши надання медичної допомоги кваліфікованими колегами[2, С.1].

Схематично світ можна розділити на два табори: «за життя» і «за вибір» («pro-life» – «pro-choice»).

Як відомо, прихильники руху «за життя» дотримуються думки, що життя

людини починається з моменту зачаття, а не народження, і тому слід захищати права ембріона нарівні з іншими людьми, включаючи, природно, право на життя. З цієї точки зору аборт розглядається як вбивство.

Прихильники легалізації абортів наполягають на наявності у жінки права на недоторканність приватного життя: аборт – це особистий вибір жінки. Жінка має право приймати рішення щодо свого тіла. Питання, пов'язані з дітонародженням, повинні бути виключно приватною справою людини.

Позиція Європейського суду щодо права на життя ненародженої дитини знайшла своє відображення в рішенні по справі «Во проти Франції» від 8 липня 2004 року. В обставинах справи зазначалося, що на шостому місяці вагітності, громадянка Франції, перебуваючи в лікарні, була помилково прийнята за іншу пацієнтку, що знаходилася в лікарні для операції. Так, в результаті помилково проведених процедур вагітність заявниці не могла тривати за медичними показниками, та зародок віком 20 - 21 тиждень врятувати не вдалося. Заявниця наполягала на порушенні низки її прав, у тому числі права на життя з боку співробітників госпіталю. Суд з прав людини, розглянувши докази сторін, прийшов до висновку, що в конкретному випадку дійсно мало місце порушення статті 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема, що «за обставин цієї справи життя зародка було безпосередньо пов'язане з життям матері та могло бути захищене нею»[3, С.114].

В Україні існує невелика кількість рішень щодо самого права на аборт. Загалом, такі рішення зводяться до того, що штучне переривання вагітності може бути проведене від дванадцяти до двадцяти двох тижнів. В усіх інших випадках це є складом злочину, передбаченого ч.2 ст.134 Кримінального Кодексу України.

Ряд держав досі офіційно не надали жінкам право на штучне переривання вагітності. Так, Мальта не визнає переривання вагітності ні при яких умовах; Ірландія, Андорра, Сан-Марино і Монако допускають аборт тільки в разі загрози життю вагітної жінки. У Польщі, Кіпрі та Іспанії виробництво абортів дозволено з метою захисту життя, фізичного і психічного здоров'я вагітної жінки, а також у разі згвалтування, інцесту або аномального розвитку плода.

Законодавство різних держав встановлює як заборону абортів, так і дозвіл на їх проведення. Однак, виходячи з практики Європейського суду з прав людини та Європейської комісії в контексті статті 2 Конвенції, можна зробити висновок, що аборт у стандартній своїй формі не визнається порушенням права людини на життя. Право на життя може бути визнано порушеним лише за специфічних обставин, шляхом встановлення причинно - наслідкового зв'язку, що призвів до абортів та смерті зародка.

Література:

1. Тобес Б. Право на здоров'я: теорія і практика. - М.: Стійкий світ, 2001. – 243с.
2. Декларація, прийнята в Осло, щодо медичного абортів .Прийнята 24-ї Всесвітньої медичної асамблеєю, Осло, Норвегія, серпень 1970 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/990_009
3. Практика Європейського суду з прав людини (прецеденти та коментарі з питань кримінального судочинства). За редакцією та зі вступним словом Й.Л. Бронза. – О.: Фенікс, 2010. – 114с.

Любашенко В.И.,

*Кафедра міжнародного права і міжнародних відносин,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ПРАКТИКА ПРИМЕНЕННЯ «ОБЯЗАННОСТІ ЗАЩИЩАТЬ» В КИРГИЗИИ

7 апреля 2010 года в Киргизии произошла революция, которая разделила общество по этническому признаку, в результате чего начались столкновения между киргизами и узбеками (национальным меньшинством в Киргизии). Ситуация в стране давала все основания говорить о возможности и необходимости применения концепции «обязанности защищать», а именно превентивного инструментария. Ситуация в Киргизии показательна тем, что на практике был применен первый столп концепции – обязанность предупреждать, – что выявило сильные и слабые его места. Также, ситуация не вызвала большого резонанса в мировой политике;

это позволяет рассматривать применение концепции «обязанности защищать» в условиях отсутствия каких-либо интересов главных международных сил, и, как следствие, в условиях отсутствия политической воли к разрешению конфликта.

Одним из первых просьбу о помощи из Киргизии получила Россия. Политические интересы России в регионе не оказали существенного влияния на разрешение конфликта. Россия пыталась заблокировать рассмотрение конфликта на уровне ООН, аргументируя, что конфликт является региональным делом [1]. Сами же действия России в отношении Киргизии носили «выжидательный» характер, были направлены большей частью на мониторинг ситуации, отправку гуманитарной помощи и защиту своих граждан.

Позиция других стран по отношению к конфликту носила также наблюдательный характер. Президент США Обама на встрече с президентом Казахстана Назарбаевым в начале апреля просил его как действующего председателя ОБСЕ принять все меры для урегулирования конфликта. Казахстан, Узбекистан и Китай с опаской отнеслись к происходящему в Киргизии: были закрыты границы между странами. При этом какие-либо действия по урегулированию конфликта происходили лишь в рамках международных организаций, прежде всего ОБСЕ.

ОБСЕ следила за ходом ситуации с самого начала конфликта, но официально система раннего оповещения была запущена лишь в июне 2010 года [2; с. 32], после чего была задействована Консультативная группа полиции, мандат которой был очень узкий и не произвел ожидаемого эффекта на ситуацию. Тем не менее, главным образом активность ОБСЕ в Киргизии была направлена на реформирование государственной системы, и в особенности политики по отношению к национальным меньшинствам. ОБСЕ в своем докладе отдельно отметила, что во время конфликта «ни Россия, ни её союзники не были готовы к принуждению к миру через ООН, ЕС, НАТО, СНГ или ОДКБ» [2; с. 34], что, по сути, привело к пассивной деятельности ОБСЕ в Киргизии.

Рассмотрение ситуации в ООН показало общую незаинтересованность международных сил в разрешении конфликта. СБ ООН не счел нужным вынести

резолуцию об отправке наблюдателей или об осуществлении каких-либо иных мер (хоть ситуация обсуждалась дважды). По заявлению представителя Мексики в СБ ООН, Совет Безопасности после рассмотрения ситуации решил дальше наблюдать за развитием ситуации в Киргизии [3]. Ситуация в Киргизии в рамках ООН активнее обсуждалась в Совете по правам человека. В результате, Совет «решительно осудил нарушения прав человека, совершенные в ходе протестов» [4], но каких-то определенных решений не было принято. В данном случае система ООН оказалась бездейственна по отношению к конфликту в Киргизии.

Рассмотренные выше факты позволяют сделать вывод о том, что международная реакция на события в Киргизии в 2010 году существенно не повлияла на ход конфликта. Можно сказать, что конфликт был разрешен в большей мере усилиями правительства Киргизии, чем применением международным сообществом концепции «обязанности защищать». Пример применения в Киргизии «обязанности защищать» показал, что концепции необходим действенный механизм имплементации. Хорошо разработанная система раннего оповещения ОБСЕ сыграла символическую роль в разрешении конфликта большей частью потому, что система оказалась медленно реагирующей на внутренние конфликты. Первоочередной задачей имплементации «обязанности защищать» в деятельность ОБСЕ представляется необходимость координирования механизма раннего оповещения и инструментов раннего предупреждения. В то же время похожей системы не существует ни в СНГ, ни в ОДКБ – местных региональных организациях.

Отсутствие всеобъемлющей стратегии разрешения конфликта со стороны международного сообщества также сыграло негативную роль в разрешении конфликта. Конфликт в Киргизии еще раз подтверждает необходимость реформирования систем оповещения и реагирования региональных организаций, особенно в Центральной Азии, как и необходимость полноценного взаимодействия между субъектами международного права для выработки всеобъемлющей стратегии разрешения конфликта.

Литература:

1. Fitzpatrick, Catherine A. Can the UN Respond to Pleas to Help Stop Violence in Kyrgyzstan?– [Електронний источник]:<http://www.eurasianet.org/node/61365>.
2. Evers, Frank. OSCE Conflict Management and the Kyrgyz Experience in 2010 Advanced Potentials, Lack of Will, Limited Options. Working Paper. March 2012. – [Електронний источник]:
http://edoc.vifapol.de/opus/volltexte/2015/5811/pdf/CORE_Working_Paper_24.pdf.
3. Alarmed by inter-ethnic violence in Kyrgyzstan, UN rushes aid to victims. – [Електронний источник]: <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=35013&Cr=kyrgyz&Cr1#.VemgJRG8PGc>.
4. Council nominates mandate holders on executions, freedom of religion, education, toxic waste, Burundi and Democratic People's Republic of Korea.– [Електронний источник]: <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=10171&LangID=E#sthash.UITGrRNp.dpuf>.

Чекалюк А.М.,

*Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПОРУШЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ В КРИМУ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ

Окупація Росією території України, а саме АРК Крим, було першим з часів Другої світової війни фактом захоплення території іншої держави на європейському просторі. У березні 2014 року на території півострову з'явилися військові без розпізнавальних знаків, чиїми діями були блокова військові частини ЗСУ, адміністративні будівлі та інші важливі об'єкти.

На окупованій території відбулась зміна правового поля, що принесло погіршення у сфері свободи слова, свободи висловлення думок, свободи мирних зборів. Почались переслідування активістів кримськотатарської національної меншини, та всіх проукраїнських організацій. З 2014 р. РФ значно ускладнила та

погіршила законодавство з свободи вираження поглядів, міграції, що наразі становить небезпеку для кримчан. Так, в законодавство РФ ввели положення про обов'язкове повідомлення громадянами про наявність у них другого громадянства[1], обов'язкове для кримчан з 01 січня 2016 року під загрозою кримінальної відповідальності[2]. Після того всі кримчани, що були зареєстровані в Криму на час окупації, будуть змушені повідомити окупаційній владі про наявність у них українського громадянства.

Якщо громадяни подадуть повідомлення про подвійне громадянство пізніше визначеного терміну або вкажуть неповні або завідомо недостовірні дані, їм загрожує адміністративна відповідальність — штраф від 500 до 1000 рублів. Дані норми порушують ст. 15 Загальної декларації прав людини[3].

Особливу загрозу для свободи думки становлять нормативні приписи щодо протидії екстремістської діяльності, якими введено поняття екстремістських матеріалів[4]. В Криму почав роботу Центр протидії екстремізму, який фактично займається переслідуваннями громадян, які висловлюють незгоду з новою владою. Під приводом боротьби з екстремізмом окупаційна влада у Криму переслідує також представників проукраїнські налаштованих релігійних організацій. Діяльність даного органу порушує норм ст.2 Загальної декларації прав людини та ст.10 Конвенції про захист прав та основоположних свобод[5].

Внесено ряд змін в російське законодавство та прийнято декілька нормативних актів в Криму щодо суттєвого обмеження свободи мирних зібрань, які не можна трактувати як доцільні в демократичному суспільстві. Так, 21.07.14 р. в РФ прийнято закон № 258-ФЗ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів РФ в частині вдосконалення законодавства про публічних заходах», що встановив кримінальну відповідальність за неодноразове порушення порядку організації або проведення масових заходів. 4 жовтня 2014 р. прийнято закон № 292-ФЗ «Про внесення змін до ст. 9 Федерального закону «Про збори, мітинги, демонстрації, ходи і пікетування», згідно якого публічний захід тепер не може починатися раніше 07.00 годин і закінчуватися пізніше 22.00 годин поточного дня за місцевим часом, за винятком публічних заходів, присвячених пам'ятним датам Росії та ін.

Був прийнятий також Закон Республіки Крим № 56-ЗРК «Про забезпечення умов реалізації права громадян Російської Федерації на проведення зборів, мітингів, демонстрацій і пікетувань в Республіці Крим» від 21.08.14 р., який істотно обмежує свободу мирних зібрань в Криму, а саме зобов'язує подавати повідомлення в письмовій формі безпосередньо до органу місцевого самоврядування в строк не раніше 15 і не пізніше 10 днів до дня проведення публічного заходу.

12 листопада 2014 р. було видано Постанову Ради міністрів Криму № 452

«Про затвердження переліку місць для проведення публічних заходів на території Республіки Крим», яка визначає місця для проведення мирних зібрань. Наприклад, у Сімферополі дозволено проводити мирні зібрання лише в чотирьох місцях. При цьому відсутні будь-які обґрунтування для заборони проведення мирних зборів в інших районах міста.

Дані закони окупаційної влади суттєво звужують права людей на свободу мирних зібрань та свободу об'єднання з іншими особами, що суперечить ст.11

Конвенції про права людини та основоположних свобод та ст. 20 Загальної декларації прав людини.

Аналізуючи дані факти можна стверджувати, що із початком російської окупації Кримського півострова політичні права громадян були суттєво обмежені, наслідком цього стали репресії проти тих, хто наважувався протистояти режиму.

Література:

1. ФЗ РФ від 04.06.2014 року № 142 «Про внесення змін до статті 6 і 30 Федерального закону» Про громадянство Російської Федерації» і окремі законодавчі акти Російської Федерації».
2. Ст. 330.2 КК РФ — покарання у вигляді штрафу до 200 тисяч рублів або в розмірі річного доходу засудженого, або до 400 годин обов'язкових робіт.
3. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015
4. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004

Балишев М. В.,
Студент 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВА НА ВІЛЬНИЙ ВИБІР МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ТА СВОБОДУ ПЕРЕСУВАННЯ

Свободу пересування і вибір місця проживання вперше було передбачене статтями 13 і 14 Загальної декларації прав людини, згідно з якими кожна людина має право на свободу пересування і обрання собі місця проживання в межах кордонів кожної держави, право залишати будь-яку країну, включаючи також її власну, і повертатися до своєї країни, право шукати притулок від переслідувань (за винятком таких, які викликані вчиненням не-політичного злочину або діями, що суперечать цілям і принципам ООН) в інших країнах і користуватися цим притулком. Відповідно до ст. 3 Протоколу № 4 до Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини, жодна людина не може бути позбавлена права в'їзду на територію держави, громадянином якої вона є [1, с. 439].

Багато випадків порушення права на свободу пересування і вибір МПЖ. Часто відмовляють у праві на виїзд із країни особам, які знаходяться в несприятливому стані (старим батькам, котрі сподіваються знову зустрітися зі своїми дітьми, хворим особам, які прагнуть возз'єднатися зі своїми родинами й одержати належне лікування, а також дітям, які бажають побачитися зі своїми батьками). Хоча реальне здійснення права громадян держави залишати свою країну поки ще є незадовільним, але багато аспектів права залишати країну поки ще залишаються невирішеними, що важливо забезпечити на міжнародному, регіональному і національному рівнях. Дотепер не були спрощені процедури одержання проїзних документів, тому що, як і раніше, потрібна наявність дозволів на виїзд. [2, с. 85].

Згідно зі ст. 33 Конституцією України, свобода пересування і право на

вільний вибір місця проживання належать кожній людині. Але два такі обмеження у законодавстві України існують і відповідність їх Конституції України нами ставиться під сумнів. По-перше, згідно зі ст. 29 Закону України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення", в'їзд на територію України громадян України з країн (місцевостей), де зареєстровано особливо небезпечні інфекційні хвороби, дозволяється тільки за наявності документів, передбачених міжнародними угодами і санітарним законодавством України. По-друге, відповідно до ст. 331 КК України і ст. 204-1 КУпАП, громадяни України підлягають притягненню до кримінальної або адміністративної відповідальності у випадках незаконного перетинання державного кордону України не тільки при вибутті із України, а й при прибутті до неї (за винятком прибуття в Україну без встановленого документа її громадян, які стали жертвами злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми [1, с. 440]).

Що стосується інших існуючих обмежень свободи пересування і права на вільний вибір місця перебування, то, відповідно до Протоколу № 4 до Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини, здійснення права на вільне пересування, свободу місця проживання в межах території будь-якої держави і право залишати будь-яку країну, включаючи свою власну, не підлягає жодним обмеженням, за винятком тих, які запроваджуються згідно із законом і є необхідними в демократичному суспільстві.

Великою проблемою залишаються значні терміни розслідування кримінальних справ, що у випадку застосування до особи запобіжного заходу у вигляді «підписки про невиїзд» часто становить порушення свободи пересування. Україна не виконала загальні заходи рішень Європейського суду з прав людини щодо цієї проблеми у справах Нікіфоренко проти України (заява № 14613/03), Похальчук проти України (заява № 7193/02) та Меріт проти України.

У рішенні Європейського суду з прав людини Джаксигергенов проти України (заява № 12343/10) від 20 червня 2011 року. Суд визнав порушення Україною свободи пересування, що включає право залишати будь-яку країну у

будь-який час (стаття 2 Протоколу № 4 Конвенції про захист прав людини). У цій справі заявник був затриманий для екстрадиції на підставі статті 98-2 КПК, проте щодо нього насправді в Україні не було відкрито жодної кримінальної справи. Він був затриманий за відкритою кримінальною справою в Казахстані. За рішенням Генеральної прокуратури йому був заборонений виїзд з України 15 лютого 2010 року, проте такі дії прокуратури не були передбачені законом, а отже, втручання в право відбулося не «у відповідності до закону».

Отже, можна зробити висновок, що Україна підпадає під категорію країн, що розвиваються у сфері реалізації права на свободу пересування і права на вільний вибір місця проживання. Будь-які форми дискримінації в даній галузі повинні бути ліквідовані, у тому числі, стосовно працівників і членів їхніх родин. Міжнародному співтовариству необхідно, не обмежувати реального здійснення індивідом права залишати країну і повертатися в неї, розглянути питання про сприяння прийняттю двосторонніх і багатосторонніх заходів з метою захисту і компенсації тим країнам, що розвиваються, які зазнали шкоди в результаті здійснення даних прав. Країни, що розвиваються, змушені трохи стримано використовувати обмежувальні міри з метою вирішення проблеми “відпливу умів”, оскільки вони суперечили б положенням, що стосуються права залишати країну, до того ж їхня ефективність поки є досить сумнівною.

Література:

1. Римаренко Ю.І. «Приватне життя і поліція. Теорія і практика» (Концептуальні підходи. Теорія та практика): підручник, НАВСУ; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАНУ. – К.: КНТ, 2006. - 740с.
2. Максименко С.В. Європейські стандарти свободи пересування і вибору місця проживання // Юридический вестник.- 2002.- № 2.- С. 84-90.

Кузьмінська О.Ю.
студентка 3-го курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВА НА СВОБОДУ МИРНИХ ЗІБРАНЬ

Мирні зібрання сьогодні становлять невід'ємну частину суспільного й політичного життя. Саме мирні публічні зібрання дозволяють громадянам масово виявляти свої переконання. Вони є засобом для висловлення своєї позиції та привернення уваги громадськості, а також впливу на формування громадської думки щодо певного питання.

Право на мирні зібрання закріплене у ст.39 Конституції України, яка гарантує, що громадяни мають право збиратися мирно без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування. Також Україна ратифікувала декілька міжнародних документів, що закріплюють право на мирні зібрання: Загальна декларація прав людини (ст.20), Міжнародний пакт про громадські і політичні права (ст.21) та Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (ст.11).

Револьюційні події листопада-лютого 2013-2014 років показали нерозуміння в Україні природи мирних зібрань з владою. Протягом цього часу події, які починалися як мирні зібрання з вимогами євроінтеграції, перетворилися на повстання. Незаконний розгін студентів 30 листопада 2013р., а також постійні заборони мирних зібрань та репресії щодо їх учасників, є яскравим прикладом порушення свободи мирних зібрань в Україні.

Ключовою тенденцією судової практики того періоду стало масове застосування судами автоматичних заборон, що стосуються всіх осіб, які хотіли реалізувати своє право на мирні зібрання. Такі судові рішення ігнорували як

українське законодавство, так і міжнародні стандарти, оскільки автоматичні заборони порушують принцип пропорційності.

Суд в рішенні «Езелен проти Франції» від 26 квітня 1991р., вимагає дотримання певного балансу, між вимогами цілей вказаних у ч.2 ст.11, та вільним вираженням поглядів. Відповідно до принципу пропорційності права і свободи можуть бути обмежені лише тією мірою, якою це необхідно для забезпечення загального блага [1, с.5]. Так, суд повинен брати до уваги правові та моральні цінності суспільства, порівнювати їх, зважувати і балансувати права, інтереси та цілі сторін.

Внаслідок трагічних подій у м. Одесі 2 травня українські суди зайняли позицію про необхідність заборони будь-яких мирних зібрань, які проводяться з сепаратистськими гаслами. При цьому суди здебільшого забороняють такі заходи незалежно від того, чи планувалося їх проведення у насильницький спосіб.

На нашу думку, судам слід зважувати: чи буде заборона відповідати принципу пропорційності у кожному конкретному випадку. На жаль, у деяких випадках заборона зібрань з сепаратистськими гаслами була недостатньо вмотивованою. Наприклад, Миколаївський окружний адміністративний суд заборонив пікет чисельністю 50 чол. проти дій посадової особи Миколаївської обл. енерго підгаслами (мовою оригіналу) «Хватит финансировать террористов» і «Позор Особа_1, отправившему БТРы на Славянск». На думку суду, «дане повідомлення виглядає як прямий заклик до масових заворушень, так як інші верстви населення м. Миколаєва можуть вважати дії ОСОБА_1 такими, що вчинені з позитивною метою» (постанова № 38649810 від 8 травня 2014 року).

Така позиція судів порушує ч.2 ст. 11 Конвенції, в якій зазначено, що втручання повинно бути виправдано нагальною суспільною необхідністю пов'язаною з однією або декількома законними цілями. І хоча держави мають певну свободу розсуду в оцінці того чи така проблема існує, це відбувається у тісній співпраці з європейським наглядом, що поширюється як на законодавство, так і на практику його застосування.

У справі «Веренцов проти України» від 11 квітня 2013. Суд зазначив, що конституція України передбачає певні загальні правила щодо можливих обмежень свободи зібрань, але ці правила вимагають подальшого розвитку у національному законодавстві [2].

Європейський суд з прав людини наголошував у вказаному вище рішенні «Веренцов проти України» на відсутності чіткого і передбачуваного порядку організації та проведення мирних демонстрацій. Дійсно, в Україні на сьогодні відсутній спеціальний закон, який передбачає порядок організації та проведення мирних зібрань. Тобто в нашій державі відсутнє законодавче регулювання, наприклад, порядку та часу повідомлення про проведення запланованої акції.

На наш погляд, корисним для України є досвід зарубіжних країн. Так, аналіз законодавства Франції, ФРН, Румунії, Угорщини, Фінляндії демонструє, що відповідні правовідносини регулюються шляхом ухвалення спеціальних законів та підзаконних актів. Для відповідних правових механізмів є характерними: короткий термін повідомлення про мирні зібрання, можливість проведення мирного зібрання без попереднього дозволу, відсутність локальних актів, які б обмежували право на мирні зібрання, закріплення відповідальності за незаконне обмеження цього права [3,с.10].

Отже, можемо зробити висновок, що прийняття Закону України «Про свободу мирних зібрань» є необхідним для українського суспільства з метою забезпечення можливості на реалізацію права щодо свободи мирних зібрань відповідно до міжнародних стандартів.

Література

1. Шлоер Б. Принцип адекватності в європейському та українському публічному праві/ БернгардШлоер// Український часопис. – 2003. - № 3.-118с.
2. Веренцов проти України, заява № 20372/11, рішення від 11 квітня 2011р.
3. Денісова М.М. Правове забезпечення реалізації конституційного права на мирні зібрання в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня. канд.юрид. наук: 12.00.02/ М.М. Денісова; Харківський нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2010. – 182с.

ПРАВО ЛЮДИНИ НА ДОСТУП ДО МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Інтернет, як і інші глобальні комп'ютерні мережі, існує не у правовому вакуумі, оскільки все, що з ним пов'язано (автори, постачальники змісту, мережевих послуг, мережеві оператори, провайдери доступу і кінцеві користувачі) - всі вони є суб'єктами відповідних законів в різних країнах. Визначальна риса Інтернету полягає в тому, що він має екстериторіальний характер, тобто доступ до нього з будь-якої країни світу не залежить від виконання урядом країни правил міжнародних договорів [1].

Доступ до Інтернету є універсальною телекомунікаційною послугою, зобов'язання щодо забезпечення якої несе держава перед своїм населенням. Зокрема, широкого поширення набув підхід, відповідно до якого права людини в «реальному» світі мають своє «цифрове відображення» у віртуальному світі. З цього випливає, що права і свободи людини он-лайн повинні реалізовуватися не в меншій мірі, ніж офф-лайн. Проблема полягає в тому, що основоположні міжнародно-правові документи в галузі прав людини приймалися задовго до того, як з'явилася можливість користуватися проголошеними в них правами і свободами он-лайн. Право на доступ до мережі Інтернет може розглядатися як право нового «цифрового» покоління прав людини.

У 2012 році Рада ООН з прав людини вперше прийняла резолюцію, присвячену свободі слова в Інтернеті, у якій:

«1. Підтверджує, що ті ж права, які людина має в офф-лайн середовищі, повинні також захищатися і в онлайн-середовищі, зокрема право на свободу вираження поглядів, що є незалежним від кордонів і для будь-яких обраних людиною засобів масової інформації, відповідно до статей 19 Загальної декларації прав людини і Міжнародного пакту про громадянські і політичні права;

2. Визнає глобальний і відкритий характер Інтернету, який є однією з рушійних сил прискорення прогресу на шляху розвитку в його різноманітних формах;

3.Закликає всі держави заохочувати і полегшувати доступ до Інтернету і міжнародне співробітництво з метою розвитку засобів масової інформації та об'єктів інформації і комунікації в усіх країнах;

4.Пропонує спеціальним процедурам враховувати ці питання в рамках своїх мандатів відповідно;

5.Постановляє продовжити розгляд питання про заохочення, захист та здійсненні прав людини, включаючи право на свободу вираження поглядів, в Інтернеті та інших технологічних середовищах, а також про те, яким чином Інтернет міг би послужити важливим засобом розвитку та здійснення прав людини у відповідності зі своєю програмою роботи»[2].

У практиці Європейського Суду з прав людини питання про доступ до Інтернету вперше було предметом вивчення в 2012 році. У рішенні у справі «Юлдірім проти Туреччини» ЄСПЛ зазначив, що «право безперешкодного доступу до Інтернету слід також визнати».

У наведеному прикладі із судової практики реалізований критерій оцінки пропорційності обмеження свободи вираження (стаття 10 ЄКПЛ) стосовно обмеження права на доступ до інтернет.

Визнання за доступом до Інтернету статусу фундаментального права людини послужить стимулом для ефективного виконання позитивних зобов'язань державами, спрямує розвиток державних політик у сфері ІКТ на інтереси індивідів для забезпечення вільного і недискримінаційного доступу до Інтернету як універсальної послуги (позитивне зобов'язання).

У площині негативних зобов'язань, право на доступ до Інтернету (право не бути відключеним) обмежить можливість держав «обривати» доступ користувачам, які підключені до Інтернету, тобто позбавляти їх свободи доступу до Інтернету як однієї з ключових свобод сучасного інформаційного суспільства. Таким чином, міжнародне право виконає одну зі своїх функцій, спрямовану на захист індивідів від свавілля держав шляхом встановлення рамок дозволеного обмеження прав і свобод людини.

Для формування більш об'єктивного уявлення про обмеження прав і свобод

громадян в Інтернеті можна розглянути дані міжнародної організації «Репортери без кордонів», яка у 2014 році опублікувала чергову версію доповіді «Вороги Інтернету» [3].

У цій доповіді визначено перелік державних установ, які перевищують свої первинні повноваження щодо забезпечення національної безпеки і займаються цензуруванням джерел інформації та постійним стеженням за ними. Серед таких організацій Управління Телекомунікацій (Пакистан), ФСБ (Росія), Оперативно-аналітичний центр (Білорусь), Міністерство інформації та комунікацій (В'єтнам) і Державне бюро Інтернет-інформації (Китай).

Три з тридцяти трьох установ, названих «Репортерами без кордонів» «Ворогами Інтернету», функціонують у демократичних країнах і стверджують, що вони захищають свободу самовираження і безперешкодний рух інформаційних потоків. Серед них Агентство національної безпеки США (NSA), Центр урядового зв'язку (GCHQ) у Великобританії та Центр розвитку Телематики Індії.

Як свідчать результати моніторингу свободи в Інтернеті, здійсненого міжнародними громадськими організаціями, ситуація з дотримання прав та свобод громадян у сфері інформаційної безпеки на рівні окремих держав залишається стабільно несприятливою.

Література:

1. Войтович П.П. Деякі питання міжнародно-правового регулювання інтернету.- [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://intkonf.org/voytovich-p-p-deyaki-pitannya-mizhnarodno-pravovogo-regulyuvannya-internetu/>
2. Резолюція Совета Организации Объединенных Наций по правам человека «Поощрение, защита и осуществление прав человека в Интернете» от 29.07.2012, A/HRC/20/L.13. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://daccessods.un.org/TMP/5262201.42841339.html>.
3. Вороги Інтернету: Доповідь організації «Репортери без кордонів», 2014 рік. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://12mars.rsf.org/wp-content/uploads/EN_RAPPORT_INTERNET_BD.pdf

ЗАЩИТА РЕЛИГИОЗНЫХ СВОБОД

Религиозная дискриминация, как и любой другой вид дискриминации, к сожалению, остается одним из наиболее актуальных вопросов в Международном праве.

Я считаю, что, прежде всего, такое положение вещей связано с тремя факторами: во-первых, с деликатностью самой проблемы, во-вторых, с недостаточной проработанностью правовых механизмов защиты религиозных свобод и, в-третьих, с многообразием противоречий между религиями.

Важность данной проблематики заключается в тяжелых последствиях не только для отдельно взятых индивидов, но и для многочисленных групп людей, которые подвергаются преследованию, в связи со своими религиозными убеждениями, вследствие чего часто становятся беженцами. Кроме того, этот нерешенный вопрос, влечет за собой возникновение еще одной проблемы международного уровня — терроризма.

Статья 18 Всеобщей декларации прав человека гласит: «Каждый человек имеет право на свободу мысли, совести и религии; это право включает свободу менять свою религию или убеждения и свободу исповедовать свою религию или убеждения как единолично, так и сообща с другими, публичным или частным порядком в учении, богослужении и выполнении религиозных и ритуальных обрядов». [1]

А в статье 2 этой же декларации указано, что: «Каждый человек должен обладать всеми правами и всеми свободами, провозглашенными настоящей Декларацией, без какого бы то ни было различия, как-то в отношении расы, цвета кожи, пола, языка, религии, политических или иных убеждений, национального или социального происхождения, имущественного, сословного или иного положения». [1]

Именно здесь мы можем отследить провозглашение принципов

недискриминации и равенства перед законом, а также право на свободу мысли, совести и религии. Но, помимо этого, есть еще несколько международных нормативно-правовых актов, которые касаются вопросов религии. Например, Международный пакт о гражданских и политических правах, Декларация о ликвидации всех форм нетерпимости и дискриминации на основе религии или убеждений, а также Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод.

Из вышеуказанного текста мы можем заключить, что религиозные свободы закреплены на уровне международного законодательства и это, безусловно, большое достижение в сфере защиты прав человека, но какова процедура реализации этих материальных норм и работает ли она должным образом?

К большому сожалению, реализация человеком своих религиозных свобод, доступна далеко не в каждом государстве, даже если эти государства присоединились к вышеупомянутым декларациям, пактам и конвенциям.

Для того чтобы государства-члены придерживались международно-правовых актов и способствовали реализации закрепленных в них свобод, необходимы специальные институты, которые были бы уполномочены не только на мониторинг проблемы и составление рекомендаций, но и на правовое принуждение, а именно на санкции в отношении нарушителей.

Для исследования проблемы реализации религиозных прав был учрежден институт Специального докладчика ООН по вопросам религии и убеждений (ранее по вопросу о религиозной нетерпимости). Докладчик занимается расследованием и предоставлением отчетов по фактам религиозной нетерпимости и нарушениям права на свободу религии или убеждений, которые защищаются на международном уровне во всем мире.

Докладчик играет позитивную роль, поскольку способен донести до внимания общественности вопросы, касающиеся религиозной дискриминации и указать на каком уровне люди в той или иной стране способны реализовывать свои религиозные свободы. Увы, все полномочия докладчика заканчиваются на предоставлении отчета, который никого ни к чему не обязывает.

За защитой своих религиозных свобод человек может обратиться к национальным судебным органам, а если они себя исчерпают, так и не решив проблемы, в международные судебные органы. Но ведь далеко не каждое государство признает юрисдикцию международных судов (например, Европейского суда по правам человека).

Я считаю, что для решения проблемы реализации людьми их религиозных прав, необходимо уполномочить институты и органы, занимающиеся мониторингом нарушений вышеупомянутых прав, на применение санкций, а также учредить несколько судебных органов, которые занимались бы рассмотрением религиозных споров.

Нельзя ограничиться одним судом, поскольку религии зачастую явно или скрытно конфликтуют друг с другом и нужно разграничивать юрисдикцию суда в зависимости от религии. Кроме того важным моментом является необходимость признания этих судов лидерами религиозных организаций и государств.

Не следует забывать и об элементарном диалоге, как методе нахождения консенсуса в любом споре. Представители разных религий, учений, культов и т.д. должны быть терпимы в отношении друг друга. И в то же время, я считаю, что любая агрессия на религиозной почве должна пресекаться жесткими санкциями.

Литература

1. Всеобщая декларация прав человека //ст.18, ст.2.

Ищук І. М.,

*Студент 3-го курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В РАМКАХ ПРИЙНЯТТЯ УКРАЇНИ ДО РАДИ БЕЗПЕКИ ООН

Рада безпеки ООН є постійно діючим органом Організації Об'єднаних Націй, на яку, відповідно до статті 24 Статуту ООН, покладено відповідальність за підтримку міжнародного миру та безпеки. Саме тому вона займає чільне місце

серед шести «головних органів» ООН.

Структурно Рада складається із 15 членів: 5 постійних (КНР, Франція, Росія, Велика Британія та США) та 10 непостійних, що обираються щороку по п'ять держав строком на два роки.

Актуальність даної теми полягає в тому, що 15 жовтня 2015 року Україну було ввосьме обрано непостійним членом Ради Безпеки. Тому в умовах ведення «гібридної війни» на сході нашої держави, це може стати важливим фактором для її припинення, а також захисту та відновлення порушених прав тих людей, що постраждали внаслідок військової агресії противника.

Щодня внаслідок військових дій в Україні порушуються права людини: на життя, здоров'я, честь, гідність, вільний розвиток, свободу, особисту недоторканість, працю що є недопустимим.

Для визначення перспектив захисту прав людини для нашої держави, необхідно проаналізувати ті повноваження, якими наділена Рада Безпеки (далі – РБ).

РБ уповноважена «розслідувати будь-який спір чи будь-яку ситуацію, яка може спричинити міжнародні зіткнення чи викликати спір або будь-яку іншу ситуацію, для визначення того, чи не може продовження цього спору чи ситуації загрожувати підтримці міжнародного миру і безпеки». РБ ООН «визначає існування будь-якої загрози миру, будь-якого порушення миру чи акту агресії і робить рекомендації чи вирішує які заходи слід застосувати для підтримки і відновлення міжнародного миру та безпеки». Рада має право застосовувати примусові заходи до держав, які порушують міжнародний мир і безпеку. Стаття 25 Статуту ООН говорить: «Члени Організації погоджуються, відповідно до цього Статуту, підкорятися рішенням Ради Безпеки і виконувати їх». Таким чином, рішення РБ є обов'язковими для всіх держав, оскільки членами ООН на сьогодні є майже всі загальноновизнані держави Земної кулі. При цьому всі інші органи ООН можуть ухвалювати тільки рекомендаційні рішення.

На практиці діяльність РБ з підтримки миру та безпеки полягає у визначенні тих чи інших санкцій проти держав-порушників, включаючи:

- військові операції проти них;
- введення миротворчих формувань в зони конфлікту;
- організацію постконфліктного врегулювання;
- створення міжнародної адміністрації в зоні конфлікту.

Відповідно до статті 21 Конституції України усі люди є вільними і рівними у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними. Для реалізації даної конституційної норми членство України в РБ може відіграти визначальну роль. Представники нашої держави матимуть можливість донести до світового співтовариства інформацію щодо неодноразового та масового порушення невід’ємних прав людини, що безпосередньо може загрожувати миру, і, отже, наголосити на необхідності вжиття силових заходів по відновленню світу.

Серед інших перспектив захисту прав людини можна віднести наступні:

- завдяки проведенню військових операцій проти агресора, Україна та миротворчі формування зможуть зупинити порушення прав людини, що відбуваються щодня;
- забезпечивши постконфліктне регулювання РБ, забезпечить превентивне усунення порушень прав людини на непідконтрольних Україні територіях;
- оскільки РБ може застосовувати заходи примусу до країни-агресора, то це допоможе швидше подолати етап війни та запобігти щоденному порушенню прав людини;
- так як однією із функцій ради є обрання суддів до Міжнародного суду, то членство України в РБ дозволить сформувати компетентний склад суду, що відновить та захистить порушені права наших громадян;
- важливим аспектом діяльності РБ є видання рекомендацій. Саме дана діяльність допоможе керівництву нашої держави правильно, всебічно та повно вирішувати питання, пов’язані з миром.

Таким чином Україна отримала надзвичайно широкий спектр можливостей для захисту порушених прав своїх громадян на міжнародному рівні. Важливість

даного членства полягає ще й у тому, що, провівши правильну політику та надавши докази, можна заявити на весь світ про порушення окремими державами норм міжнародного права, які повинні бути непорушними.

Література:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26 червня 1945 року. Електронний ресурс. – [Режим доступу]: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_010
2. Лукашук И. И. Международное право. Особенная часть : учеб. для студентов юрид. фак. и вузов / И.И. Лукашук; Рос. акад. наук, Ин-т государства и права, Академ. правовой ун-т. – Изд. 3-е, перераб. и доп. – М. : Волтерс Клувер, 2005. – 544 с.
3. Міжнародне публічне право: підручник / В. М. Репецький, В. М. Лисик, М. М. Микієвич та ін.; за ред. В. М. Репецького. - 2-ге вид., стер. - К. : Знання, 2012. - 437 с.
4. Офіційний сайт ООН. Електронний ресурс. – [Режим доступу]: <http://www.un.org/ru/index.html>

Пащенко.М.В.,

*Студент 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ

Міжнародна організація праці (МОП), створена в 1919 р і стала пізніше спеціалізованою установою ООН, відноситься до числа найбільш активних організацій, які послідовно захищали права людини у сфері праці. Термін «права людини» не був вжитий у Статуті МОП, однак, весь цей час завдання МОП складалися саме в міжнародно-правовому закріпленні та забезпеченні дотримання прав людини у сфері праці, постійному розвитку концепції даних прав.

Прийняття Статуту ООН 1945 р., Міжнародного білля про права людини, Гельсінського заключного акту 1975 р. стало значним поштовхом для співпраці

держав у галузі захисту прав людини та формування принципу поваги прав людини в міжнародному праві. Діяльність МОП є переконливим підтвердженням думки про те, що, незважаючи на факт зародження концепції прав людини в рамках національного законодавства, в даний час існує міжнародна система захисту прав людини.

МОП має найбільш високо розвинену міжурядову систему захисту прав людини[1]. Однак у порівнянні з тією увагою, яка приділяється безпосередньо ООН в області захисту прав людини[2], ступінь дослідження ролі МОП в даній області досі залишається незначною у вітчизняній і зарубіжній науці міжнародного права. Було зроблено немало спроб усунути цю прогалину, акцентувавши увагу на аналізі двох основних параметрів: по-перше, встановленні в МОП міжнародних стандартів у галузі прав людини; і, по-друге, створенні та функціонуванні спеціального механізму контролю для забезпечення їх дотримання державами-членами МОП.

Насамперед, мова йде про підвищення інтересу міжнародного співтовариства до прав людини в цілому, свідченням чого є Третє десятиліття боротьби з расизмом та расовою дискримінацією (1993-2003 рр.).

Крім того, з середини 90-х років МОП приступила до переосмислення своєї діяльності і ролі в галузі захисту прав людини в епоху глобалізації світової економіки. У 1998 р була прийнята Декларація МОП про основоположні принципи і права у сфері праці[3].

Механізму контролю МОП властиві певні переваги, порівняно з контролем інших універсальних та регіональних міжнародних організацій, проте, тим не менш, він не позбавлений недоліків. Для забезпечення найбільш ефективного захисту прав людини у сфері праці необхідно його часткове реформування, яке повинно стосуватися, насамперед, правового регулювання здійснення процедур розгляду доповідей і скарг: а) Слід прийняти договірні норми про правовий статус та розподіл компетенції між органами МОП, що здійснюють контроль, а також про характер їх рішень; б) Доцільно розробити систему санкцій за невиконання державами-членами МОП прийнятих зобов'язань, що потребує розробки

додаткових положень Статуту МОП; в) Необхідно розширити права міжнародних неурядових організацій, включених до «Спеціального списку» МОП, відмінних від організацій трудящих і роботодавців, наділивши їх правом надавати офіційну інформацію в органи МОП та правом виступів.

Наведемо конкретні приклади порушення прав людини в практиці діяльності МОТ, пов'язані з Україною: За даними МОП, в кінці ХХ століття у всьому світі понад 250 мільйонів дітей віком від п'яти до 14 років працювали всупереч законодавчій забороні. Близько половини з них трудилися кожен день протягом усього року. Дослідження, які були проведені Державним комітетом статистики України спільно з МОП, показали, що в 1999-2000 роках середньомісячна чисельність працюючих дітей в Україні становила 456000 осіб, з яких 48% - діти у віці, в якому працювати офіційно заборонено. Така ситуація свідчила про нездатність правових засобів, закріплених у міжнародному, конституційному і трудовому законодавстві України, ефективно протидіяти незаконному використанню праці дітей і зумовлювала необхідність застосувати рішучі заходи у боротьбі з цим антисоціальним явищем. Саме тому в ст. 150 ККУ вперше в історії українського законодавства була передбачена кримінальна відповідальність за експлуатацію дітей, які не досягли віку, з якого дозволяється працевлаштування, шляхом використання їх праці з метою отримання прибутку (Законом України від 5 липня 2011 року « Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо злочинів проти волі, честі та гідності людини ». Таким чином законодавець, повністю переосмислив свої позиції щодо захисту прав людей, узаконивши ст. 150 ККУ, опираючись на міжнародне законодавство, зокрема на практику діяльності МОТ.

Список літератури:

1. Official Bulletin (Офіційний бюлетень МОТ) Доповіді Комітету експертів по застосуванню конвенцій і рекомендацій. МБП (Міжнародне Бюро Праці)
2. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод //Розділ 1 (Права і свободи), ст. 2-18
3. МОП про основоположні принципи і права у сфері праці //2а, 3с

*Музика В.В.,
студентка 5-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ЗАХИСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ ВІД ПРОТИПРАВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТНК

Немає сумнівів, що діяльність транснаціональних корпорацій в епоху глобалізації економіки є одним із найбільш важливих викликів для прав людини. ТНК володіючи значними фінансовими ресурсами, новітніми технологіями і важелями впливу на політико-економічні рішення, попри позитивний вплив на економіку країн, що розвиваються, порушують права людини і забруднюють навколишнє середовище. Саме тому їх діяльність стає об'єктом моніторингу і постійного контролю з боку громадянських активістів.

Перш за все, не можна оминати діяльність «великих нафтових бегемотів», пов'язану з розробкою і видобутком конфліктних ресурсів. Звичайно, коли порушення мають місце у сильній державі, яка здатна контролювати діяльність цих ТНК і, більш того, зацікавлена в притягненні їх до відповідальності, нафтові гіганти ведуть себе відносно обережно. Але ситуація ускладнюється, коли уряд співпрацює з ТНК з метою отримання прибутку і нехтує правами населення країни. Показовим є приклад діяльності «Shell», яка для досягнення своєї цілі пішла на співпрацю з Урядом Нігерії і фінансувала армію, пов'язану з Нігерійськими військовими силами, по здійсненню постійних рейдів та терористичних кампаній проти народу Огоні [6].

У зв'язку з цим, активісти на чолі з лідерами Огоні подали три позови проти компанії зі звинуваченнями у застосуванні тортур, злочинах проти людяності, нелюдському поводженні, масових стратах, вбивства з необережності та умисному завданні тілесних пошкоджень тощо. На жаль, відповідного рішення щодо участі «Shell» в цих злочинах немає, так як компанії вдалось врегулювати все на досудовій стадії. Проте сума в розмірі 15,5 млн. доларів говорить більше, ніж про «добрий жест» і непричетність компанії як її прокоментували посадові особи [3].

Ще один приклад, який заслуговує на увагу стосується позовів представників громадянського суспільства проти «Chevron», що сприяли встановленню істини у справі про забруднення регіону Амазонки. Так, єдиний свідок, на свідченнях якого ґрунтувався висновок американського судді, зізнався в тому, що він приймав взятки за свої свідчення. Цікаво, що компанія називає це «програмою захисту свідка», що передбачала надання щомісячно 12,000 доларів, персонального адвоката та автомобіль [2]. Ситуація в Амазонці мала наслідком позови проти компанії і в Канаді, Верховний Суд визнав компанію винною в створенні гуманітарної кризи в регіоні. Наразі активісти вимагають пришвидшення дій щодо конфіскації активів ТНК в Канаді. Більш того, активісти нагородили «Chevron» як найгіршу компанію в світі довічною нагородою «За досягнення в області екологічного забруднення» [1].

Не меншу увагу привертає діяльність активістів по виявленню «спонсорства» медичних установ. Зокрема, компанія «Coca-Cola» робила пожертви у розмірі 118 млн. доларів для отримання від американських медичних установ солодких висновків про власний продукт. Після такого виявлення і багаточисленних протестів всі контакти з «Coca-Cola» були припинені майже одразу [5].

Дії проти ТНК сприяли представленню компаній в поганому світлі, але останні знайшли спосіб очистити свій образ в очах громадськості. По суті, цей спосіб їм подарувала ООН, створивши «Глобальний договір». В ньому містяться основні екологічні принципи, але відсутній механізм примусу до їх виконання. Практика приєднання до «Глобального договору» дозволяє транснаціональним компаніям огорнути себе в блакитні стяги ООН, при цьому, фактично вони продовжують порушувати права людини і завдають шкоду навколишньому середовищу (прикладом є «Shell», яка однією з перших приєдналась до Договору і продовжує свою протиправну діяльність).

Зрозуміло, що якби існували механізми примусу і моніторингу з боку спеціалізованих органів ООН, компанії навряд чи би приєднались до цієї ініціативи. Важливим в цьому випадку є те, що ООН підкреслила необхідність використання «кращої практики», тобто діяльності громадських активістів щодо

виявлення невідповідності, порушенні встановлених принципів та можливість зворотної відповіді ТНК задля спростування звинувачень [4].

Таким чином, різноманітні прояви громадської позиції стосовно порушень прав людини є тим засобом, який допомагає контролювати діяльність транснаціональних гігантів і притягти їх до відповідальності. Така практика може набувати різних проявів для досягнення цієї цілі: це можуть бути позови, протести, нагороди та інші нестандартні способи з застосуванням соціальних мереж. В епоху глобалізації на передньому плані повинні знаходитись не тільки держави, не тільки могутні ТНК, а й громадське суспільство, так як лише останнє може забезпечити гармонійне співіснування в цій системі.

Література:

1. Ecuador Villagers Ask Canada Court to Speed Up Action Seizing Chevron Assets as Pollution Battle Heats Up [Electronic resource]. – Available at: http://www.csrwire.com/press_releases/38409-Ecuador-Villagers-Ask-Canada-Court-to-Speed-Up-Action-Seizing-Chevron-Assets-as-Pollution-Battle-Heats-Up
2. New Evidence Shows Main Chevron Witness Lied In \$9.5 Billion Ecuador Lawsuit. [Electronic resource]. – Available at: <http://www.corpwatch.org/article.php?id=16058>
3. Shell pays out \$15.5m over Saro-Wiwa killing [Electronic resource]. – Available at: <http://www.theguardian.com/world/2009/jun/08/nigeria-usa>
4. Tangled up in Blue: Corporate Partnerships at the United Nations // Published by TRAC–Transnational Resource & Action Center. – September 2000. [Electronic resource]. – Available at: <http://www.corpwatch.org/article.php?id=996>
5. U.S. Doctors Associations Cancel Collaborations With Coca-Cola After Protests [Electronic resource]. – Available at: <http://www.corpwatch.org/article.php?id=16054>
6. Wiwa et al v. Royal Dutch Petroleum et al. [Electronic resource]. – Available at: <https://ccrjustice.org/home/what-we-do/our-cases/wiwa-et-al-v-royal-dutch-petroleum-et-al>

ПРОБЛЕМА КЛОНУВАННЯ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Науково-технічний прогрес набуває все нових та нових обертів. Проводяться наукові дослідження та виробництва, які мають важливе соціальне значення. Право встановлює певні рамки для розвитку науково-технічного прогресу, для впровадження і застосування нових досягнень людської думки. Сьогодні особливої актуальності набирає правове регулювання генно-інженерної діяльності.

Клонування — це метод розмноження статеві роздільних істот (тварин та людей), за допомогою якого у безстатевий спосіб можна отримати новий організм, що буде генетично ідентичним до організму, який мається на меті клонувати. Слово “клонування” походить від грецького слова κλον, що означає “галузка”, “брунька” і спочатку вживалося для окреслення вегетативної репродукції рослин. Клонування людини ставить питання, що таке людина, і, думається, що однієї природничої науки для відповіді на це питання виявиться замало. Потрібні будуть знання гуманітарних і соціальних дисциплін, знання з філософії і, як не дивно це буде звучати для когось, знання, набуті релігією про сутність людини. Одна з етичних проблем клонування — генетична копія створюється для задоволення потреби інших людей. А це зловживання особою і її правами. І без того немало людей страждає від того, що їх народили «для того, щоб», а тут пропонується пристосувати живу істоту для задоволення чиеїсь примхи.

Заборона клонування набуває все більшого поширення. До заборони репродуктивного клонування людини, тобто отримання його генетичних копій, закликають Загальна Декларація ООН з геному людини та прав людини, Додатковий протокол про заборону клонування людини до Конвенції Ради Європи про права людини та біомедицину, Хартія Європейського Союзу про основні права.

У багатьох державах діють акти законодавства (у тому числі такі, що мають силу закону), покликані регулювати діяльність, а також суспільні відносини в галузі генної інженерії. Міжнародно-правовій регламентації проблем, пов'язаних з клонуванням людини, присвячено ряд міжнародних документів. Базовим серед них є Конвенція про захист прав і гідності людини у зв'язку із застосуванням досягнень біології і медицини (Конвенція про права людини і біомедицину) 1997 р [1, ст. 2-10]. Підготовка проекту Конвенції велася з 1990 р. Спеціально створеним Комітетом, який у 1993 р. Був перетворений на Керівний комітет з біоетики.

Починаючи з 90-х років минулого століття активізація процесу «криміналізації» клонування людини спричинила прийняття відповідних законів про заборону репродуктивного клонування, а також внесення його до складу злочинів у кримінальних кодексах багатьох країн світу [2, ст. 3].

У деяких державах (наприклад, у Німеччині, Великій Британії, Японії) кримінальну відповідальність за клонування встановлено спеціальними законами. Так, Федеральний закон ФРН про захист ембріонів 1990 року називає злочином створення ембріона, генетично ідентичного іншому ембріонові, незалежно від того, живий останній чи мертвий [3, ст. 87].

У Великій Британії норми про позбавлення волі ерміном на 10 років за репродуктивне клонування людини містить Закон про репродуктивне клонування людини 2001 року (The Human Reproductive Cloning Act 2001).

Цілковиту заборону клонування у США встановлено законом ще 1980 року. У 2003 році Палата представників Конгрессу ухвалила новий закон (Human Cloning Prohibition Act of 2003) [4, ст.5], котрим передбачено покарання за клонування, спрямоване як на розмноження, так і на медичні дослідження чи лікування. Скоєння такого злочину тягнуло за собою 10-річне тюремне ув'язнення та штраф у розмірі 1 млн. доларів США.

Проблема клонування людини має не тільки технологічні і моральні аспекти. Її необхідно розглядати ширше, у контексті прогресу науки, можливості і необхідності його регламентації, у тому числі і правової, а також етичного аспекту будь-якої дослідницької роботи. Причому йдеться про правову регламентацію

клонування людини на національному і міжнародному рівнях. Це той випадок, коли правовий вплив має застережний характер і дає змогу простежити за виникненням і розвитком нової галузі правового регулювання.

Література:

1. Про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину: Конвенція Ради Європи №994_334 від 04.04.1997 р.
2. Заборонити всі форми клонування // Львівська газета. — 2005. — №52 (618).
3. Иойрыш А.И. Правовые и этические проблемы клонирования человека // Государство и право. — 2008. — №11. — С. 87 - 93.
4. Гринь Т. Клонування людини хочуть розпочати з геному // День. — 2001. — № 59.

ПРАВА ЛЮДИНИ І МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИРУ

Гриник О.А.,

*Студентка 4 курсу Факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНИСТЬ В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Право на свободу та особисту недоторканність – це невід’ємне право кожної людини. Водночас особливої актуальності його забезпечення набуває саме у сфері кримінального провадження. Суд розглядає особисту недоторканність особи, щонайменше, у двох аспектах: як елемент юридичної конструкції «право на свободу та особисту недоторканність», що забезпечує захист від свавільного втручання держави у сферу особистої свободи індивіда; як основну ідею, мету статей Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, що забезпечують захист особистісної сфери індивіда. Тобто можна зробити висновок, що предметом гарантій забезпечення права особи на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні є охорона та захист її фізичної, духовної, психічної недоторканності, індивідуальної свободи, свободи дій та особистої безпеки від неналежних посягань під час здійснення кримінального провадження. Судді мають пам’ятати: для того, аби гарантія свободи мала сенс, будь-яке її позбавлення повинно завжди бути винятковим, об’єктивно обґрунтованим і тривати не більше, ніж це абсолютно необхідно.

Чинним КПК України нормативно врегульовано основні гарантії дотримання права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні. Так, під час кримінального провадження ніхто не може триматися під вартою, бути затриманим або обмеженим у здійсненні права на вільне пересування в інший спосіб через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення інакше як на підставах та в порядку, передбачених КПК України.

Кожен, кого затримано через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення або інакше позбавлено свободи, повинен бути в найкоротший строк доставлений до слідчого судді для вирішення питання про законність та обґрунтованість його затримання, іншого позбавлення свободи та подальшого тримання. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого судового рішення про тримання під вартою. Про затримання особи, взяття її під варту або обмеження в праві на вільне пересування в інший спосіб, а також про її місцеперебування має бути негайно повідомлено її близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором цієї особи в порядку, передбаченому КПК України. Кожен, хто понад строк, визначений у КПК України, тримається під вартою або позбавлений свободи в інший спосіб, має бути негайно звільнений. Варто відмітити, що таке детальне врегулювання забезпечення права на свободу та особисту недоторканність пов'язане з імплементацією положень ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини [1, ст.110].

Окремо регулюється забезпечення присутності учасників провадження, до того ж згідно з ч. 3 ст. 140 КПК України воно може бути поширено на підозрюваного та обвинуваченого. Проте КПК України в частині, де йдеться про обов'язок прибуття за викликом не лише у свідка (підозрюваного, обвинуваченого), а й у потерпілого (п. 1 ч. 1 ст. 57) та експерта (п. 2 ч. 5 ст. 69), не означає відповідну можливість їх приводу, передбачаючи лише настання для них відповідальності. Крім того, привід як захід забезпечення кримінального провадження може бути застосований лише на підставі ухвали слідчого судді за клопотанням слідчого чи прокурора (ст. 142 КПК України), водночас зазначене клопотання не має для слідчого судді наперед встановленої сили. Більше того, клопотання обов'язково повинно містити відомості, які підтверджують факт невиконання обов'язку особи щодо явки за викликом без поважних причин (ч. 1 ст. 141 КПК України). При цьому серед гарантій забезпечення права на свободу та особисту недоторканність під час здійснення приводу є: 1) заборона застосування до неповнолітньої особи, вагітної жінки, інвалідів першої або другої груп, особи,

яка одноосібно виховує дітей віком до шести років або дітей інвалідів, а також осіб, які згідно із КПК України не можуть бути допитані як свідки (ч. 3 ст. 140 КПК України); 2) попередження про їх намір застосувати заходи фізичного впливу у випадку невиконання особою, що підлягає приводу, законних вимог щодо виконання ухвали про здійснення приводу; 3) застосування заходів фізичного впливу: вони не повинні перевищувати міри, необхідної для виконання ухвали про здійснення приводу, і мають зводитися до мінімального впливу на особу; 4) заборона застосування заходів впливу, які можуть завдати шкоди здоров'ю особи, а також примушення особи перебувати в умовах, що перешкоджають її вільному пересуванню, протягом часу більшого, ніж необхідно для негайного доставлення особи до місця виклику; 5) настання відповідальності за перевищення повноважень щодо застосування заходів фізичного впливу[2, ст. 118].

Враховуючи викладене можна дійти висновку, що прийняття чинного Кримінального процесуального кодексу України сприяло розвитку вітчизняної кримінальної юстиції щодо нормативного регулювання та всебічного забезпечення права особи на свободу та особисту недоторканність під час примусових заходів кримінальному провадженні. Фактично було імплементовано здобутки світової спільноти в цій сфері. Адже дотримання базових непорушних засад у всіх сферах, а в першу чергу в кримінально-правовій – основа сучасної демократичної держави.

Література

1. Волков К. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність при затриманні особи / К. Волков // Вісник Національної академії прокуратури України. - 2014. - № 3. - С. 108-112.
2. Заболотний І. Прокурорський нагляд та судовий контроль у механізмі забезпечення права людини на свободу та особисту недоторканність / І. Заболотний // Вісник Національної академії прокуратури України. - 2013. - № 2. - С. 116-121.

ДО ПИТАННЯ БЕЗПІДСТАВНОГО ЗАТРИМАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Сучасна злочинність, її характер та масштаби, обумовлюють нагальну необхідність глобального й адекватного реагування за допомогою широкого міжнародного співробітництва. Відбувається “інтернаціоналізація” заходів запобігання і припинення злочинності, розробка й узгодження яких зводиться до міжнародно-правового рівня. Міжнародно-правової регламентації набувають питання гармонізації кримінально-правової заборони, оптимізації систем кримінального правосуддя, координації превентивних антикримінальних зусиль держав[3, с.5].

11 вересня 1997 року для України набула чинності Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод(далі – “Конвенція”). З цього часу Україна визнала для себе обов’язковими положення Конвенції, що дає нам змогу ще в більшому обсязі захищати права людей. Крім цього, у зв’язку з широким розповсюдженням у багатьох країнах практики безпідставного затримання людей Комісія ООН з прав людини(з 2006р. – Рада ООН з прав людини) почала звертати свою прискіпливу увагу на цю проблему і з 1985р. почала приймати спеціальні резолюції по даному питанню. В грудні 1988р. Генеральна Асамблея ООН прийняла “Звід принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню чи ув’язненню в будь-якій формі”.

Міжнародне право в якості порушень прав і свобод людини кваліфікує безпідставне затримання. У ст.9 Загальної декларації прав людини 1948р.(далі – “Декларація”). Зазначено, що ніхто не може зазнавати безпідставного арешту, затримання або вигнання. П.1 ст.9 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права встановлює: “Кожна людина має право на свободу та особисту

недоторканість. Ніхто не може зазнавати безпідставного арешту чи утриманню під вартою. Ніхто не повинен бути позбавлений волі інакше, як на таких підставах і відповідно до такої процедури, які встановлені законом”[4, с.145].

Хочеться відмітити, що практика безпідставних адміністративних або судових затримань має місце в усіх країнах світу. Зазвичай безпідставне затримання людини має місце:

- внаслідок того, що людина здійснювала одне з своїх основоположних прав, гарантованих міжнародними договорами, наприклад право на свободу думок і їх вираження;
- внаслідок того, що, не маючи можливості скористатися основоположними гарантіями права на справедливий судовий розгляд, людина була піддана ув'язненню без ордеру на арешт і без висунення обвинувачень чи доступу до незалежного судового органу або без отримання права на спілкування з адвокатом; іноді затриманих утримають без зв'язку із зовнішнім світом протягом тривалого часу (тобто *incommunicado*);
- внаслідок зростаючої і тривожної практики адміністративного затримання, особливо осіб, які шукають притулку.
- внаслідок того, що людину продовжують утримувати під вартою, хоча термін призначеного запобіжного заходу або покарання вже минув[5, с.482].

Ст.5 Конвенції також регламентує випадки законного арешту чи затримання особи. Однією з основних цілей Конвенції є захист свободи і недоторканості особи від безпідставного затримання і арешту. Дана стаття розповсюджується на кожного. Будь-яка особа, яка знаходиться на волі чи заарештована, користується правом на захист своєї недоторканості, тобто не бути чи не залишатися позбавленою свободи, крім як за підстав дотримання вимог п.1 даної статті, і, якщо вона виявилась затриманою чи заарештованою, користуватися різноманітними гарантіями, передбаченими п.2-5 ст.5 Конвенції. Відображуючи принцип *favor libertatis*(повага до свободи), який буквально пронизує Конвенцію, її ст.5 наводить вичерпний перелік обставин, які допускають позбавлення волі; цей перелік можна

тлумачити лише обмежувально.

У Рішенні Європейського суду з прав людини у справі “Чанєв проти України” від 9 січня 2015 року також розглядається дана проблема. Заявник скаржився, що перебував під вартою з 28 лютого до 15 квітня 2013 року без жодного рішення суду, що органи державної пенітенціарної служби не звільнили його, а органи прокуратури та суд не відреагували на його незаконне тримання під вартою, посилаючись на підпункт “с” пункту 1 статті 5 Конвенції. Суд постановив, що порушення п.1 ст.5 Конвенції мало місце і зобов’язав державу-відповідача сплатити заявникові відповідні суми грошей.

Отже, при тлумаченні Конвенції та Декларації необхідно брати до уваги їх особливий характер як нормативно-правових актів про колективне забезпечення додержання прав і свобод людини. Їх предмет та мета як засобів захисту прав людини вимагають, щоб їх положення тлумачились та застосовувались таким чином, щоб їх гарантії набували практичного змісту і були дієвими.

Література:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950р.
2. Загальна декларація прав людини 1948р.
3. Зелінська Н. А. Міжнародно-правовий механізм інтернаціоналізації кримінального права / Н. А. Зелінська //Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр./редкол.: С. В. – Одеса, 2009. – Вип. 37. – С. 3-9.
4. Дремина Н. А.Международное уголовное правосудие и проблемы прав человека / Н. А. Дремина //Актуальні проблеми політики: зб. наук. праць.– Одеса : Юрид. літ. – 2002. – Вип.13-14. – С.141-149.
5. Абашидзе А.Х. Внесок ООН щодо захисту осіб від правопорушень у вигляді довільного затримання / А. Х. Абашидзе // М. : Інститут права і публічної політики, 2009. – С. 480-490.

ПРАВО ЛЮДИНИ НА СВОБОДУ ВІД КАТУВАНЬ

Катування - будь-яка дія, якою людині навмисно завдають сильного болю або страждань, фізичних чи розумових, з боку офіційної особи з метою одержання від неї чи від третьої особи інформації або зізнання, покарання її за дії, які вона вчинила, або у скоєнні яких вона підозрюється, або залякування її та інших осіб.

Проблема катування, на жаль, є дуже актуальною в світі, незважаючи на те, що ми живемо в 21 ст. людство і надалі потерпає від насильства. Катування не є феноменом, адже, людство за всю історію йде до певної мети і засоби якими воно досягає її не завжди є правомірними.

Вперше на міжнародному рівні цю проблему почали вирішувати після Другої Світової війни, а сама на «Ніюрнберзькому процесі» та Міжнародному військовому трибуналі для Далекого Сходу, де викрили злочини фашистського режиму, зокрема, де фігурували злочини в області насильства над людьми – катуванням, які викликали найбільший резонанс на суді. Звичайно, ці процеси дали поштовх для підписання в майбутньому «Загальної декларація прав людини» 1948 року. Але не будемо забувати, що на процесі переможці судили переможених, а тому не можна сказати, що країни переможці дотримувалися цих прав, за порушення яких судили переможених.

Надалі врегулювання цієї проблеми відобразилося в «Європейській Конвенції з прав людини і осноположних свобод», а саме стаття 3 встановлює безумовну заборону «катувань, нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження й покарання», як узагальнено його визначає Європейський суд з прав людини. На відміну від більшості норм у сфері захисту прав людини, ця заборона не знає відступів ні за яких обставин, і порушення її не може бути виправданим. [1]

Проте Конвенція не охоплює повний перелік актів чи обставин, що містять елементи катування. На відмінно від «Конвенції проти катування ...», яка встановила такі ознаки «катування», як: 1) специфічна мета — «одержати...

відомості чи визнання, покарати за дії, залякати чи примусити...»; 2) «причину, засновану на дискримінації будь-якого характеру», ст. 3 Європейської конвенції таких обмежень не містить. Це дало можливість Європейському суду поширити дію ст. 3 Європейської конвенції на ситуації, де такі ознаки відсутні. [4]

На сьогоднішній день Конвенцію ратифікувало 122 держави.

Незважаючи на широкий зміст ст. 3, Конвенція забороняє не будь-яке насильство чи примус. «Погане поводження» передбачає, що певне фізичне чи психічне насильство застосовується з незаконною метою чи нерозмірно з законною метою, а це іноді вимагає оцінки складної сукупності обставин. Певні фізичні чи моральні страждання можуть складати невід'ємний елемент законних дій або викликатися необхідністю. Так, Суд не встановив порушення ст. 3 у застосуванні протягом місяця наручників та інших засобів до психічно хворої людини через її агресивну поведінку. Суд виходив з того, що «заходи, викликані терапевтичною необхідністю, не можуть вважатися нелюдськими чи такими, що принижують гідність. [2]

Від часу заснування в 1989 році Європейський комітет у запобіганні катуванням (КЗК) розробив численні норми захисту ув'язнених проти катувань і нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання. Значна частина роботи КЗК полягає в перевірці умов життя ув'язнених. Серед розроблених Радою Європи в цій галузі документів, що мають несудовий характер, є також рекомендації та резолюції Комітету міністрів, які, зокрема, стосуються: статусу, прийому на роботу та підготовки тюремного персоналу (Резолюція (66) 26); попереднього ув'язнення (Рекомендація 80 (11)); утримання небезпечних злочинців і поводження з ними (Рекомендація (82) 17).

Значний масив прецедентного права Європейського суду складають рішення щодо поганого поводження з ув'язненими. Практика Суду у цих справах впродовж останніх двох десятиліть зазнала суттєвих змін, і зараз можна вважати усталеною точку зору, згідно з якою держава несе відповідальність за будь-яку особу, яка перебуває під вартою (в широкому сенсі), оскільки вона, висловлюючись мовою Суду, «знаходиться у руках влади», тобто повністю підпорядкована представникам

держави. Причому тягар доведення покладається на державу — саме державний орган має довести, що протягом всього періоду, коли заявник «знаходився у руках влади», він не зазнав поганого поводження. [3]

Підсумовуючи вищезазначене, хотів би сказати, що проблема катування, була, є і буде актуальною, на жаль. Адже прийняття конвенцій, декларацій не забезпечать вирішення цієї проблеми, а тільки врегулюють відповідальність за її прояви. Я вважаю, щоб подолати цю катастрофічну проблему, потрібно змінювати світогляд людей, змінювати сам спосіб життя, цінності людей, а зміною політичного режиму чи політичної влади, на жаль, неможливо уникнути даної проблеми – як говорили учні Ісуса Христа, що: «Всяка влада є насильством над людьми».

Література:

1. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання // Офіційний вісник України від 10.12.1984.
2. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://pidruchniki.com>
3. Ліщина І. Ю. Міжнародні механізми захисту прав людини / Харківська правозахисна група . Харків: Фоліо, 2001. - 112 с
4. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://radnuk.info/>

Боровик М.Р.,

*Студент 3 курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська Юридична Академія»*

ПРОБЛЕМА ВИКРАДЕННЯ ЛЮДЕЙ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Актуальність даної теми полягає в поширенні такого виду злочину, як викрадення людей, що в наш час став масовим як для України, так і для всього світу. За офіційною статистикою, щороку жертвами даного злочину стають близько 15 тисяч осіб, із яких 10 тисяч викрадається з метою отримання прибутку.

Згідно з даними британського аналітичного центру «Foreign Policy Center», прибуток викрадачів становить від 500 до 800 млн. доларів. Згідно статистичних даних Департаменту інформаційних технологій МВС України кількість зареєстрованих злочинів за період з 2013 по 2014 сягає приблизно 250 поодиноких випадків, в 2015 році вже було здійснено 85 злочинів даного виду[3].

Метою моєї роботи є всебічний розгляд механізмів міжнародно-правового захисту прав особи від викрадення.

Згідно статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод кожен має право на свободу та особисту недоторканність[1] про це йде мова і в статті 29 Конституції України також стаття 33 говорить нам, що кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом. Громадянин України не може бути позбавлений права в будь-який час повернутися в Україну[2].

Існують міжнародні механізми захисту прав людини. Юридичними механізмами є розроблені ООН та іншими організаціями конвенцій. Права людини зайняли провідне місце в Хартії ООН, прийнятої в 1945 році. 10 грудня 1948 Генеральна Асамблея ООН прийняла Загальну декларацію прав людини. Цей всеосяжний список прав показав, що ставлення уряду до громадян власних країн законно викликає міжнародне занепокоєння і підпадає під міжнародні стандарти. Міжнародне співтовариство має певні механізми як стимулювання і навіть впливу, в деяких випадках примусу за дотриманням прав людини, які мають законодавчо закріплене право на це.

Гарним прикладом даного механізму є справа Адольфа Ейхмана. Потрібно спочатку сказати про цю особистість. Адольф Ейхман - німецький офіцер, співробітник гестапо, безпосередньо відповідальний за масове знищення євреїв. Після війни сховався від суду в Південній Америці. Встановивши місцезнаходження Ейхмана, ізраїльське керівництво прийняло рішення про його таємному вивозі з Аргентини до Ізраїлю. У 1958 році ізраїльська розвідка "Моссад" вистежила Ейхмана в Аргентині. 11 травня 1960 прямо на вулиці Буенос-Айреса

Ейхман був схоплений групою ізраїльських агентів. Ввечері 20 травня Ейхмана накачали наркотиками і опівночі на борту літака «Ель-Аль» вилетів до Ізраїлю. 15 грудня 1961 Ейхману зачитали смертний вирок, визнавши його винним у злочинах проти єврейського народу, проти людства і військовим злочинцем. Після того як стало відомо про те, що Ейхман перебуває в Ізраїлі, аргентинське уряд звинуватив Ізраїль в незаконному викраденні. 8 червня 1960 року Аргентина офіційно зажадала повернення Ейхмана, а 15 червня подала скаргу на дії Ізраїлю в ООН. У скарзі говорилося, що ці дії - «грубе порушення прав суверенітету, що створює небезпечну атмосферу для збереження миру в усьому світі». Для обговорення цього інциденту в ООН було скликано спеціальну нараду. Розглянувши звинувачення в тому, що суверенітет Аргентинської Республіки був порушений в результаті переміщення Адольфа Ейхмана на територію Ізраїлю. Враховуючи загальний осуд переслідувань євреїв при нацистському режимі бажання народів усіх країн, щоб Ейхман був належним чином судимий за злочини, в яких він звинувачується, оголошує що дії, подібні до того, яке тут розглядається які порушують суверенітет якоїсь держави-члена Організації і тому викликають міжнародні тертя, можуть у разі їх повторення поставити під загрозу міжнародний мир і безпеку та пропонує уряду Ізраїлю дати належне задоволення відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй і нормами міжнародного права.[4] Міністр закордонних справ Ізраїлю Голда Меїр принесла Аргентині офіційні вибачення за порушення закону, заявивши, однак, що в даному випадку вони були виправдані.

Це свідчить про реалізацію механізму впливу Міжнародних організацій на діяльність держав у сфері захисту прав людей та захисту від викрадення людей в тому числі. Не можна забувати про інші органи за допомогою яких здійснюється захист прав людей, наприклад Інтерпол чи Європол, або такий правовий інститут як Міжнародний кримінальний суд. Кожна з цих організацій займається пошуком або сприянням пошуку зниклих осіб або осіб що знаходяться в розшуку за вчинення злочинів проти людяності то що.

Отже, можна зробити висновок, що дана проблема викрадення людей є продуктом аморальності нашого суспільства, а особи що вчиняють цей злочин не

мають виправдання. Міжнародні організації усіма силами намагаються попередити та запобігти викраденню людей тим самим відстоюючи права людини її свободи та незалежності.

Література:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод // Конвенцію ратифіковано Законом [№ 475/97-ВР від 17.07.97](#);
2. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. - 1996р. - № 30.;
3. Статистика МВС України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/750044>;
4. WebCite [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.webcitation.org/654toxE5j> ;

Крамаров А. В.

*Студент 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету “Одеська Юридична Академія”*

ДОТРИМАННЯ ПІДСТАВ ДЛЯ ВІДМОВИ ВІД ЕКСТРАДИЦИЦІЇ ТА ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ

Сьогодні можна твердо стверджувати , що Україна знаходиться на шляху реформування системи правоохоронних органів в цілому, так і окремих її інститутів. Так існуючі прогалини національного права ліквідуються за рахунок діяльності власне українського законодавця та за допомогою міжнародної співпраці та укладення міжнародних договорів стосовно різноманітних правових інститутів. Так укладаючи договори про правову допомогу, наша держава сприяє налагодженню та зміцненню міжнародних зв'язків і розширює свою правову базу.[1]

В умовах постійного зростання інтернаціонального характеру злочинності все більшу роль відіграє співробітництво держав у сфері попередження та протидії злочинності. Невід'ємною частиною співробітництва виступає неухильне дотримання прав та інтересів людини , дотримання принципу законності та верховенства права, порушення яких у сукупності можуть бути основами для відмови у видачі особи. Дотримання основних міжнародних договорів та конвенцій щодо забезпечення прав , інтересів людини. Так при умові правового забезпечення

процесу екстрадиції держави матимуть змогу досягти ефективного співробітництва та невідворотності покарання за скоєне кримінальне правопорушення на відкритих та справедливих засадах.

При ухиленні від покарання за скоєння кримінальних правопорушень на території інших держав зростає роль інституту екстрадиції. Так держави мають бути зацікавлені в вдалій видачі своїх громадян іноземною державою, забезпеченні прав та свобод особи у разі затримання їх іноземними правоохоронними органами та передачі їх для судового розгляду, або відбування покарання на території держави, що запрошує екстрадицію.

Збільшення ролі екстрадиції також спричиняє розширення переліку злочинів, що тягнуть за собою видачу, виникнення нового критерію визначення екстрадиційних злочинів – тяжкість вчиненого діяння із вказівкою на мінімальний строк покарання, що передбачений для нього законодавчо. Так досі не знайдено консенсусу стосовно законодавства якої країни будуть застосовані строки давності.[2] Невідповідність таких умов тягне за собою питання правомірності притягнення особи до відповідальності за відсутності підстав в іншій стороні. Тож слід проаналізувати практику екстрадиційної діяльності та прийти до консенсусу застосування строків давності обох держав, або ж розробити певні міжнародні принципи щодо застосування строків беручи до уваги тяжкість вчиненого злочину, доцільність застосування покарання за впливом строків та ін. фактори .

В умовах гуманізації та верховенства права у суспільстві повинні існувати певні цінності та гарантії моральності, держава може відмовити у екстрадиції особи при наявності ризику застосування смертної кари, довічне ув'язнення беручи до уваги вік, фізичний або психічний стан особи що може виключити застосування покарання до таких осіб. Або у разі відсутності в законодавстві однієї з держав смертної кари та невідповідності злочину за яке слідує довічне ув'язнення, що може значно погіршити, обмежити права та свободи особи.

Ще одним засобом дотримання основних прав та свобод людини відіграє принцип невидачі власних громадян, що не звільняє їх від відповідальності за скоєний злочин, але реалізує їх право відповідати за злочин перед національним

судом. Таким чином реалізуються одне із основних завдань держави у захисті своїх громадян .

Принцип подвійної кримінальності передбачає можливість відказу в екстрадиції за умов, якщо здійснений злочин не передбачений в кримінальному законодавстві як запитуючої, так і запитуваної держав або для відбування покарання, відсутнє в системі покарань цих держав. Принципи верховенства в інституті екстрадиції повинні виключати можливість викрадення та гарантувати особі щодо якої реалізовується екстрадиція завдяки дотриманню державами основних прав та свобод людини передбаченими міжнародними актами та підстав відмови у видачі, як застосування амністії, помилування, до виданої особи покарання у вигляді катування, жорстокого покарання.[2] Так для ефективної співпраці у сфері протидії та попередженню злочинності повинні існувати прозорі процедури, що зможуть гарантувати людині права на справедливий суд, особисту недоторканність, безпеку життя

Вищезазначене дає можливість дійти до висновку, що для удосконалення інституту екстрадиції слушно створити спеціальний нормативно-правовий акт, узгоджений з ратифікованими Україною міжнародними договорами; вдосконалення та спрощення взаємодії між органами , що реалізують міжнародну співпрацю у сфері протидії злочинності на основі ґрунтовного аналізу теоретичної бази та існуючих тенденцій протидії злочинності, що дозволить формувати характеристики цих видів злочинної діяльності в цілому та її окремих видів, розробка на цій основі відповідних методологічних рекомендацій щодо розкриття та розслідування злочинів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Актуальні питання вдосконалення інституту екстрадиції / С. Лихова // Право України. – 2001. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.info-pressa.com/article-121.html>
2. Кримінальне право України. Загальна частина. /1. Вереша Р. В., Туркевич//І.К. – К.: ЦУЛ, 2007 – 208с.
3. Міжнародно-правовий захист прав людини при здійсненні екстрадиції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / С. С. Нестеренко ; Одес. держ. юрид. акад. — О., 2010

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ «ТОРГІВЛІ ЖИВИМ ТОВАРОМ»

Право на свободу та особисту недоторканність посідає особливе місце серед прав і свобод людини, воно є найважливішим благом і необхідною умовою розвитку особи та суспільства в цілому[1]. Сьогодні однією з доречніших проблем у цій сфері є торгівля людьми або, як її ще називають, «біле рабство», «контрабанда людьми», «торгівля живим товаром» тощо. Торгівля людьми приймає багато форм, перетинає безліч напрямків діяльності та має наслідки для численних сфер суспільства, - вона є соціальним явищем, що визнається злочином у всіх країнах світу[2].

Проблему торгівлі людьми досліджувало ряд науковців, зокрема О. Малинова, О. Бандурка, Ю. Баулін, Н. Гуторова, Т. Денисова, А. Музика тощо.

Наслідком міжнародної законодавчої діяльності в цій сфері є: Загальна Декларація прав людини(1948р.), Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (1966р.), Міжнародний пакт про соціальні, економічні та культурні права (1966р.), Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Конвенція ООН про права дитини (1946р.), Конвенція ООН про боротьбу з транснаціональною організованою злочинністю(2000р.) та інші документи ООН у галузі прав людини. Україна також не залишається осторонь цієї проблеми, тому Верховною Радою України було ратифіковано значну кількість міжнародних угод. Усі ці нормативні акти закликають та зобов'язують Україну активно протидіяти торгівлі людьми[3]. Протокол ООН про попередження та припинення торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, і покарання за неї дає наступне визначення у підпункті «а» ст.3: *"торгівля людьми"* означає здійснювані з метою експлуатації вербування, перевезення, передачу, приховування або одержання людей шляхом загрози силою або її застосування або інших форм примусу, викрадення,

шахрайства, обману, зловживання владою або уразливістю положення, або шляхом підкупу, у вигляді платежів або вигод, для одержання згоди особи, яка контролює іншу особу. Експлуатація включає, як мінімум, експлуатацію проституції інших осіб або інші форми сексуальної експлуатації, примусову працю або послуги, рабство або звичаї, подібні з рабством, підневільний стан або вилучення органів[4].

Торгівля людьми є однією з найжорстокіших форм порушення основних прав і свобод людини. Незалежно від виду експлуатаційної мети, торгівля має тяжкі, а часом фатальні наслідки для постраждалих осіб[2].

Задля досягнення ефективності та через сутність цього явища, запобіжні заходи проти торгівлі людьми мають бути скоординованими та узгодженими, але навіть попри скоординовані зусилля міжнародного співтовариства, торгівля людьми становить неабияку проблему, яка набула світового масштабу[1].

Згідно із нормами міжнародного права, держави зобов'язані з належною обачністю проводити заходи для запобігання торгівлі людьми, розслідування та судового переслідування торговців людьми та надання допомоги і захисту жертв торгівлі людьми. Такий принцип пов'язаний з нормами міжнародної відповідальності держав за порушення міжнародних зобов'язань в результаті їх дій або, в певних випадках, і дій інших суб'єктів. У своїй діяльності в даному напрямку держава має відповідати усталеним міжнародним принципам, нормам та стандартам. Управління Верховного Комісара ООН з прав людини виділяє принципи, що їх держави мають дотримуватися у діях, спрямованих на захист прав людини та протидію торгівлі людьми. До них відносяться принципи верховенство прав людини, запобігання торгівлі людьми, забезпечення захисту та допомоги жертвам торгівлі людьми, криміналізація торгівлі людьми, покарання винних та відшкодування заподіяної шкоди.

Держави мають приймати належні законодавчі та інші заходи, спрямовані на кваліфікацію торгівлі людьми, її елементів та пов'язаних із нею дій в якості злочинних діянь. Вони мають забезпечувати ефективне розслідування та судове переслідування за дії, кваліфіковані як торгівля людьми чи як один з елементів цього діяння, незалежно від того, вчинялись вони державними чи недержавними

суб'єктами. Також, держави мають забезпечити те, що злочин торгівлі людьми передбачатиме відповідно до норм національного законодавства, і договорами про екстрадицію видачу винного. Фізичні та юридичні особи, визнані винними у торгівлі людьми, мають отримати ефективне покарання, а активи, що їм належать мають “заморожуватись” державами. Також держави повинні забезпечити доступ до ефективних та належних засобів правового захисту жертвам торгівлі людьми.

Ряд міжурядових та неурядових організацій також активно займаються розробкою керівних положень для держав, які потім мають стати основою національних стратегій протидії торгівлі людьми[2].

Враховуючи те, що торгівля людьми є досить динамічним процесом, то напрямки та певні аспекти передбачуваної діяльності можуть змінюватися залежно від конкретної ситуації у сфері дотримання прав людини та протидії торгівлі людьми у державі, але всі вони повинні відповідати загальним міжнародним стандартам у даному напрямку.

Література:

1. Юденко Т.М. «Міжнародне співробітництво щодо протидії торгівлі людьми як прояву транснаціональної організованої злочинності» / Часопис Академії адвокатури України – #13 (4'2011), УДК 343.43
2. Г. Жуковська «Протидія торгівлі людьми як державно-управлінська проблема» / Науковий вісник. – 2015. – Вип. 15 «Демократичне самоврядування», УДК 35: 343.431
3. ЛаСтрада Україна. Закон “Про протидію торгівлі людьми”: аргументи за [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.la-strada.org.ua/ucp_mod_news_list_show_185.html
4. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності. Прийнятий резолюцією 55/25 генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 року // Інфодиск: «Законодавство України», ліцензія № 13AE8150.

ТОРГІВЛЯ ЖІНКАМИ, ЯК ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА ПРОБЛЕМА В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Одним з найважливіших і суттєвіших порушень прав людини на сьогоднішній день є торгівля людьми, яка визнана злочином і має транснаціональний характер на міжнародній арені.

Торгівля людьми - здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи, що відповідно до Кримінального кодексу України визнаються злочином. [1]

В доповіді Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй, щодо розвитку людського потенціалу за 1999 р. наголошено на «небезпечній взаємозалежності між глобалізацією та організованою злочинністю». Торговля жінками визначається в Доповіді як один із видів злочинної діяльності, масштаби якої в ході глобалізації зросли: річний прибуток міжнародних злочинних синдикатів становить 1,5 трл дол. США, тобто вищий валовий внутрішній продукт більшості країн. [2,с.538]

До проблеми торгівлі людьми необхідно підходити в глобальному контексті пересування населення і міграційних процесів, а також тенденції до фемінізації таких пересувань і міграційних процесів. Адже в окремих випадках уряди, намагаючись відреагувати на зростаючу занепокоєність міжнародного співтовариства з приводу торгівлі людьми належним чином, можуть виходити з неправильного розуміння потреб жертв і відповідно прав жінок, зокрема свободи пересування і права заробляти на життя. [3, с.513-514]

Парламентська Асамблея Ради Європи у Рекомендації 1325 щодо торгівлі жінками і насильницької проституції у державах-членах Ради Європи, що

відбулася у квітні 1997 р., дала таке визначення торгівлі жінками: «Асамблея визначає торгівлю жінками і насильницьку проституцію як будь-яке законне чи незаконне перевезення жінок і/або торгівлю ними з їх первісної згоди чи без неї з метою одержання економічної вигоди і подальшої насильницької проституції, насильницького шлюбу, або інших форм насильницької сексуальної експлуатації. Застосування сили може бути фізичним, сексуальним і/або психологічним і містить залякування, сексуальне насильництво, зловживання владою або становищем залежності»[4, с.44].

Щороку десятки тисяч жінок у всьому світі стають предметом торгівлі. Комісія з прав людини ООН визначила торгівлю жінками як сучасну форму рабства. Незалежно від того, з якою метою здійснюється торгівля жінками і людьми загалом, останні стають при цьому об'єктами зґвалтувань, побоїв і психологічних тортур.

Комітетом з питань міграції, біженців і демографії на Парламентській Асамблеї Ради Європи у квітні 1997 р. у Страсбурзі зроблено висновок, де йшлося: «За даними міжнародної організації з міграції (МОМ), близько 500 тис. жінок продано до держав-членів Європейського Союзу в 1995 р.» Разом з цим підкреслено: «У зв'язку з певними причинами торгівля жінками завжди була і залишається злочином, дані про який значно занижені. Однією з причин є побоювання жертви звертатись до поліції через свій нелегальний статус»[5, с.88]

Однією з головних причин, що сприяє торгівлю жінками, є попит на їх працю - «добровільну» або «примусову» — в секс-індустрії. Таким чином права жінок, порушуються внаслідок того, що їх було продано.

У 1949 р. ООН розробила єдину Конвенцію про боротьбу з торгівлею людьми та експлуатацією проституції третіми особами, яка встановила вже кримінальну відповідальність за цей злочин. Однак суттєвим недоліком Конвенції є те, що жінки не розглядаються в ній як жертви цієї злочинної торгівлі і не наділяються відповідними правами, а кваліфікуються тільки як уразлива група, що потребує захисту виключно від «вад проституції». Цей суттєвий недолік усунуто в

Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р. та в Декларації про викорінення насильства проти жінок 1993 р.

Отже торгівля жінками з метою трудової та сексуальної експлуатації є серйозним і дедалі поширеним різновидом міжнародної організованої злочинності і являється транснаціональною проблемою, тому боротьба з нею потребує як національних, так і міжнародних спільних дій та співробітництва.

Література:

1. ЗУ «Про протидію торгівлі людьми» Верховна Рада України; Закон від 20.09.2011 №3739-VI.
2. Міжнародно-правові механізми у боротьби з торгівлею жінками та дітьми // Держава і право. - Випуск 11. - К., 2001. - С.538-544.
3. Актуальні питання розмежування міграції жінок та торгівлі ними // Держава і право. - Випуск 12. - К., 2001. - С.512-517.
4. Права женщин в современном мире: Сб. международ.-правовых док. — Ереван, 1998. - 80 с.
5. Лизогуб Я.Г. Еволюційний процес нормативно-правового регулювання міжнародно-правової боротьби з торгівлею людьми як злочином, що посягає на свободу та недоторканність людини // Вісник Луганського інституту внутрішніх справ МВС України: Науково-теоретичний журнал. — 2000. — Вип. 4. — С. 94.

Щербай О.А.

*Студент 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ ЯК ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ ТА БОРТЬБА З НИМ

Актуальність даної теми обумовлена тим, що міжнародний тероризм на початку ХХІ ст. відноситься до числа найбільш небезпечних і важко прогнозованих явищ сучасності, яке набуває все більш різноманітні форми та загрозливі масштаби.

Міжнародний тероризм - специфічна форма тероризму, визначена як суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, здійснення підпалів, вбивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчиненні інших посягань на життя і здоров'я людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей.

Оскільки тероризм серйозно позначається на цілому ряді основних прав людини, держави не тільки мають право, але і зобов'язані приймати дієві заходи для боротьби з ним. Ухвалення ефективних антитерористичних заходів і захист прав людини є взаємодопвнюючими завданнями, які повинні вирішуватися одночасно з виконанням зобов'язань держав забезпечувати захист всіх тих, хто знаходиться в межах їх юрисдикції.

Інститут економіки та миру (The Institute for Economics and Peace) спільно з Університетом Меріленда (University of Maryland) представили «Глобальний індекс тероризму 2015 року» та супроводжуючий його Рейтинг країн світу за рівнем тероризму (The Global Terrorism Index 2015). Як показують результати дослідження, за минулі десять років лише 31 країна (з 158, охоплених даним дослідженням) не стикалася з проблемами тероризму.

У нинішньому дослідженні аналізуються дані про 160 державах з 2001 по 2014 рік. У першу п'ятірку країн, найбільш постраждалих від тероризму - з урахуванням кількості нападів, кількості загиблих і постраждалих та рівня матеріального шкоди, входять: Ірак, Пакистан, Афганістан, Нігерія і Сирія. На частку цих держав припадає понад 80% терактів у світі. Слідом за ними йдуть Індія, Сомалі, Ємен і Філіппіни, а замикає десятку Таїланд. Україна зайняла в рейтингу 56 місце. Найбільша кількість терористичних атак в 2013 році відмічено в Іраку: 2 492 нападів, при яких загинули 6362 чоловік, що являє собою збільшення 164% з 2012 року (див .: Рейтинг країн світу за рівнем тероризму 2012 року).

Як показують результати дослідження, починаючи з 11 вересня 2001 року кількість терористичних актів з кожним роком збільшувалася більш ніж у чотири рази і досягло свого піку в 2007 році, в розпал військового конфлікту в Іраку. З тих

пір показник терористичної активності поступово знижувався, проте за минулий рік він знову показав значне зростання, насамперед через масове нашестя воєнізованих груп радикальних ісламістів та їх об'єднань, що охопила території ряду країн Близького Сходу. Так, в порівнянні з попереднім виданням рейтингу число загиблих у терористичних атаках збільшилася на 61% - з 11 133 в 2012 році до 17958 у 2013 році, а зростання числа терористичних актів склав 44%, збільшившись з 6825 в 2012 році до 9814 в 2013 році. Найбільшу терористичну активність в 2013 році проявляли чотири організації, які продовжують діяти і сьогодні: Ісламська держава, Боко Харам, аль Каїда і Талібан. На частку цих організацій припадає понад 66% всіх смертельних результатів в результаті терактів.

Україна вперше посіла за підсумками 2014 року 12-е місце в Глобальному індексі тероризму, оскільки кількість смертей від тероризму перевищила 500. Порівняно з 2013 роком Україна піднялася в цьому рейтингу на 39 позицій, тоді вона займала 51-е місце. Це пов'язано з активною діяльністю так званих терористичних "ДНР" і "ЛНР" протягом 2014-2015 років, а також із посиленням руху диверсійних груп у різних регіонах України. Слід зазначити, що автори дослідження поставили збиття малайзійського Боїнга над Донецькою областю в липні 2014 року на 5-те місце найбільш смертоносних терористичних атак. Катастрофа забрала життя 298 людей[1].

Що ж до способів боротьби з міжнародним тероризмом, то в даний час загальноновизнано, що ефективна боротьба з ним можлива тільки спільними зусиллями усіх членів світового співтовариства. Міжнародне співтовариство усвідомлює небезпеку від цього явища. Тому ще в 1930, 1931, 1934 роках на міжнародних конференціях з уніфікації кримінального законодавства були прийняті резолюції з протидії тероризму. У 1937 році таку ж конвенцію виробила Ліга Націй. Крім цього було прийнято Вашингтонську Конвенцію про запобігання і покарання актів тероризму у 1971 р.; важливим кроком стало прийняття Європейської Конвенції про припинення тероризму, 1977р.[2,с. 67]; 2006 року Генеральна Асамблея ООН прийняла "Глобальну контртерористичну стратегію" у

вигляді резолюцій та доданого до неї плану дій.

Були також створені та діють міжнародні структури, провідними завданнями яких є боротьба проти тероризму. Прикладом є Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол), Європейське поліцейське відомство (Європол), Антитерористичний центр СНД та ін.

Але на думку фахівців, одними заходами, спрямованими проти терористів, цю проблему вирішити неможливо, оскільки вона породжується такими причинами як глобальна нерівність і масова бідність у країнах третього світу, а також протестом проти глобалізації. Тому державам потрібно вирішувати і проблеми щодо цих питань. [3,с. 65]

Таким чином, протидія тероризму є важливим питанням для покращення становища в міжнародних відносинах. За останні роки здійснено доволі суттєві кроки з розвитку взаємодії держав у розширення політико-правові бази для боротьби з тероризмом, однак слід сказати, що рівень відповідного міждержавного співробітництва в справі запобігання міжнародного тероризму поки що не може справитися з масштабами і глибиною проблеми, оскільки розвиток тероризму на даний час випереджає антитерористичні зусилля держав. Тому, на мою думку важливим подальшим кроком має бути вдосконалення договірних механізмів співпраці, що включає в себе як розробку нових договорів, так і збільшення кількості учасників вже існуючих антитерористичних конвенцій.

Література:

1. Режим доступу: <http://www.visionofhumanity.org/#!/page/our-gti-findings>
2. В. Мисян-Міляевич "Співпраця держав у боротьбі з міжнародним тероризмом у ХХ ст" / Вісник Львів УН-ТУ - Серія міжнародні відносини -2008. Вип. 25. с 64-70
3. Петрищев В. Е. Заметки о терроризме / В. Е. Петрищев. — М., 2005. — 288 с.

*Шаварин А.Т.,
Студент 3-го курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОТИДІЯ МОРСЬКОМУ ПІРАТСТВУ ЯК НАГАЛЬНА ПРОБЛЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Захист від піратства історично сформувався як комплексний субінститут міжнародного і національного права, а також як складова частина заходів, які здійснюються міжнародним співтовариством для забезпечення безпеки морського судноплавства. На сьогоднішній день для захисту від піратства суттєво не вистачає існуючих міжнародних і національних правових регуляторів.

Згідно з статистикою Міжнародного морського бюро Міжнародної торгової палати, в період з 2000 по 2006 рік в світі було офіційно зареєстровано близько 2400 актів піратства. В 2009 році було зареєстровано 406 випадків, пов'язаних з піратством і збройними пограбуваннями суден. В 2011 році зросла небезпека для кораблів, які проходять поблизу Сомалі та заливу Аден. За останні 2 роки, на кінець серпня 2015 року, було зафіксовано близько 176 випадків, включаючи 10 захоплень суден [1].

Відповідно до статті 15 Конвенції 1958 року і статті 101 Конвенції 1982 року піратством є кожне з перерахованих нижче дій:

1. Будь-який неправомірний акт насильства, затримки або будь-який грабіж, вчинений з особистими цілями екіпажем або пасажирями будь-якого приватновласницького судна або приватновласницького літального апарата, і спрямований:

- у відкритому морі – проти іншого судна або літального апарата або проти осіб чи майна, що перебувають на їхньому борту;

- проти будь-якого судна або літального апарата, осіб або майна в місці, що знаходиться поза юрисдикцією будь-якої держави.

2. Будь-який акт добровільної участі у використанні будь-якого судна або літального апарата, вчинений зі знанням обставин, через які судно або літальний апарат є піратським судном або літальним апаратом.

3. Будь-яке діяння, що є підбурюванням або свідомим сприянням здійсненню вчинку, що передбачається в підпункті «1» або «2» [2, С. 31].

Одним із чинників, які знижують ефективність силових дій проти піратів, є те, що в міжнародному праві не визначено, що робити з самими міжнародними злочинцями, під юрисдикцію якої держави вони мають підпадати, як їх судити та де вони мають відбувати покарання. У травні 2009 року на засіданні представників «великої вісімки» прозвучали пропозиції створити за допомогою Ради Безпеки ООН механізм міжнародного правосуддя щодо цього міжнародного злочину через створення міжнародного антипіратського трибуналу.

У подальшому потрібно створити ефективне міжнародно-правове підґрунтя, щоб унеможливити напади піратів, яке би охоплювало такі питання:

- створення регіональної берегової охорони в районах підвищеної активності піратів (наприклад, Африканського Рогу);

- діяльність ефективної інформаційної системи безпеки мореплавства, як, наприклад, у районі Малакської протоки;

- укладення нового міжнародного договору, який містив би дієві міжнародні норми щодо попередження та припинення актів піратства проти торговельного судноплавства;

- поширення юрисдикції Міжнародного кримінального суду на піратство як на один із найбільш небезпечних міжнародних злочинів [3].

Україна також бере участь в компанії по боротьбі з піратством. Народними депутатами в 2009 році було схвалено співробітництво з НАТО по боротьбі з піратством. І в цьому ж році депутати проголосували за ратифікацію угоди між Україною і НАТО про участь України в операції «Океанський щит». Також Україною в 2013 році було запропоновано почати розробку нового типового закону в рамках Управління ООН по наркотикам і злочинності. Даний закон буде визначати правові принципи боротьби з піратством на національному рівні, включаючи кримінальну відповідальність за допомогу в здійсненні актів піратства.

Як вважає Савельєв Н.В., одним із найбільш ефективних засобів боротьби з морським піратством є застосування військової сили. Військово-морські сили

використовують широкі можливості і краще за інших пристосовані для протидії піратству. Також необхідно проводити соціальну пропаганду по боротьбі з піратством. В країнах де піратство найбільш поширено і є головною проблемою обов'язково потрібно надавати матеріальну і соціальну допомогу бідним прошаркам населення [4, С. 12 - 13].

Після втілення цих ідей в життя піратство не зникне повністю, але буде існувати в більш вузьких рамках – кількість нападів піратів значно зменшиться. Отже, як наслідок, одна із найбільш важливих та гостро поставлених проблем світового співтовариства в контексті захисту прав людини – забезпечення безпеки морського судноплавства – стане не такою гострою.

Література:

1. Короткий Т. Международный характер современного пиратства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://morvesti.ru/tems/detail.php?ID=31129>
2. Конвенция об открытом море 1958 года. – ООН, 1990; Конвенция Организации Объединенных Наций по морскому праву 1982 г. – ООН, 1995.
3. СерEDA Г. Г. Моське піратство як глобальна проблема сьогодення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intlwalmanac.net/v1/11.pdf>
4. Савельев Н. В. Международное морское сообщество объединяет усилия в борьбе с преступностью на море / Н. В. Савельев // Морские вести России. - 2008. - № 9-10. - С. 10-18.

Платонов С.С.

*Факультет міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ РАТИФІКАЦІЇ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ РИМСЬКОГО СТАТУТУ В УКРАЇНІ

Міжнародний кримінальний суд (далі - МКС) – наразі єдиний постійний орган міжнародного кримінального правосуддя. У 1998 році 120 держав-членів ООН прийняли Римський статут, який став основою для створення МКС. Статут набув чинності 1 липня 2002 року, коли його ратифікувало 60 держав, станом на лютий

2015 року їх вже 123. Суд не входить до структури ООН, але може порушувати справи за поданням Ради Безпеки ООН на підставі глави VII Статуту ООН. [5] Отже, юрисдикція МКС стає обов'язковою навіть тоді, коли держава, на території якої були вчинені злочини, чи держава, громадянином якої є обвинувачуваний, не є учасницею Статуту.

Україна підписала Римський статут 20 січня 2000 року, крім того, приєдналася до Угоди про привілеї та імунітети МКС, проте досі не ратифікувала його. Згідно зі ст. 8 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, однією з умов виконання покладених на Україну міжнародних зобов'язань - є саме ратифікація Римського Статуту.[7] До того ж, приймаючи до уваги політичну ситуацію в країні, доцільно говорити про необхідність розгляду питання, щодо ратифікації Статуту, що являє собою складну правову проблему. В основі складності ратифікації Статуту лежить та обставина, що він є «жорстким» міжнародним договором, що не передбачає застережень. У першу чергу, наявні труднощі стосуються деяких суперечностей між нормами Статуту і нормами конституційного права. Так, ч. 2 ст. 9 Конституції України (далі - КУ) вказує, що «укладення міжнародних договорів, які суперечать КУ, можливе лише після внесення відповідних змін до КУ». Конституційний Суд України (далі - КСУ) 11 липня 2001 року виніс рішення, згідно з яким Статут не відповідає КУ, а саме :

1. У статті 126 КУ гарантується недоторканність народним депутатам України, Президенту України і суддям на час виконання повноважень. Відповідно до ст.27 Римського Статуту: «положення Статуту застосовуються однаково до всіх осіб, незважаючи на їх посадове становище»[1; с. 6]. Більш того, п. 1 ст. 89, який передбачає передачу осіб МКС, суперечить ст. 25 КУ, якою закріплено недопустимість видачі власних громадян іноземній державі, в тому числі для здійснення кримінального переслідування, що відповідно до норм Римського Статуту являється обов'язковим;

2. У частині делегування судових функцій міжнародним органам, що

суперечить КУ, який говорить про те, що «правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються» [2].

Проте вже у преамбулі Статуту вказано, що «МКС, заснований на базі даного Статуту, доповнює національні органи кримінальної юстиції» [3], а у п. 1 і 2 ст. 17 Римського Статуту, передбачені випадки, коли МКС може самостійно розпочати провадження, а саме: національне рішення було винесено з метою захисту відповідної особи від кримінальної відповідальності за злочини, що підпадають під юрисдикцію МКС; судовий розгляд не проводився або не проводиться незалежно та неупереджено, і порядок, за яким він проводився або проводиться, в обставинах, що склалися, є несумісним з наміром надати правосуддю відповідну особу; мала місце необґрунтована затримка з проведенням судового розгляду, яка в сформованих обставинах несумісна з наміром надати правосуддю відповідну особу.[3]

Тобто діяльність Суду ґрунтується на принципі компліментарності, а саме Суд має право втручатись лише у випадку, коли держава не здатна або не бажає притягти до відповідальності осіб, котрі скоїли злочини. Як слушно зазначає М.М.Гнатівський, що рішення КСУ у справі про Римський статут було винесено у час, коли не існувало жодної практики застосування принципу компліментарності щодо рішень МКС та його тлумачень. Прецедентна практика повинна братися до уваги при тлумаченні положень Римського статуту відповідно до п. 2 та 3 ст. 31 Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 р. та ст. 9 КУ, що є частиною національного законодавства України [6].

Голова ВРУ В. Гройсман підтримує ідею ратифікації Україною Римського статуту. «Слід очікувати ратифікацію Римського статуту, оскільки це міжнародні зобов'язання України». У Мін'юсті також готові зробити все необхідне, щоб процедурно підтримати ратифікацію Римського статуту МКС в Україні. Про це заявила перший заступник міністра юстиції Наталія Севастьянова. Вона додала, що Міністерство юстиції України торік підготувало пакет документів для відправлення в адміністрацію президента з проханням повторно звернутися до

КСУ [8]. На думку В.Василенка, екс-судді Міжнародного кримінального трибуналу по колишній Югославії, який очолював громадську комісію з розслідування порушень прав людини в Україні в 2014 році, ця пропозиція є технічною правкою і не вимагає навіть обговорення. [9]

Сьогодні, проблема імплементації Римського Статуту є чи не найактуальнішою, і потребує негайного вирішення задля захисту прав та основних свобод громадян нашої країни. Проте така імплементація передбачає внесення змін до Конституції України. І хоча ратифікація Римського статуту є однією з вимог Угоди про асоціацію України з ЄС, Верховна Рада за ці роки так і не змогла внести зміни до Конституції, що, можливо, стало б гарним рішенням багатьох нагальних питань.

Література

1. Висновок Конституційного суду України у справі за конституційним поданням Президента України про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський Статут) № 3-в/2001 від 11.07.2001 р. // Конституційний суд України. – 2001. – 6 с.
2. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року (із змінами, внесеними Законами України від 8 грудня 2004 року N 2222-IV, від 1 лютого 2011 року N 2952-VI, від 19 вересня 2013 року N 586-VII, від 21 лютого 2014 року N 742-VII) // Офіційне інтернет-представництво президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/content/constitution.html>
3. Римський статут міжнародного кримінального суду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_588
4. Зюкіна А. Г. Проблеми імплементації Римського статуту в Україні // Актуальні проблеми держави і права. – 2011. – Вип. 60. – 422 с.
5. Цюкало В.Ю. Щодо участі України в Римському статуті Міжнародного кримінального суду // Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.niss.gov.ua/articles/1471/#_ftn1

6. Гнатівський М., Кулеба Д. Гаазька справедливість по-українськи // Дзеркало тижня. – 7.02.2014.
7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011
8. Минюст готов процедурно піддержати ратифікацію Римського статута в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://112.ua/obshchestvo/minyust-gotov-procedurno-podderzhat-ratifikaciyu-rimskogo-statuta-v-ukraine-205460.html>
9. Екс-суддя міжнародного трибуналу по Югославії нагадав Путіну, що злочин агресії не має терміну давності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/sokolenko/53137625804bb/>

Корчак О.О.

*Студент 3-го курсу інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПЕРСПЕКТИВИ РАТИФІКАЦІЇ УКРАЇНОЮ РИМСЬКОГО СТАТУТУ

Пройшло більше півстоліття після того, як Організація Об'єднаних Націй вперше визнала необхідність запровадження міжнародного кримінального суду (далі – МКС) для переслідування за такі злочини як геноцид. В резолюції Генеральної Асамблеї (далі - ГА) A/RES/260A (III) від 9 грудня 1948 року «визнаючи, що на протязі всієї історії геноцид приносив значні втрати людству, і будучи впевненою, що для позбавлення людства від цієї жахливої біди необхідне міжнародне співробітництво», затвердила Конвенцію про запобігання злочину геноциду і покарання за нього. В статті 1 цієї Конвенції геноцид кваліфікується в якості «злочину, що порушує норми міжнародного права», а в статті 6 передбачається, що «особи, які обвинувачуються в скоєнні геноциду, повинні бути

засуджені компетентним судом тієї держави, на території якої було скоєне дане діяння, або таким МКС, який може мати юрисдикцію...». В цій же резолюції ГА запропонувала Комісії міжнародного права «розглянути питання про бажаність і можливість створення міжнародного юридичного органу, на який покладається розгляд справ щодо осіб, обвинувачених в скоєнні злочину геноциду...» [1].

На своїй п'ятдесят другій сесії ГА постановила скликати Дипломатичну конференцію повноважних представників під егідою ООН щодо питання про запровадження МКС, яка згодом відбулася в Римі, Італія, 15 червня – 17 липня 1998 р. «для завершення розробки і прийняття конвенції про запровадження МКС».

МКС, юрисдикція якого належним чином сформована в Римському статуті, являється першим постійним міжнародним судом, створеним на договірній основі для сприяння припинення безкарності за багато численні тяжкі злочини, скоєні в XXI столітті, крім того, що МКС є постійним органом, уповноваженим здійснювати юрисдикцію щодо осіб, відповідальних за найсерйозніші злочини, які викликають стурбованість міжнародного співтовариства (злочин геноциду, злочини проти людяності, воєнні злочини і злочин агресії), цей Суд доповнює національні органи кримінальної юстиції та приймає до свого провадження справи не тільки за зверненням держави-учасниці, а й з власної ініціативи, коли держава, під юрисдикцією якої перебуває особа, підозрювана у вчиненні передбаченого Статутом злочину, не бажає або не здатна проводити розслідування чи порушити кримінальне переслідування належним чином.

Міжнародне та українське громадянське суспільство закликає до невідкладної ратифікації Римського статуту для притягнення до відповідальності винних у скоєнні тяжких злочинів.

"Членство України в МКС яскраво свідчитиме про те, що країна більше не буде терпіти військові злочини, злочини проти людяності та геноцид", - заявила Кірстен Меершерт Даченс, регіональний координатор Коаліції в Європі. «Також цілком ймовірно, що ратифікація Римського статуту допоможе запобігти тяжким злочинам в майбутньому, адже злочинці зрозуміють, що на них чекатиме справедливий суд у Гаазі" [2].

17 квітня 2014 року Україна відповідно до статті 12(3) Римського статуту, який є установчим договором МКС прийняла окрему декларацію про офіційне визнання юрисдикції МКС щодо так званих подій Євромайдану, обмеживши при цьому часові рамки юрисдикції терміном з 21 листопада 2013 року по 22 лютого 2014 р. Будь-які злочини, скоєні поза цим періодом, не підлягають розслідуванню та притягненню винних до відповідальності Судом. Цю ситуацію Україна може виправити, ставши повноправним членом МКС.

14 травня 2015 року на розгляд до ВРУ було внесено Проект Закону про внесення змін до статті 124 Конституції України (щодо визнання положень Римського статуту) [3].

Законопроект (реєстр. №4873), внесений 199 народними депутатами, спрямований на створення конституційних передумов для визнання державою України юрисдикції МКС на умовах, передбачених Римським статутом.

Законопроектом пропонується доповнити статтю 124 Конституції України частиною шостою такого змісту: "Україна може визнати юрисдикцію Міжнародного кримінального суду на умовах, передбачених Римським статутом Міжнародного кримінального суду".

Прийняття даного проекту закону призведе до зміцнення системи судоустрою України шляхом створення конституційних передумов для визнання державою України юрисдикції МКС на умовах, передбачених Римським статутом, що сприятиме підвищенню рівня захисту прав громадян України.

Сьогодні, як ніколи, Римський статут потребує ратифікації Україною, зважаючи на велику кількість жертв, що сталась внаслідок видання та виконання злочинних наказів, спричинених діями та бездіяльністю найвищих посадових осіб держави, а також розслідування інших злочинів, які викликають стурбованість міжнародного співтовариства, на які розповсюджується юрисдикція Міжнародного кримінального суду. Але така ратифікація Римського статуту МКС можлива лише після внесення відповідних змін до статті 124 Конституції України.

Настав час для України зобов'язатися забезпечити притягнення до відповідальності винних у скоєнні міжнародних злочинів незалежно від того, коли

вони були скоєні. Членство в МКС продемонструє безумовне прагнення України покінчити з безкарністю та допоможе розпочати політику стримування, яка вкрай необхідна для мирного врегулювання конфлікту та досягнення стійкого миру.

Література:

1. Офіційний сайт ООН / Міжнародний кримінальний суд / Історичний огляд:
<http://www.un.org/ru/law/icc/overview.shtml>
2. PRESS RELEASE / Coalition for the International criminal court / 20.02.15:
https://www.iccnw.org/documents/CICC_Ukraine_CGJ_Feb2015_Press_release_FINAL_Ukrainian.pdf
3. Офіційний веб-портал ВРУ / Проект Закону про внесення змін до статті 124 Конституції України (щодо визнання положень Римського статуту):
http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=50903

МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ОСІБ

Шутяк Т.В.,

*Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету “Одеська юридична академія”*

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ НЕНАРОДЖЕНОЇ ДИТИНИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

На сьогоднішній день в міжнародному праві достатньо велика увага приділяється основоположним правам та свободам людини. Серед них можна виділити не менш важливу групу прав та свобод дитини, зокрема найменш досліджену її частину «права ненародженої, але зачатої дитини».

На сучасному етапі у зв'язку з швидким розвитком біології, генетики, медицини виникає питання чіткого окреслення прав ненародженої дитини.

Насамперед, для визначення правового становища ненародженої дитини необхідно визначити момент, коли ембріон стає людиною. Рішенням Ради Європи по біоетиці від 1996 року ембріона визнано людиною на 14 день після запліднення. Проте існує необхідність вирішення питання правового статусу: чи є зачата дитина суб'єктом права і, чи має вона правоздатність.

Конвенція ООН про права дитини у статті 1 зазначає, що дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом вона не досягає повноліття раніше[2, ст. 1]. Проте конвенція не встановлює початку правового захисту прав, свобод і інтересів дитини, хоча вирішення цього питання є надзвичайно важливим. Адже якщо дитинство починається з моменту зачаття, то і «невід'ємне право на життя» та інші права дитини, мають також застосовуватися з моменту зачаття [4, с.2].

Під час ратифікації Конвенції, представники деяких делегацій, підтримуючи концепцію початку життя дитини з моменту зачаття, ставили питання про включення даного положення у визначення поняття дитини. Серед таких держав

були Польща, Мальта, Сенегал, Ватикан. Дану пропозицію категорично відкинули делегати з Австралії, Канади, Китаю, Данії, Індії, Нідерландів, Норвегії, Швеції та СРСР, тому це питання було залишено на розсуд національних законодавств. Аргентина зробила застереження про те, що ст. 1 «тлумачиться нею в світлі того, що термін «дитина» означає людська істота з моменту зачаття до досягнення вісімнадцятирічного віку». Проте Франція обмовила, що ст. 6 Конвенції «не може тлумачитися як утворююча будь-яку перешкоду з виконання положень французького законодавства щодо добровільності переривання вагітності» [3, с.3].

Цивільний кодекс України захищає права ненародженої дитини. Ст. 25 зазначає, що у випадках, встановлених законом, охороняються інтереси зачатої, але ще не народженої дитини. Ст. 1222 вказує серед спадкоємців також осіб, які були зачаті за життя спадкодавця і народженні живими після відкриття спадщини. Ст. 1200 визначає, що у випадку смерті потерпілого право на відшкодування шкоди має дитина потерпілого, народжена після його смерті.

Американська Конвенція з прав людини або Пакт Сан-Хосе прийнята на Міжамериканській конференції з прав людини 1969 року, зазначає що право на повагу до життя людини охороняється законом з моменту зачаття.

Також Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 року в статті 6, і Додатковий протокол I до Женевських конвенцій 1977 року статтею 6, вказують на заборону виконання смертного вироку щодо вагітної жінки та гарантують матерям охорону протягом розумного періоду до і після пологів, визнають та захищають права ненародженої дитини.

Згідно з Принципом 4 Декларації прав дитини, дитина повинна користуватися благами соціального забезпечення. Їй має належати право на здорове зростання і розвиток; із цієї метою спеціальні догляд і охорона повинні бути забезпечені як їй, так і її матері, включно дородовий і післяродовий догляд. Дитині має належати право на належне харчування, житло, розваги і медичне обслуговування[5, с. 110]. Цей принцип міжнародного права надає ненародженій дитині право користуватися тими соціальними благами, які потрібні йому для нормального розвитку у лоні матері.

На захист ненародженої дитини вказує п. 9 Преамбули Декларації прав дитини, а саме те, що дитина внаслідок її фізичної і розумової незрілості потребує спеціальної охорони і піклування, включаючи належний правовий захист як до, так і після народження.

В практиці Європейського суду з прав людини неодноразова поставало питання правового становища ембріона. Зокрема у справі «Брюггеман і Шойтен проти Німеччини» суд відзначив, що не вважає обов'язковим вирішувати, чи може розглядатися ненароджена дитина як людська істота. А при розгляді справи *Thi-Nho Vo Vs. France* відмовився визнати право на життя шестимісячного плоду, що загинув у результаті помилки лікарів.

Безумовно ненароджена дитина не може бути суб'єктом права в класичному розумінні. Проте для визначення правового статусу можна визнати умовну правоздатність ненародженої, але зачатої дитини. На сьогоднішній день в науці існує необхідність розроблення спеціального статусу такої дитини, який би давав можливість захистити її права.

Література

1. Декларація прав дитини [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_384.
2. Конвенція про права дитини [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
3. Мамич О. В. Поняття "дитина" в міжнародному і європейському праві [Електронний ресурс] / О. В. Мамич – Режим доступу до ресурсу: https://vk.com/doc31293233_437032843?hash=505a30af89215f5890&dl=1fa26a7b.
4. Ольхова А. В. Поняття "дитина" у міжнародному гуманітарному праві" / А. В. Ольхова. // Часопис Академії адвокатури України. – 2012. – №17. – С. 1–6.
5. Рибчук А. С. Правове становище зачатої, але ненародженої дитини в цивільному праві / А. С. Рибчук. // Матеріали XVIII Звітної студентської конференції. – 2015. – С. 107–110.

ПРОТИДІЯ НАСИЛЬСТВУ НАД ДІТЬМИ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ ТА В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Діти, як фундамент щасливого майбутнього, мають розвиватися і зростати без будь-якого фізичного утиску на них. На сьогоднішній день діти досить часто зазнають насильства, із різних векторів суспільного життя, чи то з боку однолітків чи то з боку сім'ї, чи то з боку суспільства загалом. Вони потребують захисту, і цей захист має для них забезпечити держава, як на національному рівні так і на міжнародному.

Насильство розглядають у чотирьох площинах: правовій, моральній, суспільно-політичній та психологічній. Особливої актуальності насильство набирає значимості у правовій і психологічній площині. Адже ті акти насильства, що скоюються щодо дітей здебільшого є латентними, тому що батьки або члени родини часто користуються безпорадністю своїх дітей і скоюють щодо них насильство не побоюючись відповідальності за нього.

Про правовий захист дитини можна говорити у двох аспектах. У широкому розумінні правовий захист передбачає гарантію основних прав, зафіксованих у Конвенції ООН про права дитини. У вузькому розумінні це означає створення умов для вільного розвитку духовних та фізичних сил дитини, пробудження її активності [1,с.17-29]. Правова захищеність не має вікових рамок. Але чим менше дитина, тим більше вона потребує захисту.

Проводячи аналіз історичних даних, можна простежити те, що тенденція до правового, гуманного, дбайливого, поважливого виховання дітей з'явилась досить недавно. Але у ході історично розвитку це питання набрало більших обертів, і ряд держав почали видавати нормативні акти, що забезпечують права свободи та захист дитини. Першим міжнародним документом, в якому розглядалась проблема прав дитини, була Женевська декларація 1924 року, спрямована на створення умов, що забезпечують нормальний фізичний і психічний розвиток дитини, право дитини

на допомогу, належне виховання, захист. Наступним актом який ширше регламентував права дитини була Декларація прав дитини від 20.11.1959 року прийнятою Генеральною асамблеєю ООН. В Декларації досить детально описано про те, що діти мають право на соціальний захист належно від раси, релігійної приналежності, статі, а також на забезпечення гідних умов для розвитку в фізичній, моральній, культурній, розумовій сфері. [5, принцип 1-10]. Це закріплено у принципах декларації і вони є непорушними. Конвенція про права дитини, схвалена ООН 20.11.1989 р. Україна ратифікувала Конвенцію в 1991 році та внесла відповідні зміни до національного законодавства [4, ст.4] [7, ст. 70] .

Україна здійснює правовий захист дітей, і робить це, через механізм створення нормативної бази у цій сфері та органів які реалізують дану нормативну базу. Україна вперше в Конституції зазначила, що будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються законом, держава забезпечує гарантії державного утримання та виховання дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування На підставі положень Конституції України і Конвенції ООН про права дитини 26.04.2001 р. в Україні був прийнятий Закон “Про охорону дитинства”, який визначає охорону дитинства стратегічним загальнонаціональним пріоритетом із метою забезпечення реалізації прав дитини на все життя, охорону здоров’я, освіту, соціальний захист та всебічний розвиток, встановлює основні засади державної політики у цій сфері. Також діє Закон України "Про попередження насильства в сім’ї" 15.11.2001. в якому зазначається поняття та види насильства органи які здійснюють заходи попередження насильства, та заходи попередження насильства [3,с.10-16].

Якщо порівнювати статистику України та інших держав Європи та Азії ,то можна прийти до висновку, що в нашій країні майже 70 % дітей віком до 14 років страждають від психічного і фізичного насильства, даному статистичному дослідженні Україну випередила Білорусь, де показник досяг 84%. В той же час як в США, цей показник не досягає 30%, у Німеччині 12%,а у Франції і Великій Британії 8,3%. [2,с.64]. Проводячи аналіз статистики можна одразу відзначити що на пострадянських країнах рівень насильства є набагато вищим, а ніж у країнах

Європи. Цей рівень залежить від ставлення та виховання дитини.

Якщо аналізувати судову практику ЄСПЛ, за останній період, то можна побачити, що кількість звернень дещо підвищилась. Одним із таких звернень була Справа «А. проти Сполученого Королівства». Заявник А., хлопець, якому на час звернення до Європейського суду було 10 років, та його молодший брат протягом довгого часу страждали від фізичного насильства з боку вітчима. А. було оглянуто лікарем та виявлено численні синці. Було зроблено висновок, що синці з'явилися від ударів садовою палицею, удари наносили з великою силою та неодноразово. За висновками справи батько був заарештований, а заявники отримала моральну компенсацію у розмірі 10000 тисяч фунтів стерлінгів.

Які ж суспільні втрати від насильства над дітьми? Це, насамперед, утрати людського життя в результаті вбивств дітей і підлітків, їхніх самогубств, це втрата в їхній особі продуктивних членів суспільства внаслідок порушення їх психічного і фізичного здоров'я, низького освітнього і професійного рівня, кримінальної поведінки. Це втрата в їхній особі батьків, здатних виховати здорових у фізичному і моральному відношенні дітей. Нарешті, це відтворення жорстокості в суспільстві, оскільки колишні жертви самі часто стають гвалтівниками.

Література :

1. Сафонова Т.Я. Жесткое обращение с детьми // Практична психологія та соціальна робота. - 2007.-№2.- С.17-29
2. Бондаровська А. Що ми можемо зробити, щоб запобігти домашньому насильству. – К., СДМ - Студіо, 1999. – 64с
3. Збірка інформаційних матеріалів та нормативно-правових актів з питань попередження насильства в сім'ї, зокрема над дітьми / Уклад. Журавель Т.В. - К.: Видавничий дім «Калита», 2005. - С. 10-16
4. Конвенція про права дитини 20.11.1989;
5. Декларація прав дитини 20.11.1959
6. Закон України "Про охорону дитинства" 26.04.2001;
7. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15 листопада 2001 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2002. – № 10. – Ст. 70

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ ВІД ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ З БОКУ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї

У міжнародних договорах визначається, що сім'я є головним осередком забезпечення прав дитини. Тому головний метод захисту дитини від усіх форм зловживань і недбалого ставлення полягає у підтримці сім'ї в разі необхідності. Одна з головних проблем у міжнародному праві на порозі двадцять першого століття полягає в спроможності та у разі необхідності реагувати на ситуації, в яких члени родини можуть представляти небезпеку для дитини.

Згідно з міжнародним правом, держава зберігає за собою право втручатися в сімейні справи, коли це, на думку державних органів влади, відповідає вищим інтересам дитини. Міжнародне право забезпечує критерії та контролює, коли держава може розлучити дитину з її родиною, а також встановлює умови, за яких вона діє *in loco parentis* (від імені, замість батьків), хоча й говориться, що в дійсності держава рідко забезпечує бажану атмосферу, якої, як чітко затверджено в Декларації прав дитини, потребують діти «для повного і гармонійного розвитку» своєї особистості, атмосфери любові та розуміння. Згідно зі статтею 3 Конвенції про права дитини на держави-учасниці покладається обов'язок забезпечувати компетентний нагляд з боку офіційних представників і службовців, котрі несуть пряму відповідальність за піклування про дітей[1].

Традиційно держави роблять значний акцент на недоторканість сімейного осередку, необхідний для забезпечення нормального розвитку дітей. Конвенція про права дитини намагається захистити вразливість дітей у соціальному та економічному планах, надаючи їм можливість жити в сім'ях без побоювань щодо емоційної або фізичної шкоди. Згідно з першими статтями конвенції на держави-учасниці покладається обов'язок вжити всіх належних законодавчих, адміністративних, соціальних і освітніх заходів з метою захисту прав дітей від усіх форм фізичного і психологічного насильства, образи чи зловживань, відсутності

підкування чи недбалого і брутального поводження та експлуатації, включаючи сексуальні зловживання, з боку батьків, законних опікунів чи будь-якої іншої особи, яка піклується про дитину[2, с.112-116].

Однією зі сфер, у якій існують культурні розходження, є фізичне покарання з боку батьків. Австрія, Данія, Норвегія та Швеція розглядають тілесні покарання батьками як порушення фізичної недоторканості та прав дитини. У Швеції тілесні покарання батьками було заборонено у 1979 р., а у Норвегії – у 1980 р. За винятком цих держав, заходи насильницького характеру, які б являли собою агресію, якби вони були вжиті до дорослих, розглядається в деяких європейських країнах як частина моделі виховання дитини, а в деяких державах вважається батьківським «правом».

Група батьків у Швеції безуспішно намагалася оспорити впроваджену в Швеції заборону тілесних покарань батьками на основі Європейської Конвенції про права людини. Вони стверджували, що, згідно з Шведським кодексом батьківства, їм заборонено вживати тілесні покарання по відношенню до своїх дітей і що покарання в межах дому є зоною виключно батьківської юрисдикції. Європейська Комісія визнала, що виховання дітей є невід'ємним внутрішнім аспектом сімейного життя, але виявила, що кодекс був «призначений захистити потенційно слабких і вразливих членів суспільства», тож Комісія відмовила у визнанні порушення з боку Швеції. Справа «X., Y. і Z. проти Швеції» демонструє, що в ситуації, коли держава-учасниця Європейської Конвенції про права людини забороняє фізичне покарання батьками їх дітей, то така держава діє у спосіб, що узгоджується з Європейською Конвенцією про права людини. Ця справа не є авторитетним джерелом для винесення висновку про те, що держави-учасниці, в яких дозволено тілесні покарання батьками, порушують Конвенцію. Такого рішення може домогтися лише дитина, що подає скаргу в Страсбург. Але, крім впливу на сім'ю, якої така скарга стосуватиметься, немає впевненості у тому, що таке звернення може мати успіх у наш час. Так у справі «Костелло-Робертс проти Сполученого Королівства», де йшлося про застосування ляпанців по відношенню до хлопчиків в одній із приватних шкіл, Європейський Суд з прав людини

зауважив, що захист, запропонований у статті 8 «по відношенню до фізичної недоторканості осіб», може мати ширший характер, ніж це передбачається статтею 3». Однак Суд також зауважив, що не кожна дія чи захід, який «може бути охарактеризовано як такий, що завдає шкідливих наслідків фізичній і моральній недоторканості» дітей, може бути приводом для подання позову про порушення недоторканості приватного життя. Це залежить від того, чи шкідливі для недоторканості дитини наслідки є достатніми для того, щоб підвести їх під сферу дії статті 8. Незначною більшістю голосів Європейський Суд з прав людини дійшов висновку, що ляпанців для цього було не достатньо. На Конференції Ради Європи з питань насильства в сім'ях було вирішено, що слід чинити опір тілесним покаранням у сім'ї. [3, с.17].

Отже, можна зробити висновок, що поява соціологічних і психологічних досліджень впливів тілесного покарання на дітей може прискорити швидкість, із якою держави підготують ідеї заборони, але нині практика держав не свідчить про прийняття цієї ідеї ані на загальному, ані на регіональному рівнях.

Література:

1. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року. Електронний ресурс. – [Режим доступу]: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_021
2. Б'юрен Дж. Міжнародне право в галузі прав дитини / Джеральдіна ван Б'юрен: пер. з англ. Г.Є. Краснокутського. – Одеса. – 2006.
3. Науково-практичний коментар: «Розгляд справ стосовно жорстокого поводження з дітьми судами України: Аналіз законодавства та практики його застосування». – Академія Суддів України. – Всеукраїнський громадський центр «Волонтер» Представництво дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні. – Київ. – 2010.

Анастасієва В.В.,

*Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЖІНОК

Питання про необхідність створення спеціального механізму захисту прав жінок вперше було поставлено на міжнародному рівні на початку ХХ століття. У 1919-1923 рр. Міжнародною організацією праці (далі - МОП) було прийнято цілий ряд Рекомендацій і Конвенцій, спрямованих на захист прав жінок. Серед них, зокрема можна відмітити такі: Конвенція про працю жінок у нічний час, прийнята 29 жовтня 1919 р., Рекомендація щодо праці жінок у нічний час у сільському господарстві, прийнята 25 жовтня 1921 року [1, С.335].

На сьогоднішній день існує велика кількість міжнародних договорів та документів, які сприяють утвердженню гендерної рівноваги, основоположними документами виступають Конвенція ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 р.), документи Спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН з питань гендерної рівності (2000 р.), Декларація Тисячоліття (2000 р.) та ін.. Ці документи стали фундаментом у процесі утвердження принципу рівності жінок і чоловіків та основою формування єдиної глобальної гендерної політики [2, С.167].

Як зазначає Т. Мельник, міжнародні документи щодо гендерної рівності є методологією постановки й підходів до розв'язання гендерних проблем на регіональному і національному рівнях. У них юридично визначено механізм забезпечення гендерної рівності. Це стосується не лише проблеми забезпечення гендерної рівності, а і будь-якого з аспектів прав людини, у тому числі захисту прав жінок. Документи містять юридичні гарантії захисту прав жінок. Характерна особливість правозахисного законодавства полягає в тому, що воно має державну основу, а саме формується через досягнення угод між державами. Обов'язок кожної держави, яка підписала документ, – забезпечити, щоб усі особи, які перебувають під її юрисдикцією, мали змогу реалізувати свої права. Держави, що ратифікували конвенції, юридично зобов'язані їх виконувати [3].

З часів створення попередника ООН - Ліги Націй, а в подальшому самої

Організації Об'єднаних Націй та до сьогодні механізм забезпечення реалізації й захисту прав жінок на міжнародному і внутрішньодержавному рівні все ще потребує удосконалення. Основними досягненнями міжнародної спільноти, зокрема Організації Об'єднаних Націй у сфері прав жінки, є ініціація та заохочення до міжнародної співпраці у цій сфері; визнання рівноправ'я чоловіків і жінок; заборона торгівлі жінками, в тому числі заборона проституції; заборона насильства щодо жінок, оскільки насильство є порушенням прав жінки, що потребує розвитку механізмів запобігання насильству та допомоги жертвам насильства; закріплення принципів рівності у політичному, економічному та інших сферах життя суспільства. Важливим кроком ООН була ініціація введення поняття «дискримінація щодо жінок» та недопущення дискримінації у будь-яких її проявах.

В сучасному демократичному суспільстві дедалі більше актуалізується проблема гендерної рівності. Жінки намагаються протистояти дискримінації за ознакою статі у різних сферах життя. Проте успішні приклади боротьби з цим явищем трапляються за кордоном, а не в Україні. Найгучнішою за останні роки стала справа «Денисенко (українки) проти Credit Suisse». Денисенко працювала в банку Credit Suisse з 2004 року й стала віце-президентом одного з його підрозділів. Перед тим, як 2006 року піти в декрет, вона запропонувала кандидатуру українця Юрія, який мав обіймати її посаду на час декрету. Але після повернення на роботу виявилось, що жінка змушена ділити посаду з колегою. І наступного року українка потрапила під скорочення.

Суд у Лондоні з трудових питань ухвалив, що мала місце статева дискримінація. Адже Денисенко, що отримувала, як передбачено, шестизначну зарплату, була скорочена саме через свою вагітність. Українським законодавством передбачено, що жінку чи чоловіка не можуть звільнити, якщо ті беруть відпустку з догляду за дитиною. Втім, приватні компанії часто це собі дозволяють, і це є пряма дискримінація за ознакою статі.

Наразі вдосконалюють законодавчі механізми щодо усунення гендерної дискримінації у всіх сферах життя, включаючи і працю. Досягнення фактичної, а не лише інституціональної, рівності жінок і чоловіків у всіх сферах політичного,

економічного і соціального життя стає одним із важливих напрямів у розбудові засад демократичної правової держави.

Література:

1. Гончарова Ю. А. Законодавче забезпечення міжнародного захисту прав жінок / Ю. А. Гончарова // Часопис Київського університету права. - 2013. - № 1. - С. 335
2. Донець В. Р. Політика позитивної дискримінації щодо проблеми гендерної рівності на сучасному етапі розвитку міжнародного права / В. Р. Донець // Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П. Є. Казанського : матеріали четвертої міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 8–9 лист. 2013 р.) / відп. за випуск к.ю.н., доц. М. І. Пашковський; Національний університет "Одеська юридична академія". – Одеса : Фенікс, 2013. – С.167
3. Мельник Т. Міжнародний гендерно-правовий аспект проблеми прав людини в Україні / Т.Мельник // Український журнал про права людини. – 2005. – №2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:www.prava.kiev.ua/pdf/nomer1.pdf

Мельниченко І.С.

*Студентка 3 курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЗАХИСТ ЖІНОК ВІД НАСИЛЬСТВА В СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Рух за права жінок протягом десятиліть зосереджував увагу на тому, щоб міжнародне співтовариство нарешті визнало насильство проти жінок проблемою в галузі прав людини, а не вважало б його приватним питанням, в яке державі не слід втручатися. Цифри, які свідчать про поширеність даного явища, вражають. За останніми даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, в усьому світі одна третина жінок піддається насильству, щонайменше, один раз у житті.

Поняття насильства проти жінок означає будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного характеру, що завдають шкоди або страждання жінкам, включаючи погрози здійснення таких дій, примушування чи свавільне

позбавлення свободи в суспільному чи особистому житті, спрямоване на послаблення або зводить нанівець визнання або здійснення жінками прав людини і основних свобод у всіх сферах суспільного життя [1].

Практика Європейського суду з прав людини свідчить, що незважаючи на прийняття цілого ряду міжнародних договорів у галузі прав жінок, вони у всьому світі піддаються різного роду насильству та дискримінації. Прикладом є рішення *Kontrová v. Slovakia* (№ 7510/04) 31.05.2007 р. [2], відповідно до якого Дана Контрова зажадала порушити кримінальну справу проти свого чоловіка за напад на неї і побиття електричним дротом. Пізніше, повернувшись до відділення разом з чоловіком, при сприяння поліції вона відкликала свою заяву. Незабаром, чоловік застрелив двох своїх дітей, а потім покінчив із собою. Жінка повинна була мати можливість вимагати компенсації моральної шкоди, однак цей засіб правового захисту був для неї недоступний.

Міжнародне співтовариство занепокоєне становищем жінок, що живуть в умовах збройного конфлікту і страждають від різних форм насильства в сім'ї, сексуальних посягань, примусу до проституції, сексуального рабства і торгівлі людьми. Більш того, навіть в мирних умовах насильство щодо жінок процвітає і проявляється в різних формах, серед яких - посягання сексуального характеру, операції на жіночих статевих органах, ранні шлюби, міжнародна торгівля жінками, залякування на роботі, недостатнє виконання міжнародних стандартів, які стосуються охорони здоров'я жінок, внаслідок чого зберігається високий рівень материнської і дитячої смертності, нерівність між чоловіками і жінками у сфері праці тощо.

Насильство посилюється такими факторами, як расова приналежність, віросповідання, політичні переконання, національне, соціальне походження, матеріальний, сімейний стан, сексуальна орієнтація, статус мігранта, біженця, вік чи обмежені фізичні можливості [3].

Перша всесвітня конференція зі становища жінок була скликана в Мехіко в 1975 році. Цей рік був оголошений Міжнародним роком жінки з метою нагадати про те, що дискримінація щодо жінок продовжувала залишатися невирішеною

проблемою в багатьох країнах світу.

Ключовими міжнародними актами, що регламентують питання захисту жінок є Загальна декларація прав людини 1948 р., Декларація про захист жінок і дітей в надзвичайних обставинах і в період збройних конфліктів 1974 р., Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р.

У Європі принцип недискримінації та рівноправності щодо жінок реалізується більш послідовно, що забезпечується ефективно діючими політичним (в рамках Євросоюзу, Ради Європи та ОБСЄ) і судовим механізмами (Європейський суд і Європейський суд з прав людини).

Проте, все ще необхідно докласти значних зусиль для забезпечення реалізації права жінок на життя вільне від насильства, досягнення не просто юридичної та фактичної рівності чоловіків і жінок.

Пріоритетними напрямками боротьби із насильством над жінками є:

- зосередження уваги щодо питань попередження та розслідування актів насильства відносно жінок, розробка національних планів дій для забезпечення їх захисту;
- розробка в рамках внутрішнього законодавства кримінальних, цивільних, трудових, адміністративних санкцій для покарання за правопорушення та відшкодування завданої шкоди жінками, що піддавались насильству, забезпечення доступу до механізму правосуддя;
- застосування необхідних заходів, особливо у сфері освіти, з метою зміни соціальних та культурних моделей поведінки чоловіків та жінок, викорінення упередження, звичаїв, заснованих на ідеях неповноцінності чи переваги певної статі;
- створення центрів з надання екстреної допомоги жінкам, котрі стали жертвами насильства;
- надання тимчасового житла даним жінкам, їх дітям;
- обмін досвідом щодо захисту прав жінок між державами;

Отже, можна дійти до висновку, що захист жінок від насильства на сьогоднішній день залишається однією із нагальних проблем людства, дискусії

щодо якої розвиваються на міжнародній арені. Насильство щодо жінок є проявом історично сформованого нерівного співвідношення сил між чоловіками і жінками, яке призвело до домінування і дискримінації з боку чоловіків, що є одним з основних соціальних механізмів, з допомогою якого жінок змушують займати підлегле положення в порівнянні з чоловіками.

Література:

1. Declaration on the Elimination of Violence Against Women: Resolution adopted by the General Assembly 48/104 of 20.12.1993
2. European Court of Human Rights: Case of *Kontrova v. Slovakia* (Application no.7510/04) 31 May 2007
3. *Сергеева, С.М. Міжнародно-правовий захист прав жінок: історія і сучасність / С.М. Сергеева // Часопис Київського університету права. - 2011. - № 3. – с. 284-288.*

Балковий Н.Д.,

*Студент 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ

АПАТРИДІВ

Для позначення політико-правового зв'язку між особою та державою в міжнародному і національному праві використовується термін «громадянство». Громадянство є правовим зв'язком людини з державою, що визначає їх взаємні права і обов'язки.

У наш час зростає значення міжнародного права у визначенні прав громадянина. Так, ст. 15 Загальної декларації прав людини 1948 р. [4] проголошує право кожної людини на громадянство. Це означає не право вимагати надання громадянства у конкретній державі, а встановлює, що ніхто не може бути довільно позбавлений свого громадянства або права змінити своє громадянство.

Першим міжнародно-правовим актом, що кодифікує принципи і норми, які відносяться до громадянства, є Європейська конвенція про громадянство 1997 р.

[5]. Цією конвенцією встановлюється, що держави повинні привести своє внутрішнє право у відповідність з її принципами і нормами. В ній підкреслюється взаємна зацікавленість у правовідносинах щодо громадянства як з боку особи, так і з боку держави, підтверджується право на громадянство та пропонується уникати випадків безгромадянства.

Основними актами з питань громадянства в Україні є Конституція України [1] і Закон України «Про громадянство України» від 18 січня 2001 р. [2]. В цілому вони відповідають міжнародним стандартам.

Особливим правовим станом фізичної особи є безгромадянство, тобто відсутність у особи громадянства будь-якої держави. За законодавством більшості країн світу особами без громадянства (апатридами) визнаються як особи, що не перебувають у громадянстві жодної держави, так і особи що не мають достатніх доказів перебування у будь-якому громадянстві.

Проблема безгромадянства (апатризму) з'явилась після Першої світової війни, коли біженців позбавляли громадянства, щоб завадити їх поверненню в держави, де вони народились. В період Другої світової війни проблема безгромадянства виникла в міру того, що проживали в державі, спочатку позбавляли певних прав, а потім і самого громадянства. В кінці ХХ – на поч. ХХІ ст., розпад та правонаступництво ряду держав (СРСР, СФРЮ та ін.) призвели до ситуацій, коли люди ставали апатридами у зв'язку з тим, що політичні кордони змінювались, тоді як люди залишалися на землі [11, с.136].

Невідомо від того, в результаті чого виникло безгромадянство – цілеспрямованої дискримінації, політичних вимірів чи відмінностей між положеннями законодавства громадян, – чітко простежується зв'язок між громадянством, маргіналізацією, позбавленням громадянських прав – переміщенням населення.

Дестабілізуючий ефект проживання без громадянства, а часто і без правового статусу істотний. З правової точки зору до осіб без громадянства слід відносити тих, хто не має правові зв'язки з будь-якою державою у вигляді громадянства. Звідси випливає, що особи без громадянства знаходяться поза рамками правового

режиму. В соціальному плані такий правовий вакуум призводить до відсутності індивідуальності, почуття приналежності, відчуття Батьківщини. Часто апатриди не можуть працювати, володіти майном, мати доступ до освіти та охорони здоров'я, мандрувати, реєструвати факти народження дітей, шлюбів або смертей або звертатися за захистом держави. Позитивні наміри, які стосувалися прав осіб, що проживають в даній державі і не є її громадянами, не завжди застосовуються і до апатридів (зокрема, до тих, хто не може встановити свій правовий статус в будь-якій державі) [10, с.283].

Отже, варто зазначити, що безгромадянство – юридичний стан, при якому особа не має громадянства будь-якої держави. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 р. [3] подає наступне визначення «особа без громадянства – особа, яку жодна держава відповідно до свого законодавства не вважає своїм громадянином». Такі особи називають апатридами, аполідами. Особа може опинитися в такому стані вже при народженні, якщо закон країни народження і закон країни громадянства батьків засновані на принципі права ґрунту. Громадянство може бути втрачене і згодом. Безгромадянство негативно позначається на правах людини.

Сучасне міжнародне право в цілому негативно відноситься до безгромадянства, спрямовано на скорочення випадків такого стану і переслідує мету всемірного скорочення такого роду випадків. Цьому присвячена Конвенція про скорочення безгромадянства 1961 р. [6]. Вона зобов'язує державу надавати громадянство будь-якій особі, що народилася на його території, яка інакше стала б апатридом. У таких випадках громадянство надається або при народженні відповідно до закону, або за клопотанням відповідної особи чи її представника.

Міжнародне право в чималій мірі сприяє поліпшенню правового статусу осіб без громадянства, який наближається до статусу іноземців. Конвенція про статус апатридів 1954 р. [7] зобов'язує зрівняти цей статус зі статусом іноземців по внутрішньодержавному праву. Але цей статус не означає права на дипломатичний захист з боку держави проживання, який мають іноземці в країні перебування, а також інших прав, передбачених договорами країни їх громадянської належності.

Література:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К.: Юрінком, 1996. – 80 с.
2. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 року // Відомості Верховної Ради України – 2001. – №13. – Ст. 65.
3. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 вересня 2011 року // Голос України. – 25 жовтня 2011 року. – № 199.
4. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року // Права людини і професійні стандарти для працівників правоохоронних органів в документах міжнародних організацій. – К.: Сфера, 2002. – С. 9-12.
5. Європейська конвенція про громадянство від 6 листопада 1997 року // Збірка договорів Ради Європи: Українська версія / Є.М. Вишневецький (пер. та ред.). – К.: Парламентське вид-во, 2000. – С. 483-498.
6. Конвенція о сокращении безгражданства от 30 августа 1961 года // Права людини і професійні стандарти для працівників правоохоронних органів в документах міжнародних організацій. – К.: Сфера, 2002. – С. 127-132.
7. Конвенція о статусе апатридов от 28 сентября 1954 года // Права людини і професійні стандарти для працівників правоохоронних органів в документах міжнародних організацій. – К.: Сфера, 2002. – С. 138-146.
8. Баймуратов М.О. Міжнародне право. – Х.: «Одіссей», 2002. – 672 с.
9. Мацко А.С. Міжнародне право: Навчальний посібник. – Київ: МАУП, 2005. – 230 с.
10. Міжнародне право: Підручник // Мін. освіти і науки України; За заг. ред. В.А. Ліпкана. – Київ: КНТ, 2009. – 751 с.
11. Міжнародне право: Навчальний посібник // Мін. освіти і науки України; За заг. ред. М.В. Буроменського. – Київ: ЮрІнком Інтер, 2008. – 335 с.

Хлименкова А.Л.

*Студентка 3 курса Института прокуратуры и следствия
Национального университета «Одесская юридическая академия»*

СОБЛЮДЕНИЕ ПРАВА АПАТРИДОВ НА УДОСТОВЕРЕНИЕ ЛИЧНОСТИ И ПРОЕЗДНОЙ ДОКУМЕНТ

Безгражданство — это разрушающее душу состояние, которое может сказаться практически на всех аспектах жизни человека. Люди, которые не признаются гражданами какого-либо государства, не могут ходить в школу, иметь работу на законных основаниях, владеть собственностью, вступать в брак или совершать поездки. Если их ограбят или изнасилуют, они не могут подать жалобу, поскольку легально они не существуют, то есть такие лица не имеют удостоверяющих их личность документов. [1].

При этом существуют согласованные международные нормы по защите прав и на нормальное обращение к лицам без гражданства. Это - Конвенция ООН о статусе апатридов 1954 года и Конвенция о сокращении безгражданства 1961 года. У человека, без гражданства, отсутствуют все основные документы, удостоверяющие личность — такие как паспорт, свидетельство о рождении и т.д. В этом случае ему выдается удостоверение личности апатрида. Так, Конвенция предусматривает выдачу государствами-участниками удостоверений личности всем лицам без гражданства, находящимся на ее территории, которые не имеют действительного проездного документа. Согласно статье 28 государства-участники должны выдавать проездные документы лицам без гражданства, законно проживающим на их территории. Во второй части статьи 28 государствам предлагается выдавать проездные документы всем лицам без гражданства, находящимся на их территории, даже если они не являются законными жителями. Проездные документы, с одной стороны, способствуют идентификации лиц без гражданства, а с другой стороны позволяют им добиться права въехать на территорию соответствующего государства [2, С.30-31].

Эти нормы являются обязательными только для тех государств, которые присоединились к конвенциям, а как подчеркивает глава УВКБ ООН Антонию

Гутерриш: «За 50 лет эти конвенции привлекли лишь малое число государств», а людей без гражданства можно найти во всех уголках планеты — как в развитых, так и в развивающихся странах. Таким образом, гарантирование элементарных прав апатридам (на образование, на медицинскую помощь, трудовые права и др.) возможно только в государствах, которые ратифицировали эти акты, так как такие государства обязываются выдать этим лицам документы, удостоверяющие их личность, что даст им возможность устраиваться на работу, идти в школы, владеть собственностью и т.п. В свою очередь, апатридам, проживающим не в данных государствах, выдача удостоверения личности или проездного документа может предусматриваться национальным законодательством, но это происходит не всегда. Тогда, возникает ситуация, когда люди не могут реализовывать никаких своих прав, потому что они «никто». Так, например проживающий в Арабских Эмиратах бедуин без гражданства говорит: «Мы не можем получить нормальную работу, мы не можем передвигаться по стране, мы – как корабли без порта. Доступ к системам образования и здравоохранения – тоже проблема. Я не мог окончить в школу или поступить в колледж. Я могу ходить к врачам только в частных больницах, государственные больницы для меня закрыты» [2, С.21].

Таким образом, лица без гражданства нуждаются в защите их прав, которая гарантируется национальными судами, но чаще всего эти суды выносят предвзятые решения, поэтому для объективного рассмотрения жалоб, лица без гражданства обращаются в Европейский суд по правам человека. Например, 22 февраля 2007 года ЕСПЧ рассмотрел дело «Татишвили против Российской Федерации», в котором Татишвили, лицо без гражданства, обжаловала приговоры судов РФ по поводу отказа ей в получении регистрации по месту жительства по причине того, что заявительница не представила сведений, подтверждающих ее право на вселение в данную квартиру, сведений о своем гражданстве и законности ее въезда на территорию Российской Федерации. Рассмотрев дело по сути, суд вынес решение, в котором указано, что имело место нарушение пункта 1 статьи 6 Конвенции: «Каждый в случае спора о его гражданских правах и обязанностях... имеет право на справедливое ... разбирательство дела... судом...», в связи с тем, что

выводы судов Российской Федерации были произвольными, а также что суды Российской Федерации неправильно применили законодательство Российской Федерации, так как в Конституции РФ статья 27 предусматривает, что каждый, кто законно находится на территории Российской Федерации, имеет право свободно передвигаться, выбирать место пребывания и жительства. Часть третья статьи 62 предусматривает, что иностранные граждане и лица без гражданства пользуются в Российской Федерации правами и несут обязанности наравне с гражданами Российской Федерации и постановил выплатить Татишвили 3 000 евро в качестве компенсации морального вреда.

В связи с вышеизложенным право на получение удостоверения личности или проездного документа является основополагающим, ведь именно оно дает возможность апатридам реализовать все свои права, гарантированные Конвенцией о статусе апатридов, а так же дает возможность чувствовать себя полноценным членом общества и реализовать себя, что важно для любого человека.

Литература:

1. Отверженные: скрытый мир апатридов [Электронный ресурс]// Веб-сайт ООН: «10 историй о которых, мир должен знать больше». URL: <http://www.un.org/ru/events/tenstories/2007/theexcluded.shtml>.
2. Мэрилин Э. Гражданство и безгражданство: Руководство для парламентариев: - Ш.: Presses Centrales de Lausanne, 2005. – 21; 30-31 с.

*Murmil O. V., Bykhovets A. V.,
3-nd year students of the Institute of Prosecution and Investigation
National University "Odessa Law Academy"*

ILLEGAL MIGRANTS: DO THEY HAVE RIGHTS DESPITE THEIR STATUS?

Lately the phenomena of illegal migration became very widespread. Solving the problem of international illegal migration which is constantly facing most world powers it is now at the epicenter of international relations. Europe is suffering from the flow of

illegal migrants. Last month to the EU more than 100 000 migrants from different countries has arrived. The largest number of refugees there from Syria, where the fighting actions are held. In the light of the flows of illegal migrants the question about their rights arises.

First of all we should find out who are the illegal migrant. There is no one normative definition about who the illegal migrants are. The term "migration" in general comes from the Latin «migrate, migro» that means moving, relocation. Illegal migrants are the foreigners or stateless persons within the territory of the state with violation of the established order [1, p.13-17].

Those who think that illegal immigrants have no rights because they have no documents are wrong. Each is a carrier of human rights, regardless of their status. Social, fundamental human rights are those rights that belong to everyone and therefore illegal migrants are also their carriers.

As we know migrants who are in irregular situation, are often seen as liars, people who abuse social benefits or as persons who steal jobs from citizens. In some countries restrictions on access to social rights are related, more or less specifically with immigration policy aimed at the return of illegal immigrants to their home countries, in order to avoid the possible arrival of other migrants.

In the Netherlands, despite the fact that the law gives undocumented migrants access to emergency medical care and education, the government tried to deny access to shelter, food and water. In particular, the situation was observed in 2014 in The Hague, when a church was like home to 64 illegal migrants.

As it is recognized in many international legal instruments everyone has the right to an adequate standard of living, including adequate food, clothing and shelter. In accordance with the European Social Charter, as emphasized by the European Committee of Social Rights.

Also to the main rights of all groups of people we can attribute the right for medical supply. In Spain in 2012 in most regions the access to health care has been significantly limited for illegal immigrants until recently the government decided to restore access to primary health care.

Everyone including illegal immigrants should be protected from labor exploitation and human trafficking in full accordance with Article 4 of the European Convention on Human Rights, which prohibits slavery and forced labor, and, by extension, human trafficking, as well as in accordance with the Convention Council of Europe anti-trafficking. While in many European countries a residence permit can be granted to victims of trafficking or extreme forms of labor exploitation, all too often this is done only with the cooperation with the police. States are required to punish employers who exploit the vulnerability of illegal immigrants [2].

Many international and European human rights standards, including the European Social Charter and the UN Convention on the Rights of the Child require that access to education is provided to children regardless of their immigration status. But too often schools or other administrative authorities create obstacles to the right of children to education of illegal migrants, prompting contrary to the law, documents such as a birth certificate, as a condition of the child in schools [3].

As for Ukraine this year there is a very big pressure of illegal migrants from Iraq and Syria, Afghanistan, Iran, Somalia, Ethiopia, Cote d'Ivoire. As previously it was reported by the State Border Guard Service of Ukraine from January to November of this year 2,633 illegal migrants came to our country. It is more than in the previous year by 34%, and among these illegal immigrants - most of Afghanistan and Pakistan. It is logically that they should be sent back to their countries but it is not done [4].

Taking everything into account, if we want to create favorable conditions for access of illegal migrants to the inalienable fundamental social rights, the State must:

- improve conditions and promote the development of legal migration to their countries in order to make it easier to get access to any country;
- ratify and implement international and European instruments for the protection of the rights of illegal migrants, including the International Convention on the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families, the Convention 189 of the ILO on decent work for domestic workers in 2011 and the Revised European Charter and its mechanism of collective complaints;
- train police officers, officers of employment and immigration, as well as the

authorities providing basic services in the field of human rights of irregular migrants and victims of trafficking and labor exploitation;

– inform illegal migrants about their rights and ensure full and equal access to justice for illegal immigrants.

LITERATURE:

1. Nadyon O. Illegal migration: International and national legal problems.- Law of Ukraine, 2004. - p.13-17.

2. [Conference of ministers on prevention of illegal migration. – 1998. - №1.](#)

3. Recommendation 1985 (2011) Council of Europe Parliamentary Assembly Final version: Undocumented migrant children in an irregular situation: a real cause for concern.

4. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://politicalgeographer.wordpress.com/>

Станчак О. І.,

*Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ БІЖЕНЦІВ У СУЧАСНІЙ МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ

Проблема захисту прав біженців не викликає сумнівів своєї актуальності. Це, по-перше, пов'язано з утвердженням загальноновизначених принципів міжнародного права та закріпленням на міжнародному рівні основних прав людини та, по-друге, зі складністю та масовістю даного явища у світі.

Дослідженням питання захисту прав біженців займалося чимало вчених, зокрема: Г. Меландер, П. Нобель, Г. Стенберг, Л. Холборн та ін. Серед вітчизняних науковців: Л.А. Галенська, О. А. Гончаренко, О. Р. Поєдинок, В.І. Потапов, А. Ю. Ястребова, М.О. Баймуратов, В.І. Новіков та ін.

Існують різні точки зору щодо співвідношення міжнародного права з захисту прав людини та міжнародного права біженців. Вважаємо, що доцільним є розгляд міжнародного права захисту прав біженців як інституту у складі галузі

міжнародного права захисту прав людини. Вони співвідносяться, як спеціальне та загальне. Зв'язок між ними простежується в тому, що саме порушення прав людини є причиною потоків біженців.

Міжнародна система захисту біженців ґрунтується на державній відповідальності, а також на дотриманні державами своїх правових зобов'язань перед біженцями. Солідарність важлива, тому що відповідальність за біженців лежить на приймаючій державі і не розподіляється рівномірно [4].

Глобальна система захисту біженців була заснована в 1951 році разом з Управлінням Верховного Комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) та Конвенцією ООН про статус біженців. Згодом Конвенція була доповнена Протоколом 1967 року. Конвенція ООН про статус біженців 1951 р. визначає базові критерії, необхідні для набуття цього статусу: перебування за межами Батьківщини, небажання або неможливість одержати захист від уряду країни проживання, небажання повертатися на Батьківщину, переслідування за ознаками раси, віросповідання, національної чи соціальної приналежності, політичних поглядів, громадянства [1, С. 319 - 320]. Проте важливу роль відіграє не тільки міжнародне право, але й національні законодавства держав, оскільки біженці, покидаючи свої країни, поселяються на території певних держав. Рішення про те, чи відповідає особа визначенню біженця і чи визнавати за нею такий статус, приймає держава, до якої особа звертається.

Основною причиною, що обумовлює виникнення біженців, є переслідування осіб з боку держав у вигляді незаконного обмеження свободи, дискримінації, насильства, загрози фізичного знищення. Ключовим у визначенні поняття «біженець» є фраза «цілком обґрунтовані побоювання переслідувань». Набуття особою правового статусу «особи під переслідуванням» є базовим чинником визначення статусу біженця.

Відповідно до статті 1 Конвенції про статус біженців 1951 р., біженцем є особа, яка «через обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за ознакою расової належності, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних поглядів знаходиться за межами країни своєї національної

належності і не в змозі користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися таким захистом внаслідок таких побоювань; або, не маючи визначеного громадянства і знаходячись за межами країни свого колишнього місця проживання ..., не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок таких побоювань» [2].

Осіб, які підпадають під дане визначення називають «конвенційними біженцями», або біженцями *de jure*. При цьому, не врегульованим залишається питання щодо осіб, які є біженцями *de facto* [5, С. 214]. Виходячи із аналізу відповідних положень, можна стверджувати, що біженці *de facto* є за своїм змістом ширшим поняттям та поширенішим у світі явищем. У Швеції, Данії статус біженця *de facto* закріплений юридично, гарантуючи майже ідентичні права у порівнянні з конвенційним біженцем. Тоді як в Німеччині юридичне поняття біженців *de facto* відсутнє, а Франція і Бельгія взагалі стверджують, що статус біженця можна отримати лише за умовами Конвенції 1951 р. [5, С. 215].

Проблема захисту біженців зумовлюється їх неблагополучним становищем у різних країнах. Особливо нехтуються права біженців *de facto*. Так, наприклад, шукачі притулку в Нідерландах часто протягом тривалих термінів містяться у в'язницях. Жахливі побутові умови і відсутність будь-якої матеріальної допомоги нерідко призводять до трагедій. Згідно опублікованими в лютому 2014 статистичними даними, 48 % претендентів притулку в Канаді містяться також у в'язницях. Рекомендації про шляхи поліпшення ситуації в цій сфері були зроблені УВКБ ООН ще в 2011 році, однак, як свідчить статистика, заходи щодо виправлення ситуації прийняті не були. Подібні порушення спостерігаються чи не в кожній державі, що свідчить лише про декларативне значення відповідних документів [3].

Отже, норми, що регулюють захист прав біженців складають у сукупності інститут галуззі міжнародного права захисту прав людини. Проте, незважаючи на позитивне юридичне закріплення статусу біженця, вважаємо, що дане питання потребує подальшого нагального врегулювання, що зумовлюється останніми подіями у світі щодо статусу біженців *de facto*, зокрема.

Література:

1. Дорошева О. М. Міжнародно-правовий статус «осіб під переслідуванням» та напрями його вдосконалення / Мина справа. – 2013. - № 6 (90). - С. 319 – 324.
2. Конвенція про статус біженців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_011
3. Наиболее резонансные случаи нарушения прав человека в отдельных странах мира [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mfa.gov.by/upload/GUMDI/MFA_HRreport2014_ru.pdf
4. Лодай Э. Положение беженцев в мире. Краткий обзор. – 2012 г.
5. Савченко Я. А. Деякі питання визначення статусу біженців та надання їм права притулку / Вісник Академії а адвокатури України. – 2011. - № 3 (22). – С. 214 – 217.

Бартловський М.В. ,

*Студент 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ В РЕЗУЛЬТАТІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В СХІДНІЙ ЧАСТИНІ УКРАЇНИ

У 2014 році Україна зіткнулася з найбільшим внутрішнім переміщенням у Європі з часів Другої світової війни в результаті збройної агресії Російської Федерації. Станом на 23 листопада 2015 року взято на облік 1 607 265 переселенців або 1 269 581 сім'я з Донбасу і Криму [6]. Тому надзвичайно актуальним є дослідження проблем захисту прав таких осіб, що вимагає ґрунтовного аналізу нормативної бази, присвяченої правовому статусу та вироблення ефективних механізмів реалізації прав людини.

В чинному законодавстві України сформовано цілу низку нормативно-правових актів, що регулюють питання, досліджуване в статті. Профільним серед них вважається Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [4] (далі – Закон), який дає визначення поняття внутрішньо

переміщеної особи.

З огляду на норму Закону до внутрішньо переміщених осіб (ВПО) відносяться лише громадяни України. Таке формулювання дещо суперечливе. На думку Є.Герасименко, ураховуючи, що основою захисту внутрішньо переміщених осіб є заборона повернення їх до небезпечних місцевостей та окремі пільги щодо реалізації саме соціальних, культурних, економічних та інших прав, що не пов'язані із громадянством, виключення з їх кола іноземців та осіб без громадянства, включаючи біженців, вбачається необґрунтованим і таким, що суперечить іншим законам України [7].

Перш за все, слід розуміти, що проблема ВПО не є чимось новим у світовій історії. Навіть за новітніх часів Україна вже стикалася із вимушеною внутрішньою міграцією. Чорнобильська катастрофа 1986 року супроводжувалася переміщенням понад 162 000 осіб із заражених територій [8]. Проте, з аналізу чинного законодавства та попереднього досвіду внутрішньої міграції все ж залишаються не до кінця врегульовані проблеми захисту осіб внаслідок збройного конфлікту на сході України, зокрема: неузгодженість масиву нормативно-правових актів, які регламентують права і свободи ВПО; реєстрація ВПО; оформлення щомісячної адресної допомоги; саме поняття «внутрішньо переміщеної особи» залишилось невизначеним, відновлення соціальних виплат, взаємодія з міжнародними організаціями та ін.

Враховуючи цілий ряд питань, які потребують професійної регламентації, велика кількість науковців, експертів, правових організації пропонують рекомендації для врегулювання вищевказаних відносин. Водночас, Українська Гельсінська спілка з прав людини рекомендує: уточнити поняття внутрішньо переміщеної особи; прибрати прив'язку виплат до взяття на облік ВПО; розробити чіткі інструкції для місцевих управлінь праці та соціального захисту населення; розробити спрощені процедури реєстрації місця проживання/перебування [9].

Таким чином, за останні роки в Україні сформувалась ціла система нормативної бази, що регулює відносини міграції населення внаслідок об'єктивних обставин, що не залежать від волі переміщуваної особи. Але як і будь-які інші суспільні

відносини, врегульовані правом, правовідносини щодо захисту прав біженців чи внутрішньо переміщених осіб характеризуються динамізмом, постійно змінюються, виникають нові причини, умови та підстави застосування правових приписів. Все це зумовлює вибудовувати досконаліші шляхи правового закріплення реалізації прав відносно нової соціальної верстви населення в нашій державі. І як наслідок 3 листопада 2015 року Верховна Рада України прийняла в цілому Законопроект № 2166 [5], який приводить Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» у відповідність з керівними принципами ООН з питання про переміщення осіб усередині країни.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08 липня 2011 р. № 3671-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 16. – Ст. 146.
3. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 вересня 2011 р. № 3773-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 19-20. – Ст. 179.
4. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20 жовтня 2014 р. № 1706-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 1. – Ст. 1.
5. Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення гарантії дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Проект Закону від 18 лютого 2015 року реєстр. № 2166.
6. Дані Міністерства соціальної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=183637&cat_id=10717
7. Герасименко Є.С. Визначення притулку в законодавстві України: його співвідношення з правовим статусом біженців і внутрішньо переміщених осіб //

Адміністративне право і процес. – 2014. – № 3 (9).

8. Солодько А., Доронюк Т. Вироблення політики щодо внутрішньо переміщених осіб в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.irf.ua/content/files/dp-2015-7.pdf>.

9. Забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://helsinki.org.ua/index.php?id=1432191225>.

Левкович С.Ю.

*Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЗАХИСТ ПРАВ І СВОБОД ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ОСІБ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

У світі, де з кожним днем збільшується кількість збройних конфліктів нагальною стає проблема захисту прав людини під час здійснення таких дій.

Міжнародний конфлікт – проблема не лишень держави\держав, на території яких відбуваються такі дії, а усієї світової спільноті в цілому.

Лишень після Другої світової війни було розв'язано кілька сотень військових конфліктів різних масштабів на кордонах багатьох держав Східної Європи, Азії, Африки, Латинської Америки. За даними Міжнародного Комітету Червоного Хреста протягом останніх п'яти тисяч років відбулося близько чотирнадцяти тисяч збройних конфліктів, у яких загинуло приблизно п'ять мільярдів людей. Лишень під час збройного конфлікту в Сирії кількість жертв становить 230 тисяч осіб.

Необхідність гарантування дотримання прав людини навіть у воєнний час повністю визнана, зокрема статті Женевських конвенцій про гуманітарне право від 1949 року передбачають, що під час збройних конфліктів особи, які знаходяться під захистом цих конвенцій, мають «за всіх обставин користуватися гуманним поведінням без будь-якої дискримінації з причин раси, кольору шкіри, релігії або віри, статі, походження або майнового стану чи будь-яких аналогічних критеріїв».
[3, 261 с.]

Особливе місце у даному питанні належить захисту журналістів. Адже вони,

перебуваючи в іншій державі з метою всебічного огляду ситуації, представляючи засоби масової інформації своєї держави, потребують особливого відношення. Проте в сучасному світі не завжди дотримуються права журналістів. Зокрема, одним з найжорстокіших випадків поводження з представником даної професії, стала публічна страта Джеймса Фоулі бойовиками Ісламської держави Іраку та Леванту 19 серпня 2014 року, що є серйозним порушенням Женевської конвенції 1949 року. Саме в даній Конвенції вказується, що журналісти в зонах конфлікту можуть користуватися певними видами захисту, але, як відзначила Генеральна Асамблея в 1970 році, деякі категорії журналістів, які знаходяться у небезпечних відрядженнях, не підпадають під її дію. З мандатом Генеральної Асамблеї та Економічної і Соціальної Ради Комісія з прав людини в 1972 році схвалила проект Міжнародної конвенції про захист журналістів, які знаходяться в небезпечних відрядженнях у районах збройних конфліктів. В статті 79 Протоколу I, прийнятого Конференцією в 1977 році вказується, що журналісти, які знаходяться в небезпечних відрядженнях, повинні розглядатися як цивільні особи і користуватися захистом за умови, що вони не здійснюють ніяких вчинків, які несприятливо вплинуть на їх статус цивільних осіб.

Окремого розгляду потребують питання, що пов'язані з захистом жінок і дітей. Зокрема, Міжнародний Комітет Червоного Хреста стверджує, що найбільшій небезпеці піддаються жінки. Це стосується як допиту жінок-полонених, які в більшості випадків закінчуються негативно для останніх, так само і у випадку арешту чи навіть у захопленні в заручники. Коли йдеться мова про збройний конфлікт, який не є міжнародним, захоплені в полон жінки не мають права на статус військовополонених, проте вони користуються усіма правами, які зазначені в ст. 4 Додаткового протоколу II. Міжнародно-правове регулювання здійснюється Декларацією про захист жінок і дітей за надзвичайних обставин і під час збройних конфліктів, прийнята Генеральною Асамблеєю в 1974 році, у якій зазначено, що всі форми репресій, жорстокого і нелюдського поводження з жінками і дітьми – включаючи перебування у в'язниці, катування, розстріли, масові арешти, колективні покарання, руйнування житла і насильницьке вигнання з місць

проживання, що здійснюється воюючими сторонами під час проведення воєнних операцій або на окупованих територіях, – все це вважається злочином.

Не варто забувати про військовополонених, поводження з якими залишає бажати кращого. Основні норми про режим військового полону містяться у III Женевській конвенції 1949 року, а також в першому Додатковому протоколі 1977 року. Міжнародне гуманітарне право стверджує, що заборонено медичні експерименти на полонених. Їм повинен бути забезпечений захист від фізичного насильства або залякування з боку місцевого населення. Полонені повинні забезпечуватись необхідним одягом, харчуванням, медичним обслуговуванням. [2, 199 с.] Проте на практиці дане положення не завжди застосовується. Варто лишень згадати про історію Надії Савченко, яка опинилась на території Росії та обвинувачувалась у вбивстві російських солдатів та до перебування у слідчому ізоляторі знаходилась у полоні.

Захист стану населення в період збройних конфліктів потребує особливої уваги, особливо при його застосування на практиці. Досвід регулювання стану населення під час збройних конфліктів багатогранний, а тому потребує подальшого всебічного дослідження для використання в майбутньому.

Література

1. Криль Ф. Международное гуманитарное право о защите женщин / Ф.Криль; Международный комитет Красного Креста. – М.: МККК, 1994. – 50 с.
2. Міжнародне право: екзаменаційний довідник / О.В. Трояновський, Ю.В. Чайковський, Н.О. Якубовська. – Одеса: Фенікс, 2010. – 246 с.
3. Міжнародне право: Підручник. – 3-тє вид., випр. I доп. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 292 с.
4. Энтин М. Л. Предотвращение международных конфликтов и международное право в современном мире / М. Л. Энтин. – М., 1991. – 458 с.
5. Міжнародне право: Навч. посіб. — 2-ге вид., переробл. I допов.— К.: МАУП, 2005. — 232 с.

ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ – ОДНА З НАЙВАЖЛИВІШИХ ПРОБЛЕМ СЬОГОДЕННЯ

Однією з вічних і найголовніших проблем людства є проблема дитинства. Пов'язане це твердження з тим, що діти – майбутнє суспільства, проте досить часто права найменших громадян порушуються.

Нестабільність у світі, війни, збройні конфлікти, погіршення стану довкілля – це лише короткий перелік несприятливих факторів, які впливають на найбільш вразливу та найважливішу частину людства. Тому міжнародне співтовариство прагне захистити дітей усілякими можливими засобами. Одним із таких засобів є нормативне регулювання прав дитини: закріплення відповідних положень у міжнародних документах, взяття державами на себе зобов'язань щодо їх дотримання та виконання [1, с.4-7]. Так першим міжнародним документом, що спрямований на захист прав дітей, забезпечення нормального фізичного і психічного розвитку дитини, дотримання права дитини на допомогу, належне виховання стала Женевська декларація 1924 року. Наступним нормативно-правовим актом була прийнята Генеральною асамблеєю ООН Декларація прав дитини від 20.11.1959 року, яка значно вплинула на політику і діяльність урядів та окремих осіб у всіх частинах світу. Також особливе значення має ратифікована Україною в 1991 році Конвенція про права дитини, схвалена ООН 20.11.1989 р. Положення Конвенції зводяться до таких основних вимог щодо забезпечення прав дітей: виживання, розвиток, захист і забезпечення активної участі в житті суспільства. В усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини [2, п.1, ст. 3].

Особливе значення має захист прав дітей під час збройних конфліктів і війн.

Цьогорічні дослідження Експертної ради з питань дотримання прав дитини при Представникові Уповноваженого з питань дотримання прав дитини, недискримінації та гендерної рівності свідчать про те, що в Україні гостро стоїть питання захисту прав дітей в умовах збройного конфлікту. Виявлено такі проблеми, як порушення права дітей-учасників збройних конфліктів на соціальний захист, адже багато сімей не реєструються як внутрішньо переміщені особи. Крім того, діти, які без супроводу дорослих прибули із зони АТО на підконтрольну територію, часто стикаються з відмовами у взятті під соціальний супровід, призначенні законного представника, реєстрації як внутрішньо переміщених осіб, моральними утисками. Таким чином порушується гарантоване Конституцією України право дітей на отримання підтримки від держави. Соціологічні дані, опитування свідчать про порушення права дітей на освіту. Так нині понад 90% дітей з інвалідністю шкільного віку, які переміщені із зони АТО та АР Крим до Вінницької області, не влаштовані до шкіл, а решта навчаються дистанційно.

Механізмом забезпечення вирішення численних проблем щодо забезпечення прав дитини є нормативно-правова база держави. Так Законом України «Про охорону дитинства» 26.04.2001 року визначено, що держава повинна вжити всіх можливих заходів для забезпечення захисту прав дітей, які перебувають у зоні воєнних дій і збройних конфліктів, та догляду за ними [3, ст.30]. Оцінка ситуації здійснюється державними структурами. Україна повинна також звітувати перед світовою спільнотою про те, як вона забезпечує права своїх громадян, адже кожна держава, яка підписала Конвенцію ООН про права дитини, зобов'язана підготувати національний звіт щодо становища дітей у своїх країнах. Крім того, відповідні дані надають недержавні організації національного та регіонального рівнів для того, щоб можна було об'єктивно оцінити виконання прав дитини [4, с.3-17].

Слід підкреслити, що правова регламентація на рівні міжнародно-правового захисту прав дітей на територіях, де діють закони війни, має подвійний характер. По-перше, права дітей врегульовані нормами права, що визначені на рівні універсальних документів загальнообов'язкового характеру (Конвенція про права дитини 1948 р., Декларація прав дитини 1959 р.). По-друге, спеціальні міжнародні

акти щодо правил, які діють під час військових конфліктів (Женевські конвенції – конфліктуючі сторони забезпечують дітям захист і допомогу, потрібну для їх віку або ж будь-якої іншої причини) [5, с.558-562].

Нашою державою подано велику кількість позовів до ЄСПЛ проти Російської Федерації щодо численних порушень прав людини. Серед них є справи що стосуються порушених прав дітей. Наприклад, 13 червня 2014 року Україна подала заяву до ЄСПЛ з проханням ввести тимчасові заходи проти Росії відносно шістнадцяти дітей та двох вчителів, яких вивезли з України до Росії під час збройного конфлікту. Того ж дня Суд вирішив застосувати тимчасовий захід відповідно до Правила 39 («Тимчасові заходи») Судового регламенту з проханням до Росії поважати права зазначених осіб відповідно до Конвенції та негайно повернути їх до України. В той же час Суд звернувся до Росії з запитом про надання інформації про обставини вивезення цих осіб. Тимчасовий захід було знято після переконання в тому, що зазначені особи повернулися до України.

Отже, попри численні проблеми захисту прав дітей, порушених під час збройних конфліктів, є надія на їх забезпечення завдяки належному захисту з боку держави і громадян, адже «людство зобов'язане давати дитині те найкраще, що воно має».

Література :

1. Гончаренко О. Міжнародно-правове регулювання прав дитини в Україні // Юридична Україна: Щомісячний правовий часопис.-2009.-№2
Конвенція про права дитини 20.11.1989;
2. Закон України "Про охорону дитинства" 26.04.2001;
3. Козачинська Н. Захист прав дитини в Україні // Український журнал про права людини.-2005.-№6
4. Савчук Л. Захист прав дітей під час військових конфліктів // Держава і право: юридичні і політичні науки*: збірник наукових праць.-2005.-Вип.28.

Московчук Д.О.

*Студент 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЗАХИСТ ПРАВ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ МІЖНАРОДНИМ КОМІТЕТОМ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА

Ряд міжнародно-правових актів закріплює загальне правило, суть якого полягає в тому, що «ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність поводженню чи покаранню». Це право не може бути абсолютно дотримане у період війни або збройного конфлікту, тому полонені потребують втручання нейтрального, незалежного органу, який сприяв би дотриманню норм МГП щодо захисту та належного поводження з ними. Для здійснення цього завдання світова спільнота закріпила за МКЧХ міжнародний мандат на охорону МГП, згідно якого надання захисту військовополоненим є одним з головних напрямків діяльності цієї організації. [2]

Міжнародний Червоний Хрест заснована швейцарцем Анрі Дюнаном в 1863 році. Сьогодні міжнародна спільнота надала Комітету унікальні повноваження, які базуються на праві Женевських конвенцій, для захисту жертв міжнародних і внутрішніх збройних конфліктів.

В період Другої світової війни ця установа допомагала тисячам розлучених родин з'єднатись у листах. Тоді як члени МКЧХ відвідували табори для військовополонених і домагалися поліпшення умов їх утримання. Після закінчення війни саме МКЧХ було довірено розподіляти компенсації полоненим від Японії та Німеччини. [4]

Зміст прав МКЧХ був суттєво розширений спочатку в загальній ст. 9 ЖК I-III, відповідно до яких їхні права здійснюються не тільки з метою захисту осіб, але й для „надання їм допомоги”, а згодом і I ДП, згідно з яким такі дії здійснюються в інтересах вже «всіх жертв» війни. [5]

Права, надані МКЧХ Женевськими конвенціями 1949 року та Додатковими протоколами до них 1977 року, покликані забезпечити йому можливість

здійснювати усі необхідні дії з метою ефективного захисту жертв війни та інші функції, визнані за ним цими документами.

Також Женевські конвенції, а особливо ЖК III, закріпили за Комітетом право безперешкодно відвідувати всі місця утримання військовополонених та депортованих цивільних осіб. Тоді як раніше одержання дозволу на це викликало чимало проблем. Більш того, повноваження МКЧХ від тих пір поширювалися не лише на міжнародні конфлікти, а й на громадянські. [1]

Головна мета візитів до військовополонених – контролювати виконання положень ЖК III з метою забезпечення захисту цієї категорії осіб

Крім права доступу до військовополонених ЖК III уповноважує МКЧХ отримувати всю інформацію, яка має відношення до них, що підтверджується стст. 123, 146 цієї Конвенції. Також МКЧХ може взяти на себе функції держави-покровительки, що передбачено ст. 10 Конвенції.

МКЧХ може бути залучене й в процес обміну полоненими та їх звільнення в збройному конфлікті. Така допомога, як видається доречною враховуючи багатодесятилітній досвід організації в сприянні подібним процесам.

МП повністю забороняє тортури та інші акти жорстоко нелюдського або принижуючого гідність поводження і покарання. Аналогічним чином, МПП проголошує, зокрема, що особи, які перестали брати участь у військових діях, повинні за всіх обставин користуватися гуманним поводженням. МКЧХ контролює дотримання належного захисту таких осіб. Міжнародно-правова заборона катувань є складовою щонайменше трьох галузей МП: МП прав людини, МПП та міжнародного кримінального права, що підвищує важливість такої заборони. Катування та акти жорстокого, нелюдського і принижуючого гідність поводження віднесені до міжнародних злочинів, а особи, які вчиняють їх, повинні піддаватися кримінальному переслідуванню або видачі. [2]

Представники МКЧХ працюють і в Україні, а саме по ситуації із полоненими українськими військовими на території так званних «ДНР» та «ЛНР». МКЧХ має доступ й до полонених учасників незаконних збройних формувань на

сході України та затриманими російськими військовими, що утримуються в Україні. [3]

У наш час червонохресний Рух активно продовжує свою діяльність по всьому світові. Представники Руху допомагають нужденним як у національних масштабах, так і в міжнародних. Представники Комітету беруть участь у міжурядових конференціях, зокрема, важливу роль МКЧХ відіграє при перегляді Женевських конвенцій на Дипломатичних конференціях. У його ж повноваженнях стежити за дотриманням вимог цих конвенцій і розглядати скарги щодо їх порушення. Комітет виступає нейтральним посередником у конфліктах завжди, коли в цьому виникає потреба, здійснює різноманітні заходи для захисту гуманітарних прав людини.

Підсумовуючи вищесказане, потрібно зазначити, що міжнародне право передбачає низку міжнародних прав та обов'язків МКЧХ щодо захисту прав військовополонених у період збройних конфліктів.

Література:

1. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими // Офіційний вісник України від 21.08.2010. – 2010. - № 62. – С. 132
2. Грушко М.В. Діяльність Міжнародного Комітету Червоного Хреста щодо захисту військовополонених // Південноукраїнський правничий часопис. – 2011. – № 2. – С. 211
3. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://clck.ru/9Zmq9>
4. Електронний ресурс. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародний_рух_Червоного_Хреста_і_Червоного_Півмісяця
5. Лисик В.М. Вплив Міжнародного комітету Червоного Хреста на розвиток міжнародного гуманітарного права // Український часопис міжнародного права. – 2006. – № 2. – С. 79

Козачок Т. М.,

*Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЗАСУДЖЕНИХ В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

Права та основоположні свободи людини здійснюють неоціненний вплив на існування всієї світової спільноти. Ще сторіччя тому, права та свободи, які здаються нам буденними, люди відстоювали своєю кров'ю та мужністю. Тому й важливим досягненням стало закріплення результатів цієї боротьби в низці нормативно-правових актів, зокрема, й в Україні у ст. 3 Конституції проголошено: людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Наша держава, яка за своєю суттю прагне бути гуманною та демократичною, не обмежує певні верстви населення у їхніх правах та свободах, тому й під захистом держави перебувають і засуджені особи, чиї права мають не тільки проголошуватися державою, а й, що найбільш важливо — забезпечуватися нею.

Засуджені користуються всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, визначених законами України, Кримінально-виконавчим кодексом України і встановлених вироком суду. В цілому ж правовому статусу засудженого крім національних присвячена низка міжнародних нормативно-правих актів, а саме: в Загальній декларації прав людини, Мінімальних стандартних правилах поводження з ув'язненими, Конвенції проти катувань і інших жорстоких, нелюдських чи таких, що принижують гідність, видів поводження й покарання, Європейських тюремних правилах 1987 р. та ін.. Пункти 64, 65 Мінімальних стандартних правил поводження із в'язнями, говорять про те, що, оскільки ув'язнення передбачає позбавлення волі, воно вже само по собі є покаранням. Тому умови ув'язнення та в'язничні режими не повинні посилювати страждання, за винятком випадків, коли це виправдовується необхідністю ізоляції або підтриманням порядку.

Не дивлячись на нормативну закріпленість прав засуджених, ні для кого не є секретом реальний стан їхнього захисту в Україні. Події, що сталися не так давно в

Харківському СІЗО та Личаківській виправній колонії № 30, що пов'язані з масовим протестом ув'язнених за засуджених проти умов їх тримання - зайве підтвердження того, що ситуація, яка склалась нині в кримінально-виконавчій системі, є досить складною. [1,с. 57]

Окремим підтвердженням такої ситуації є рішення ЄСПЛ щодо недотримання прав засуджених, зокрема, рішення ЄСПЛ у справі «Харченко проти України», в якому виявлено порушення вимог ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Цей факт породжений рядом проблем, що існують зараз судовій та пенітенціарній системах, зокрема:

- нехтування законними правами засуджених, приниження, фізичне побиття, катування залякування тощо;
- умови тримання ув'язнених у слідчих ізоляторах та осіб, які перебувають у місцях позбавлення волі, не відповідають мінімальним міжнародним стандартам, а іноді навіть подібні до катувань;
- переповнення місць тримання ув'язнених та засуджених;
- зростання захворюваності серед ув'язнених та засуджених на туберкульоз, ВІЛ-інфекцію та інші епідемічні хвороби;
- недостатнє матеріально-технічне забезпечення установ виконання покарань, що ускладнюється неефективним використанням бюджетних коштів Державною пенітенціарною службою;
- низька кваліфікація персоналу органів та установ виконання покарання.[2, с. 54]

Враховуючи прагнення України до побудови демократичної, соціальної та правової держави та євроінтеграційні процеси, реформування механізму забезпечення та захисту прав людини стає першочерговим завданням влади.

Основну увагу при зміні ситуації у пенітенціарній системі слід приділити таким заходам:

- продовжити прийняття й впровадження в національне законодавство міжнародно-правових норм, що закріплюють права і свободи людини;
- збільшення кількості якісних пенітенціарних закладів, що дасть змогу

усунути проблему переповнення та приведе умови утримання засуджених до міжнародних стандартів;

- покращити якість медичного обслуговування за рахунок залучення кваліфікованих кадрів та забезпечення лікарськими засобами та обладнанням.

- звернути увагу на посилення добору працівників пенітенціарних установ враховуючи не лише професійні якості, а й моральні.

- збільшити держане фінансування пенітенціарних установ для забезпечення достатнього життєвого рівня засуджених осіб.

Підсумовуючи вищесказане слід відмітити, що права засуджених осіб в Україні закріплені у багатьох нормативно-правових актах, однак, реальний стан реалізації та захисту цих прав свідчить про те, що більшість з них в нашій державі має декларативний характер, що є недопустимим. Саме й тому є необхідність реформування пенітенціарної системи задля удосконалення механізму захисту прав засуджених осіб.

Література:

1. Лиска В. Основні напрями гуманізації кримінального-виконавчого законодавства та забезпечення прав людини під час відбування покарань/ В. Лиска//Аналітика . – 2006. – №9(51). – С. 57-59
2. Стеблинська О. С. Міжнародні стандарти забезпечення прав засуджених як складова діяльності органів та установ виконання покарань / О. С. Стеблинська // Науковий вісник Інституту кримінально-виконавчої служби. - 2014. - № 2. - С. 49-55.

Рибчук А.С.,

*Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету “Одеська юридична академія”*

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ВІЛ- ІНФІКОВАНИХ ЛЮДЕЙ

ВІЛ/СНІД продовжує поширюватись у світі на тлі зростаючих викликів щодо прав людини як на національному, так і на глобальному рівнях.

Епідемія ВІЛ/СНІДу – це яскравий приклад взаємозв'язку між правами людини та здоров'ям. Люди, які живуть з ВІЛ/СНІДом, а також члени їх сімей піддаються дискримінації, незаконно позбавляються своїх соціальних, економічних і культурних прав.

У міру того, як прогресувала епідемія, стало очевидним, що міжнародне право захисту прав людини є актуальним не тільки для лікування ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД осіб, але й для розробки законодавства щодо недискримінації та забезпечення прав уразливих до ВІЛ/СНІДу груп населення.

Окрім того, міжнародне право захисту прав людини встановлює різні механізми, за допомогою яких міжнародне співтовариство може здійснювати контроль за внутрішньодержавною ситуацією у сфері дотримання прав осіб, в тому числі і ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД. Так, Джонатан Манн, перший директор Глобальної програми ВОЗ по боротьбі зі СНІДом, зазначив, що міжнародне право захисту прав людини є тим механізмом, за допомогою якого можна притягти до відповідальності держави за порушення прав людей, які живуть з ВІЛ/СНІДом [2, с. 67].

Отже, основні права та свободи людини, закріплені у Загальній декларації прав людини 1948 р., Міжнародних пактах прав людини 1966 р., Конвенції про права дитини 1989 р., Міжнародній конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р., Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р., Конвенції про права інвалідів 2006 р. та ін., а також регіональних договорів з прав людини повинні бути забезпечені державами учасницями і стосовно ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД.

Враховуючи вимоги низки важливих стратегічних міжнародних документів, серед яких передусім слід відзначити прийняті Генеральною Асамблеєю ООН Декларацію тисячоліття та Декларацію про прихильність справі боротьби з ВІЛ/СНІД, Україна взяла на себе зобов'язання здійснити комплекс заходів, спрямованих на призупинення епідемії ВІЛ/СНІД, передусім серед молоді і вразливих груп населення, а також забезпечення підвищення доступності відповідного лікування для хворих на ВІЛ/СНІД, пом'якшення впливу зазначеної

епідемії на українське суспільство та забезпечити захист прав таких осіб. Починаючи з січня 2012 року, в Україні здійснюється проект «Розвиток мережі правової підтримки у сфері ВІЛ/СНІД», який фінансується Європейським Союзом, головними завданнями якого є створення єдиної національної мережі юристів для надання безкоштовної допомоги людям, які живуть з ВІЛ, засудженим, споживачам ін'єкційних наркотиків. Проект також проводить моніторинг порушень прав людини в сфері ВІЛ/СНІД.

Законодавство України, як і міжнародне законодавство, забороняє розголошення інформації про статус ВІЛ, яка вважається конфіденційною, і передбачає цивільну й кримінальну відповідальність медичних працівників за розголошення такої інформації. Прикладом дотримання цієї норми є звинувачувальний вирок Центрального районного суду міста Сімферополя стосовно медпрацівника дитячого будинку «Ялинка» за фактом розголошення ВІЛ-статусу дитини, 22 січня 2013 року. Для України це перша справа за фактом розголошення відомостей про зараження вірусом імунодефіциту людини, яка завершилася на користь позивача. Суд ухвалив рішення позбавити медпрацівника права займатись медичною практикою та наклав на нього штраф у розмірі 1700 гривень.

З метою тлумачення норм міжнародних договорів з прав людини в контексті ВІЛ/СНІДу, було проведено ряд конференцій протягом 2015 року. Зокрема, з 11 по 14 травня 2015 року у м. Бангкок, Тайланд відбулася міжнародна конференція «III Глобальна консультація з епідемічного нагляду за ВІЛ/СНІД», в рамках якої провідні світові організації окреслили амбітні цілі щодо ліквідації глобальної епідемії до 2030 року. 21-23 квітня 2015 року у м. Астана, Казахстан, відбулася об'єднана технічна консультація на тему «Досягнення та складнощі на шляху елімінації передачі ВІЛ від матері дитині та викорінення вродженого сифілісу в Європі та Центральній Азії». З 20 по 24 квітня 2015 року відбувся плановий візит в Україну представників Глобального фонду для боротьби зі СНІДом, туберкульозом та малярією для обговорення питання стабільності фінансування системи охорони здоров'я України у напрямку боротьби зі СНІДом у 2017 році. З 19 по 22 липня

2015 року у м.Ванкувер, Канада за ініціативою Міжнародного товариства боротьби зі СНІДом (International AIDS Society) відбулася 8-а Конференція із патогенезу, лікування та профілактики ВІЛ-інфекції (IAS 2015). 17-20 листопада 2015 року у м. Марракеш, Марокко за ініціативи Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) відбувся Семінар щодо побудови глобального ВІЛ-каскаду: облік і відстеження людей, які живуть з ВІЛ вздовж каскаду медичної допомоги.

Із зазначеного вище стає очевидним, що міжнародне право у сфері захисту прав людини є чи не єдиним інструментом, який допомагає державам адекватно реагувати на виклики епідемії ВІЛ/СНІДу, створюючи певні рамки, в межах яких вони можуть встановити відповідне законодавство і практику щодо захисту прав ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД, поєднуючи в них цілі суспільної охорони здоров'я і прав людини.

Література:

1. Тарас М.В. Роль міжнародного права у сфері захисту прав людей, які живуть з ВІЛ/СНІДом / М.В. Тарас // Науковий вісник – 2013. – №2. – С. 66–75.
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 р. // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042.

Гончаренко А.О.

*Студентка 3 курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДИСКРИМІНАЦІЯ СЕКСУАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ

Поступальний розвиток України як демократичної, соціальної, правової держави, зміст і спрямованість діяльності якої визначають права і свободи людини та їх гарантії, увійшов у складний період, зумовлений соціально-економічними та іншими реаліями сьогодення. Зазначене зумовлює посилену увагу держави до модернізації системи прав і свобод людини, закріплених у законодавчих актах держави та на міжнародному рівні, що потребує створення ефективних механізмів

їх захисту.

Однією з основних проблем щодо реалізації прав і свобод людини є врегулювання становища в суспільстві людей з «нетрадиційною» сексуальною орієнтацією, що стоїть досить гостро в сучасному суспільстві.

В наш час в Україні спостерігається велика кількість порушень прав людини за приналежністю до ЛГБТ спільнот. Найпоширенішими є порушення права на працю та винагороду за неї, порушення прав споживачів, права на освіту та ін. Так, громадянки Л. запропонували звільнитись з роботи за власним бажанням без виплати заробітної плати, оскільки роботодавець почав підозрювати її у нетрадиційній орієнтації (заклад відвідували подруги Л., які мали дещо чоловічий стиль одягу та манеру поведінки і тому можна було припустити, що вони належать до ЛГБТ). При чому роботодавець неодноразово словесно ображав Л. та у грубій формі проганяв її подруг. Мотивувалося звільнення тим, що директор « не хоче, щоб страждала репутація закладу» [1, С.68].

Як приклад порушення трудового права можна навести справу, яка розглядалася Європейським судом з прав людини, як однією з основних міжнародних правозахисних інституцій загальноєвропейської системи захисту прав людини. Зокрема, у справі «Сміт та Грейді проти Сполученого Королівства» заявники були звільнені через те, що належали до людей з нетрадиційною орієнтацією. Суд встановив, що такий захід був порушенням їхнього права на приватне життя, і що для нього не існувало достатніх підстав відповідно до п.2 ст.8 Конвенції про захист прав і основних свобод людини [4,ст.116].

В українській правовій системі дискримінація також заборонена віддавна – про що йдеться у статті 24 Конституції, а також в тлумаченнях Конституційного Суду, де передбачено заборону дискримінації на будь-якій підставі, однак вона продовжує існувати.

Безспірно, кожна людина має свою власну думку стосовно сексуальних меншин, однак це не має обмежувати права особи, принижувати її честь і гідність.

На сучасному етапі Україна прагне стати членом Європейського Союзу, а це передбачає внесення найрізноманітніших поправок до законодавчих актів, що в

першу чергу стосується прав, свобод, інтересів людини, їх захист, а тому це унеможлиблює існування дискримінації за будь-якою ознакою, зокрема за приналежністю до сексуальних меншин.

Ще у лютому 2013 року Верховна Рада України спробувала розширити права представників сексуальних меншин і вберегти їх від дискримінації. Проте законопроект №2342 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання та протидії дискримінації в Україні» був відхилений. Дискусії щодо того, чи потрібно на законодавчому рівні захищати сексуальні меншини, точаться в суспільстві дотепер [3].

Так, нещодавно Петро Порошенко підписав так звані "безвізові закони". Це антикорупційний пакет, який вимагав Європейський Союз для впровадження безвізового режиму для українців. Утім, увесь рух до Європи міг бути зірваний депутатами через коротку фразу: "статева ідентичність, сексуальна орієнтація". Таку норму треба було записати в закон про протидію трудовій дискримінації №3442. Офіційно це називається "Заборона будь-якої дискримінації у сфері праці, порушення рівності прав і можливостей працівників" і це може стосуватися кожного – залежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, статевої ідентичності, сексуальної орієнтації, за мовними та іншими ознаками, що викликало неоднозначні думки з цього приводу, адже Верховна Рада України змогла прийняти цей документ після близько 10 невдалих спроб.

Отже, можна зробити висновок, що на сьогоднішній день дискримінація людей з нетрадиційною сексуальною орієнтацією є нагальною проблемою суспільства. Людина вільна і завжди має право вибирати, якої думки дотримуватися, що вважати правильним, але залишається незмінним те, що свобода одного закінчується там, де починається свобода іншого, тому обмеження прав за приналежністю до сексуальних меншин, призводить до дискомфорту зазначених осіб та не дозволяє їм повністю реалізувати себе як особистість у соціумі, адже така реалізація можлива лише в мережі соціальних взаємозв'язків.

Література:

1. Дискримінація за ознакою кохання: Звіт / — Київ: Центр «Наш світ», 2010.— 224с.
2. Захист сексуальних меншин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: mymedia.org.ua/articles/shmzh/zahist_seksualnih_menshin_problema_ne_v_zakonah_a_v_golov.html?print=1
3. Фулей Т.І. Застосування практики ЄСПЛ в адміністративному судочинстві: Наук.-метод. посібник для суддів. 2-ге вид. випр., доповн. – К., 2015. – 128 с. // Рішення у справі «Сміт і Грейді проти Сполученого Королівства» (Smith and Grady v. the United Kingdom) від 27 вересня 1999 року, заяви №№ 33985/96 та 33986/96.

Мілінчук І.О.,

*Студентка 3-го курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ НЕГРОМАДЯН ЛАТВІЇ

Громадянство є важливою політико-правовою категорією у міжнародному праві. Її важливість полягає в тому, що вона передбачає права і обов'язки держави перед своїми громадянами і навпаки. Загальна Декларація прав людини 1948 р., Європейська Конвенція про громадянство 1997р. у ст.4 закріпила принцип – кожна особа має право на громадянство, таке право закріплене і в інших міжнародних договорах [1, ст. 15], [2, ст. 4].

У Латвії, окрім звичайних категорій населення, таких як громадяни, іноземці, особи без громадянства, виділяють – негромадян Латвії. Міжнародна спільнота щоразу все більше критикує уряд у тому, що вони порушують загальний принцип, зокрема Європейський Союз наполягає спростити умови до прийняття осіб без громадянства, і підкреслює що Європейська Конвенція про громадянство у своїй преамбулі закріпила, щоб держави запобігали появі частих випадків без громадянства. Тим самим відносить даний прошарок суспільства і рекомендує щодо них застосовувати положення Міжнародної Конвенції про статус апатридів 1954 р. На таку не безпідставну критику уряд Латвії відповідає, що негромадяни у

їхній державі мають більше прав, ніж апатриди, при цьому у своїй статистиці відносить їх до осіб без громадянства.

Статус негромадян Латвії отримали особи які не мали з 1991 року або з народження громадянства жодної держави. В переважній більшості ними виявились колишні громадяни СРСР, які були вимушені переселитись до Латвійської Республіки у 1940 – 1989 роки, а також діти цих осіб, народжених до 1 липня 1992 року. Статистика свідчить, що у 2015 році чисельність негромадян становить 262 тисячі осіб, а це кожний 9 мешканець Латвії. Але в порівнянні з 1991 роком, коли ця цифра становила 700 тисяч осіб, спостерігається тенденція до зниження негромадян [4, с. 50 - 52].

Головна проблема негромадян полягає в тому, що уряд країни до сьогоденішнього дня не може визначитись до якої категорії віднести – апатридів чи іноземців, продовжуючи далі наголошувати на їхньому окремому правовому становищі. Це створює значну проблему власне для цих жителів тому що їх правовий статус не регламентується жодним міжнародно-правовим договором, а також міжнародна спільнота не визнає в принципі такої категорії населення [3, с. 212].

Варто відмітити, що є певні особливості у правовому статусі негромадян, зокрема те, що вони мають паспорти, на відмінну від апатридів, а також підлягають дипломатичному захисту Латвії за кордоном. Конституція Латвії (ст. 98) закріплює, що кожен має паспорт Латвії, має право захист держави, тим самим аргументуючи наявний правовий зв'язок між державою і такою «особливою» категорією населення. У негромадян відсутні такі важливі права, як:

1. виборче право, при цьому вони можуть включатися до лав латвійських партій;
2. значні обмеження щодо своєї професійної діяльності (не можуть служити у війську, правоохоронних органах, знаходитись на державній службі, працювати адвокатами, нотаріусами, у судовій системі, в фіскальних органах, реєстраційній службі);
3. обмеженні у соціальних та економічних правах (у придбанні

нерухомості, прав на приватизаційні сертифікати, в підрахунку пенсійного стажу, у праві носіння зброї, щодо можливості навчання у деяких вузах) [5, с. 15].

У зв'язку з вступом Латвії у 2004 році до Європейського Союзу, на негромадян поширюються Шенгенські правила, за якими вони безперешкодно можуть перетинати кордони країн-членів даного утворення.

Щодо безпосередніх прав латвійських негромадян, у них, як і у будь-якої людини є не від'ємні природні права. У цієї категорії є право: подавати петицію до Європейського Парламенту та Європейського Омбудсмана (правозахисника населення), звертатися в організації ЄС та отримувати відповідь на будь-якій офіційній мові ЄС, отримувати документи виданні Європейським Парламентом, Радою ЄС і Комісією. Держави ЄС дають постійним мешканцям право брати участь у виборах органів місцевого самоврядування, натомість у негромадян Латвії таких прав немає.

Обмеження прав латвійських негромадян яскраво ілюструє справа «Шеванова проти Латвії», якій Європейський суд з прав людини 15 червня 2006 р. постановив, що було порушено ст.8 Конвенції (право на повагу до приватного і сімейного життя). Шеванова звернулась із заявою про те, що її хочуть депортувати з країни, незважаючи на те, що вона постійно проживала протягом останніх 35 років, а також вона та її син ще у 1991 р. потрапили до переліку «постійних мешканців-негромадян» Латвії. Влада аргументувала свої дії тим, що заявниця у 1995 р. отримала російське громадянство. Але суд виніс рішення на користь Шеванової і призначив сплатити заявниці 5000 євро як компенсацію моральної шкоди і 1000 євро на відшкодування судових витрат.

На мою думку, питання громадянства є актуальним у міжнародному праві, тому що воно регламентує весь комплекс прав і обов'язків, які є у громадян. Латвійські негромадяни є досить обмеженими у деяких своїх правах у зв'язку із чим можна говорити про те, що частково порушується принцип недискримінації. Але з огляду на останні роки, спостерігається позитивна тенденція до натуралізації, і більшість таких осіб мають реальну змогу отримати громадянство Латвії, тим самим реалізувати в повній мірі свої права.

Література:

1. Загальна Декларація прав людини 1948 року;
2. Європейська Конвенція про громадянство 1997 року;
3. Бузаев В.В., Никифоров И. В. Современная европейская этнократия: Нарушение прав национальных меньшинств в Эстонии и Латвии. М.: Фонд «Историческая память», 2009. С. 201 – 204, 210 – 231;
4. Солопенко А. Неграждане Латвии: актуальная проблема настоящего и будущего // Балтийский мир №4/2013, с. 50-52;
5. Список различий в правах граждан и неграждан Латвии – Рига: ЛКПЧ, 2006.